

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011–2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Roman Škréta

Sociální determinace kriminality a možnosti její prevence

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2011–2013

DIPLOMA THESIS

Roman Škréta

Social determination of crime and options of its prevention

Prague 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor:

PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Žilině dne 13. března 2013

.....

Roman Škréta

Poděkování

Rád bych touto cestou chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové PaedDr. Lubomíru Bajcurovi, Ph.D. za cenné rady, odborné připomínky a čas, který mi věnoval při zpracování diplomové práce. Dále bych pak poděkoval všem, kteří mi ochotně poskytli cenné informace, bez kterých bych tuto práci nemohl zpracovat.

Anotace

Diplomová práce si klade za cíl charakterizovat utváření životní startovní čáry pachatelů trestné činnosti, kteří pocházejí z kriminálně narušených rodin, kde pobyt ve vězení je běžnou součástí života. Teoretická část je věnována definování pojmů a odbornému výkladu tématiky rodina, výkon trestu odnětí svobody a prevence. Praktická (empirická) část diplomové práce popisuje cíle práce, hypotézy a použité metodiky. V práci je použito kvantitativní a kvalitativní výzkumné šetření. V kvantitativním šetření je použita výzkumná metoda dotazování, technika dotazníku. V kvalitativním šetření je použita také metoda dotazování, technika polostandardizovaného rozhovoru. Respondenti byli odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici Vinařice. Výsledky jsou uvedeny společně s grafy. V následné diskuzi jsou analyzovány získané výsledky.

Klíčové pojmy

dotazníková šetření, funkce rodiny, kvalitativní výzkumy, prevence kriminality, programy zacházení, působení školy, strukturované rozhovory, výkon trestu, zájmové činnosti.

Annotation

The master's dissertation aims to describe the characteristics of the formation of life starting line of the criminals who come from criminally affected families where incarceration is a normal part of life. The theoretic part defines the concepts and interpretation of the terms family, imprisonment and prevention. Practical (empirical) part of the dissertation describes the objectives, the assumptions and used methodology. The authors used quantitative and qualitative research. In quantitative research method an interviewing and questionnaire technique is used. In qualitative research method is also interrogation method and semi-standardized interview technique used. Respondents were sentenced to imprisonment in the prison Vinařice. Results are presented also in graphs. The obtained results are analyzed in the following discussion.

Key words

execution, family function, interest activities, prevention of a crime, qualitative research, questionnaires, school functioning, structured interviews, treatment programs,

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODINA.....	11
1.1 Působení rodiny	11
1.1.1 Funkce rodiny	12
1.1.2 Osobnostní charakter rodičovských autorit	15
1.1.3 Výchovné působení rodičů.....	16
1.2 Působení školy.....	19
1.3 Vliv vrstevnických skupin.....	20
1.4 Zájmová činnost	22
2 VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	24
2.1 Práva a povinnosti vězňených osob.....	25
2.2 Resocializace pachatele	25
2.2.1 Příprava na reintegraci	26
2.3 Programy zacházení.....	26
2.3.1 Pracovní aktivity	28
2.3.2 Vzdělávací aktivity	28
2.3.3 Speciálně výchovné aktivity	28
2.3.4 Zájmové aktivity	29
2.3.5 Oblast utváření vnějších vztahů	29
2.3.6 Minimální program zacházení	29
2.3.7 Hodnocení programu zacházení.....	30
2.3.8 Aktualizace programu zacházení	30
3 PREVENCE.....	32
3.1 Struktura prevence kriminality	32
3.1.1 Sociální prevence	32
3.1.2 Situační prevence	33
3.1.3 Prevence drogových závislostí.....	33

3.1.4	Prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů.....	33
3.2	Úrovně preventivních aktivit.....	34
	PRAKTICKÁ (EMPIRICKÁ) ČÁST	35
4	CÍLE PRÁCE, HYPOTÉZY, FORMULACE PROBLÉMU.....	35
4.1	Hlavní cíl kvantitativního šetření	35
4.2	Dílčí cíle kvantitativního šetření	35
4.3	Hypotézy.....	36
4.4	Formulace problému.....	37
4.5	Hlavní cíl kvalitativního šetření	37
4.6	Dílčí cíle kvalitativního šetření	37
5	METODIKA.....	38
5.1	Kvantitativní šetření – technika dotazníku mezi odsouzenými.....	38
5.1.1	Stručný popis věznice Vinařice.....	39
5.2	Kvalitativní šetření – polostandardizovaný rozhovor s odsouzenými.....	40
6	VÝSLEDKY.....	41
6.1	Výsledky kvantitativního šetření.....	41
6.2	Výsledky kvalitativního šetření	59
6.2.1	Souhrn informací o respondentech	59
6.2.2	Analýza odpovědí respondentů v kontextu se stanovenými cíli.....	62
7	DISKUZE	74
7.1	Diskuze ke kvantitativnímu šetření	74
7.2	Diskuze ke kvalitativnímu šetření	80
	ZÁVĚR.....	86
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	89
	SEZNAM GRAFŮ.....	92
	SEZNAM PŘÍLOH.....	93

ÚVOD

Ve své diplomové práci jsem si dal za cíl popsat charakteristiku utváření životní startovní čáry pachatelů trestné činnosti, kteří pocházejí z kriminálně narušených rodin, kde pobyt ve vězení je běžnou součástí života. Dalším cílem mé práce bylo zjistit, do jaké míry sociální prostředí ve kterém odsouzený vyrůstal a výskyt člena rodiny odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody ovlivňuje jeho vlastní kriminalitu. Téma z oblasti vězeňství jsem si zvolil z důvodu mého pracovního poměru k Vězeňské službě České republiky. Pracuji ve funkci vychovatele ve Věznici Vinařice, kde přicházím denně do přímého styku s vězňenými osobami. Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a část empirickou.

Teoretická část je zaměřena na rodinu odsouzeného, výkon trestu a prevenci. Pro ucelený pohled na rodinu odsouzeného je první kapitola věnována důležitosti rodiny v životě každého člověka. Vliv rodiny na jednotlivce, funkce rodiny a osobnostních charakterů rodičovských autorit. Dále se zabývám dalšími atributy, které zásadně ovlivňují mladého člověka – působení školy, pro budoucí kriminální chování velmi důležitý vliv vrstevnických skupin a vlastní zájmová činnost, naplnění volného času.

Kapitola druhá je zaměřena na trest odnětí svobody, na účinnost, zásady, funkce a cíle, na práva a povinnosti odsouzených. V další části této kapitoly je popsáno zacházení s odsouzenými, zejména programy zacházení, které zahrnují využití volného času odsouzených tzv. volnočasové aktivity, pracovní aktivity, společenské aktivity a aktivity oblasti utváření vnějších vztahů. Součástí je kontrolní mechanismus vyhodnocení plnění programu zacházení, který je důležitý pro hodnocení odsouzeného.

Třetí kapitola je věnována prevenci kriminality. Prevence kriminality zahrnuje soubor nerepresivních (nenásilných) opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchání kriminality.

Praktická (empirická) část diplomové práce popisuje cíle práce, hypotézy a použité metodiky. V práci je použito kvantitativní a kvalitativní výzkumné šetření. V kvantitativním šetření je použita výzkumná metoda dotazování, technika dotazníku. V kvalitativním šetření je použita také metoda dotazování, technika

polostandardizovaného rozhovoru. Respondenti byli odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Vinařice. Výsledky jsou uvedeny společně s grafy. V následné diskuzi jsou analyzovány získané výsledky.

Práce s odsouzenými je velmi náročná a to zejména po psychické stránce. Já a moji kolegové vychovatelé, kteří s těmito odsouzenými pracujeme, jsme vystaveni kromě jiného velkému pocitu marnosti své práce, protože ačkoli se snažíme odsouzené převychovávat a motivovat je k životu bez kriminality, mnohdy se tato práce a snaha mívá účinkem a my se s odsouzenými setkáváme stále opakovaně.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Rodina je zmenšeným modelem společnosti, zprostředkovává člověku nepřehledné množství reakcí, učí, jakým způsobem se chovat k ostatním bez obavy ze sankcí za porušení psaných i nepsaných pravidel. Určuje pravidla a dává dítěti mantinely, ve kterých se může více méně libovolně pohybovat.

Rodina představuje základní přirozenou sociální skupinu s rozhodujícím významem pro růst a vývoj lidského jedince v aspektech biologických, psychických a sociálních.

Rodina má pro dítě nezastupitelný význam. Pokud budeme rodinu považovat za základní stavební kamen celé společnosti, musíme tak učinit nezávisle na náboženství, politické ideologii a jiných faktorech, které svět nabízí. Rodina vzniká především ze základní potřeby plodit potomstvo, kterému následně rodiče vštěpují sociální, morální a etické hodnoty, dále pak postoje a vzorce chování, které jej provází celý život. Rodina tak má vliv na celkový rozvoj jeho osobnosti. Ze sociologického hlediska je formou začlenění jedince do sociální struktury.

1.1 Působení rodiny

Vývojem lidstva docházelo postupně k členění na menší skupiny, kdy opočlověk se nejdříve shlukoval v tlupách, v pozdější době pak s rozvojem řeči a dovedností se tlupy vyvinuly v rody (impulsem byla komunikace). Zde je základ pro rodinu, jak ji známe po staletí a to nejen základ slova ve smyslu gramatickém, ale i ve smyslu funkcí, které jako základní stavební jednotka společnosti plní – biologické, ekonomické a sociální. Když se vrátíme na prvopočátek lidstva, vidíme, že je důležitá i komunikace mezi členy rodiny, předávání znalostí, zásad, návyků a dovedností mladší generaci atd. Z pohledu vychovatele tak zjednodušeně mohou říci: „Pokud rodina tyto funkce nebude plnit, budou věznice plné mladých delikventů“.

1.1.1 Funkce rodiny

Rodina je základní, nejdůležitější a nejmenší sociální složkou, jak říká zákon, rodina je základ státu. „*Rodina plní v lidské společnosti řadu biologických, ekonomických, sociálních i psychologických funkcí. Lze ji považovat za nejdůležitější sociální skupinu, v níž jedinec žije. Poskytuje mu potřebné zázemí, uspokojuje jeho potřeby a zprostředkovává zkušenosti, které nelze získat jinde. Každý člen rodiny získává role, které se stávají součástí jeho identity. Mezi jednotlivými členy rodiny se vytvářejí rozmanité vztahy, pro něž je charakteristický určitý styl komunikace. Každá rodina má svůj hodnotový systém, jenž ovlivňuje chování jednotlivých členů a vede k přednostní volbě určitých strategií zvládnutí problémů*“ (Vágnerová, 1999, s. 317)

V současnosti se všeobecně uznává, že na formování dětské psychiky od nejranějšího věku má podstatný vliv především rodina. Zejména rodina úplná a harmonická je předpokladem pro zdravý vývoj dítěte. Na druhé straně existují rodiny neúplné (rozvod, úmrtí jednoho z rodičů nebo jeho absence z jiného důvodu), jejichž situace je obtížnější a nadprůměrně dobré plnění základních úkolů zvládá neúplná rodina málokdy a selhává častěji. Významnou pomoc mohou neúplné rodině poskytnout prarodiče, ale podstatné jsou i bytové a hmotné podmínky, ve kterých se rodina nachází.

Jak popisuje Langmeier a Krejčířová (1998), u většiny dětí z neúplných rodin bylo sledováno více neurotických rysů nebo výchovných potíží, častější byly také problémy se školním prospěchem i v zařazování do dětské skupiny. Dítě je poškozováno nejrozličnějšími formami rozpadu rodiny a to bez ohledu na věk, ve kterém se nachází. Při absenci otce chlapec postrádá vzor, s nímž by se mohl identifikovat, děvče model mužského chování a děti obojího pohlaví pak postrádají druhý zdroj opory a autority. Také matka těchto dětí je více zatížena nároky výchovy než matka, která děti vychovává se svým partnerem. Méně časté jsou případy absence matky, ale i zde děvče postrádá vzor a dětem chybí mateřská láska, kterou při sebelepší vůli nelze nahradit, a děti jsou citově oploštěné. Po rozvodu se často stává, že rodiče nejsou schopni díky emocím spojeným s rozpadem rodiny se starat o to, jak dítě prospívá ve škole, jak si plní své povinnosti, zda nechodí pozdě domů, kde se zdržuje apod. Dítě je často využíváno jedním či oběma rodiči pro jejich okamžitý a jednorázový prospěch, což narušuje jeho rovnováhu. Je na ně často vytvářen psychický nátlak při

a po rozvodu, kdy se děti stávají předmětem nekonečných sporů týkajících se úpravy styku s rodičem, stávají se i nechtěnou „zbraní“.

Rodina, v níž dítě získává základní zkušenosti ve styku s lidmi je prvním zdrojem uspokojování jeho potřeb a také mu přináší jejich první omezování, frustrování. Vliv rodiny na dítě a jeho psychiku je velmi silný. Rodina může vývoj dítěte příznivě stimulovat, ale také může být brzdou tohoto vývoje, zdrojem zanedbání, utlumení, narušení vývoje schopností, charakteru celé osobnosti dítěte (Čáp, 1993). Citová deprivace je jednou z variant nepříznivého působení na psychický vývoj dítěte. *„Je způsobena nedostatkem specifických emočních podnětů, absencí spolehlivého a stabilního vztahu s mateřskou osobou a z toho vyplývajícím nedostatkem sebedůvěry, jistoty a bezpečí. Vzniká situace, kdy matka (nebo jiná osoba) nemá o dítě zájem, zanedbává je, má k němu ambivalentní, nebo dokonce hostilní postoj. Deprivační zkušenost nepříznivě ovlivňuje další vývoj osobnosti dítěte a projevuje se změnami v jeho prožívání i chování“.* (Vágnerová, 1999, s. 322)

U dítěte, které bylo už od nejranějšího věku deprimováno v pozornosti a lásce, vzniká malá schopnost pro soucit, identifikaci s druhými, pro interpersonální vřelost. Takové dítě zpravidla v pozdějším věku přestane očekávat od druhých lidí uznání a zájem a při uvolňování hořkosti vůči světu, který mu připadá nepřátelský, se cítí minimálně omezováno. Útočiště nachází většinou v určitých sociálních skupinách. Mohou to být i např. asociální skupiny pro adolescentní věk (Koudelková, 1995).

Mírnější variantou deprivační zkušenosti je subdeprivace. Je obtížněji definovatelná, neboť částečně disfunkční rodiny, jež plní některé ze svých povinností velmi dobře, nebývají navenek nápadné. Děti mohou mít dobré materiální zabezpečení, zajištěné dobré vzdělání, ale strádat v citové oblasti. Je u nich nápadná větší dráždivost, výbušnost, tendence reagovat zlostně a mívají běžné problémy v sociální adaptaci. Mnohdy dochází k závažným obtížím ve vývoji dítěte, ve formování osobnosti. V dospělosti jsou hodnoceni jako sobečtí, nestálí, náladoví a konfliktní. Mnohdy jde o jedince s výraznou sociální patologií, kteří byli soudně trestáni, někdy i opakovaně (Vágnerová, 1999).

Dalším faktorem, který komplikuje vývoj osobnosti a zvyšuje pravděpodobnost nežádoucího vývoje, je frustrace. Tento stav vytváří v dítěti řada nepříznivých momentů v rodině jako např. špatné zacházení rodičů s dítětem, nedostatek emočních projevů

ze strany rodičů, nadměrné trestání, nedostatek podnětů apod. Je pravděpodobné, že se jedinec, kterému k uspokojení určité potřeby stojí v cestě vnější nebo vnitřní překážky, bude chovat agresivně. Agrese je pouze jednou z mnoha odpovědí na frustraci. Další možnou reakcí je např. uzavření se do sebe, apatie.

Dalším důležitým faktorem, který má vliv na vývoj dítěte, jsou ekonomické podmínky rodiny. Je nutné říci, že i když rodina žije ve velmi skromných ekonomických podmínkách, mohou být vnitrorodinné vztahy pevné a pro dítě nijak problematické. Na druhé straně se však ukazuje, že zvláště velká ekonomická nouze je zpravidla doprovázena prožitky vysoké životní nespokojenosti, která vyúsťuje v agresivitu s denními konflikty. Uvádí se, že v ekonomicky neprosperujících rodinách nejčastěji nalézáme lidi s nižším intelektem, s malými ambicemi, s omezenými zájmy. Matky a otcové z těchto rodin mívají pocity méněcennosti, které jsou doprovázeny závistí a také nenávisť vůči těm, kteří jsou úspěšnější. Nezaměstnanost a chudoba zatěžují život rodiny, činí jej neradostným, naplněným obavami z budoucnosti. Celá rodinná atmosféra ovlivňuje vývoj dítěte, takže psychicky strádá. Rodiče jsou tak zaujati svými starostmi, že nejsou schopni se starat o uspokojení psychických potřeb dítěte.

Na druhé straně i v podnikatelských rodinách, kde by se předpokládal značný finanční přínos do rodiny, se setkáváme s řadou problémů. Tuto situaci rozebírá Matoušek (1997). Uvádí např. krizi v rodině muže – podnikatele, který je přítomen minimálně a svou absenci se snaží vynahradit zvýšenými finančními příspěvky do rozpočtu.

V rodinách, kde se podniká společně, spletení pracovních a rodinných rolí také vyvolává nové druhy konfliktů. Potíží je, kdo a v jaké míře se bude věnovat dětem a domácnosti. Rodiče z důvodu pracovního zaneprázdnění zajistí sice dítěti nadprůměrné materiální zabezpečení, ale spoléhají na výchovné působení jiných subjektů, jako jsou např. prarodiče, škola nebo dokonce spoléhají na dětskou samostatnost. V rodinách s více dětmi se někdy řeší tato situace přenesením břemena domácích prací na nejstarší dítě nebo nezájmem rodičů o děti.

1.1.2 Osobnostní charakter rodičovských autorit

Za nepostradatelnou podmínku zdravého duševního i tělesného vývoje dítěte se považuje stálá přítomnost vysoce angažovaných rodičů. Matka má nezastupitelnou úlohu při rozvíjení intelektu, motoriky, citů, řečové komunikace, v rozvíjení obzoru a motivace ke vzdělání. Vzdělání rodičů ovlivňuje celkovou sociokulturní úroveň rodiny. Rodiče s vyšším než základním vzděláním hodnotí kladně vzdělání i kulturu, pobízejí dítě k dobrému školnímu výkonu, hodnotné zájmové činnosti, podmiňují svůj vztah k němu jeho úspěšností, delegují jej za sebe do dalšího života (Čáp, 1993).

Klíčovou úlohu má matka i v procesu včleňování dítěte do sociálního života. Pocit úplné a bezpodmínečné lásky, jistoty a ochrany dává matka. Ve všech věkových údobích matka v dítěti přebývá a je nejvýznamnější determinantou jeho života. Od otce se očekává, že bude doplňujícím prvkem mateřské lásky a tím vytvářet ve výchově dítěte rovnováhu. Autorita otce se opírá o těsnější kontakty se sociální skutečností, otec si uvědomuje vnější svět a realitu života, jeho komunikace s dětmi je méně častá a přerušovaná. Poznání autority je pro socializaci dítěte důležité, nesmí však provokovat ke vzpouře a odcizovat otce jako objekt identifikace. Samy děti, zejména chlapci v určitých vývojových etapách autoritu obdivují a vyhledávají. Otcovi je v rodině přisuzována úloha i směrem k matce. Má pro ni a pro rodinu přinášet pocit bezpečí a matce poskytovat oporu i ve výchově dětí, udržovat s ní jednotnou výchovu a autoritu.

Na druhé straně mohou duševní i tělesný vývoj dítěte negativně ovlivnit rodiče nebo jeden z rodičů, trpící některou z psychických poruch. Děti takovýchto rodičů většinu svého dětství trpí a jsou často obětí psychického i fyzického týrání a zanedbávání. Od svých patologicky se chovajících rodičů přebírají nesprávné životní hodnoty, postoje vůči sobě samému i vůči ostatním lidem, zkreslené pohledy na svět a takové vzorce chování, které je mohou připravit v dalším životě k vlastnímu selhání v zátěžových životních situacích.

K jednotlivým poruchám osobnosti patří velmi závažná a ze společenského hlediska nebezpečná disociální porucha. Projevuje se nezájmem o city druhých, nezodpovědností, bezohledností vůči společenským normám, neschopností udržet trvalé vztahy. Lidé s touto poruchou jsou velmi vzrušiví, nemají strach před trestem, projevují agresi a násilí i na velmi slabé podněty. Jako nejvhodnější objekt k vybití agrese jsou děti. Ty bývají často nesmyslně trestány, aniž by cokoli provedly. Poruchy chování

u lidí s touto poruchou bývají diagnostikovány již v dětství, s pokračujícím vývojem problémy narůstají. V mnohem velmi podobná této poruše je tzv. emočně nestabilní osobnost. Charakteristické pro ni je impulzivní jednání, objevují se u ní silné výbuchy zlosti vedoucí k fyzickému násilí, což je pro dítě vždy tragickým zážitkem. Tento si uchovává hluboko do dospělosti, ovlivňuje složitým způsobem citový život a chování je psychickým traumatem, které přetrvává.

Dalším negativním faktorem ovlivňujícím výchovu dítěte je závislost rodičů na alkoholu, automatech nebo drogách, což představuje silnou zátěž pro celý rodinný systém. Člověk závislý na alkoholu není schopen uspokojivě plnit rodičovskou roli a může nepříznivě ovlivňovat psychický stav svého dítěte, které může trpět nějakou formou deprivace. Stres, který představuje přítomnost alkoholika v rodině, vede k různým variantám řešení, jako je např. rozpad rodiny. Závislý člověk devastuje svou rodinu materiálně, sociálně i psychicky. Děti alkoholika zažívají pocit děsu, strachu, obav z fyzického násilí. Vidí své rodiče ve stavu, který je v rozporu s ideálními představami o tom jakými rodiči by měli být. U některých dětí se počáteční soucit s rodičem alkoholikem mění buď ve lhostejný vztah, anebo ve vyslovenou nenávisť.

Vedle alkoholu existují i jiné návykové látky, jako jsou různé typy drog, psychoaktivní látky nebo farmaka.

Podle dřívějších dostupných klinických zkušeností se zdálo, že počet případů, kdy dítě trpí tím, že rodiče užívají drogy je nevýrazný, protože drogy u nás užívají dospívající nebo v období rané dospělosti. V posledních letech, kdy věk mladých lidí, kteří se stávají rodiči, se snižuje zejména u sociálně slabších skupin s nižším intelektem, vzrůstá i podíl drogově závislých mezi nimi.

1.1.3 Výchovné působení rodičů

Výchova dětí je průsečíkem všech faktorů rodinného uspořádání, života, vztahů a individuální rodinné historie. Výchovné metody rodičů rozdělit do dvou dimenzí:

- 1) rodiče, kteří jsou vůči dětem nároční a kontrolují je, od rodičů, kteří nároční a kontrolující nejsou.
- 2) Rodiče, kteří jsou akceptující, citliví a na dítě zaměřeni, od rodičů, kteří jsou odmítající, necitliví a zaměřeni sami na sebe.

Kombinace těchto dimenzí vytváří čtyři druhy výchovných stylů rodičů. Autoritativní rodiče spojují vysokou míru kontroly s akceptací. Děti mají tendenci být nezávislé, sebeprosazující, sociálně úspěšné. Autoritářští rodiče děti kontrolují, ale mají nízkou úroveň akceptace. Děti mají tendenci být nespolečenské, chybí jim výkonová motivace. Shovívaví rodiče jsou akceptující, ale na děti kladou málo požadavků. Ti mají tendenci být nezralé, chybí jim sociální citlivost a sebedůvěra. Zanedbávající rodiče se zajímají více o své činnosti, než o činnosti svých dětí. Děti mají tendenci být impulsivní, nezajímají se o školu, nemají dlouhodobé cíle.

„Způsob výchovy znamená celkovou interakci a komunikaci dospělých s dítětem. Projevuje se volbou a způsobem užití výchovných prostředků a metod, tomu odpovídajícím prožíváním a chováním dítěte, které opět ovlivňuje prožívání a chování dospělého“. (Čáp, 1993, s. 135)

Čáp (1993) popisuje i význam postojů rodičů k dítěti, které ovlivňují osobní vztahy uvnitř rodiny i způsob rodinné výchovy. Kladný postoj rodičů umožňuje dítěti, aby si vytvořilo kladný vztah k lidem vůbec a ke společenským normám. Pomáhá mu to ve formování svědomí a charakteru, zejména ve vztahu k lidem. Naopak negativní postoj rodičů stěžuje socializaci a formování charakteru. Tento postoj vytváří v dítěti silný a dlouhodobý stav frustrace, který komplikuje vývoj jeho osobnosti a při dalších nepříznivých podmínkách zvyšuje pravděpodobnost nežádoucího vývoje jako je delikvence, duševní poruchy apod.

Jestliže bychom chtěli formulovat základní princip rodinné výchovy, je třeba uvést její demokratický styl. Jde o výchovu považující dítě za partnera, nikoli pouze za objekt rodičovské manipulace. Tento styl předpokládá průběžnou diskusi s dítětem, v níž rodič nemůže vystupovat jako jediná a neomylná autorita. Tato diskuse by měla začít, jakmile je dítě schopno vyjádřit svůj názor. Korekce názorů a postojů dětí se uskutečňuje dlouhodobě, většinou to není dílo okamžiku.

Naopak autoritativní výchova se vyznačuje studenou rodinnou atmosférou a pevným vedením. Rodiče málo respektují přání a potřeby dětí, mají pro ně málo porozumění, spíše více rozkazují, hrozí a trestají (Čírtková, 1998).

Vedle této výchovy se široce uplatňuje i různě motivovaná výchova liberální. Jedním z jejích zdrojů je přílišná zaměřenost rodičů na jiné životní hodnoty, než je výchova dětí. Na děti nejsou kladeny žádné požadavky. Pokud rodič požadavek

vysloví, nekontroluje a nepožaduje jeho důsledné plnění. Děti jsou často dezorientované, hledají zájem a citovou odezvu v jakékoli vrstevnické skupině, která je schopna jejich potřeby naplnit.

Podle Langmeiera a Krejčířové (1998) má toto rozdělení omezenou hodnotu. Není možno styl v určité rodině přiřadit jednoznačně do určitého vyhraněného typu. Jako nevhodné a pro vývoj dítěte škodlivé styly výchovy jsou např. výchova rozmazlující, nadměrně ochraňující, nedůsledná, deprivující, zanedbávající apod.

Čáp (1993) popisuje nový model způsobu výchovy pod názvem „*model čtyř komponentů výchovy a jejich kombinací*“. Projevy rodičů ve vztahu k dítěti lze uspořádat do čtyř skupin: komponent kladný, záporný, požadavků a volnosti. Ty se navzájem kombinují, tím vznikají kvalitativně specifické formy, které je možno vyjádřit i jako typy rodinné výchovy.

Už u nejmenších dětí lze v mnoha případech využít zákonitostí různých forem zpevňování žádoucího a vyhasínání nežádoucího chování působením různých druhů odměn a trestů. Obecně platí, že odměny jsou účinnějšími prostředky než tresty, které za jistých podmínek mohou také působit výchovně pozitivně. Trestáním je třeba šetřit a je nutno užívat trestů diferencovaně. Rodiče by měli při výběru a uplatňování kázeňských prostředků mít neustále na zřeteli hlavní cíl výchovy, volit prostředky s rozmyslem a v klidu, přiměřené situaci a hlavně věku dítěte. Uplatňování kázeňských prostředků by mělo být spravedlivé a respektovat důstojnost dítěte. Příliš tvrdá disciplína zahrnující agresivní chování rodiče k dítěti je častější v rodinách, v nichž se děti chovají delikventně. Dítě se v takové rodině učí agresivitě jako dovolenému způsobu chování.

Dalším parametrem rodičovského chování, který má prokazatelnou souvislost se souběžným nebo pozdějším delikventním chováním, je dohled rodičů nad činností dítěte ve volném čase, kde se zdržuje, s kým se stýká, kdy se vrací domů a v jakém stavu apod.

Existují ovšem rizika rodinného prostředí, kde rodiče jako anomální osobnosti, nejsou schopni plnit uspokojivě rodičovskou roli. Poškození dítěte nevhodným jednáním rodičů nebo dospělé osoby je definován syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

Vágnerová (1999) tento negativní jev interpretuje jako projev nezájmu o potomstvo, což se projeví deprivací dítěte. Vyskytuje se především u lidí, kteří nemají pro rodičovskou roli dostatečné kompetence nebo motivaci. Jedná se např. o rodiče somaticky či psychicky nemocné, alkoholiky, mladé a nezralé rodiče, rodiče zaujaté svou profesní kariérou nebo žijící v hmotné bídě apod. Další závažnou zátěžovou situací, která zahrnuje jak deprivaci zkušenost, tak silný stres, je týrání. To se projevuje buď nadměrným trestáním, bitím dítěte nebo častým nadměrným kritizováním, ponižováním a citovým vydíráním dítěte. Násilí vůči dítěti je jedním z projevů nakumulovaného napětí, které rodina nedokáže řešit jinak a dítě se tak stává obětí jejich dysfunkce. U těchto dětí se může projevit zvýšená bezohlednost, agresivita nebo únik před nepříznivými vlivy prostředí. Snadněji přijímají ponižující chování ostatních a ani v pozdějším věku nemají dostatečnou sebeúctu. Tento model agresivního chování a zároveň frustrace podporuje agresivitu dítěte a může se stát v budoucnu součástí jeho rodičovské role.

Důsledkem sexuálního zneužívání dítěte je jeho tělesné, duševní a sociální zatížení. Zkušenosti sexuálního zneužívání v dětství ovlivní vztah jedince k sexualitě i v dospělém věku, jako je např. ztráta sexuálních zábran, sexuální dysfunkce, neschopnost partnerského soužití.

1.2 Působení školy

Škola je jednou z řady výchovně vzdělávacích institucí, která se podílí na výchově mladé generace a rozvoji sociálních vztahů. Měla by děti nejen kvalifikovat pro budoucí práci, ale také vychovávat k občanské angažovanosti, a to ve spolupráci s rodinou. Není však vždy snadné skloubit zájmy společnosti, rodiny a školy. Mnozí učitelé vyjadřují dojem, že rodiče se více zaměřují na svoji profesní dráhu než na potřeby svých dětí a školu vnímají jako vzdálenou instituci. Jen asi pětina rodičů je dnes ochotna více se podílet na činnosti školy a ne se jen zajímat o školní výsledky svého dítěte (Matoušek, 1997).

Škola, která se svými vzdělávacími cíly klade na děti od samého začátku školní docházky zcela nové požadavky, se pro ně může stát i prostředím brzdící proces socializace a rozvoje osobnosti. Vlastnosti, jako je např. nedisciplinovanost, odmítavý

postoj ke škole, studiu, učitelům, školním povinnostem, sklony k podvodům, agresivitě, snížené nadání, zdravotní potíže, následkem kterých je negativně ovlivněn jejich vztah ke škole, si děti do školy již přinášejí.

Jak uvádí Červinka a Čírtková (1994), za základní negativní faktory ve školské výchově lze označit především nepravidelnou školní docházku, špatný prospěch, nevhodné chování žáků k učitelům a učitelů k žákům, arogantní přístup učitele k žákům, špatnou spolupráci rodičů se školou, nedostatečnou kontrolní činnost školy.

Ve škole se nejvíce ohrožují nezletilí navzájem a to jak vlivem závadových skupin, tak i jednotlivých spolužáků. Výsledkem pak je: kouření, záškoláctví, útoky z domova, šíření a konzumace drog, šíření pornografie, provozování hazardních her, preferování společensky škodlivých hodnotových orientací, účast v extrémistických skupinách a sektách atd. Často se vyskytuje fyzické násilí (šikana, agresivní jednání) a delikventní jednání individuální (drobné krádeže doma, ve škole, podvody, vydírání), či skupinové (vytváření part a gangů). Vývoji směrem k budoucí kriminalitě může bránit nebo napomáhat i reakce školy na zjištěné asociální chování jednoho či více dětí. Už způsob vyšetřování a udílení trestů dává dětem zprávu o tom, která pravidla hry platí, zda je všem měřeno stejným metrem apod. (Matoušek, 1997).

1.3 Vliv vrstevnických skupin

I když skupina vrstevníků přináší možnost konfliktů nebo i nepříznivého vývoje, má podstatný vliv na vývoj zralé osobnosti „*pomáhá mladistvému osamostatnit se z dětské závislosti na rodině a autoritě rodičů. Pokud se z této závislosti nevymaní, je ohroženo formování takových rysů, jako je samostatnost, iniciativa a sociální dovednosti*“. (Čáp, 1993, s. 228)

Motivace ke sdružování do part je rozmanitá, jde zejména o uspokojování citových a sociálních potřeb jednotlivců. Jak uvádí Čírtková (1998), mladistvý se vymaňuje ze závislosti na rodičích a jejich autoritě, má snahu se osamostatnit a zařadit do skupiny vrstevníků, která je mu bližší a kde by mohl realizovat své zájmy. V řadě zejména smíšených part se chlapci a děvčata identifikují jako nezávislé

osobnosti, partneři a soupeři. Zažívají pocit, že jsou potřební, znalí, respektovaní, uznávaní a oblíbení, což podporuje jejich pocit sebevědomí.

Podle Matouška a Kroftové (1998), jsou nároky na konformitu ve vrstevnické skupině mládeže vyšší než ve všech jiných skupinách. Zahrnují nejen způsoby vyjadřování, ale i způsoby chování k opačnému pohlaví, úpravu zevnějšku, postoj k rodičům, ke škole či práci, penězům, alkoholu, drogám, sexualitě apod.

U dětí frustrovaných nízkou podporou rodiny je pravděpodobné, že potřeba kladného přijetí vrstevnickou skupinou bude silnější než u dětí s dobrým rodinným zázemím. Na tyto děti má vůdce party značný vliv, který také využívá a často i zneužívá.

Jak uvádí Čírtková (1998), u jedinců z dysfunkčních rodin vytváří skupina (parta) náhražku, která jim umožňuje únik do světa relativního přátelství, kde zapomínají na samotu, frustraci atd. Častým důsledkem takové situace je pohrdání autoritami, uznávanými hodnotami a normami, odsuzování nespravedlivého a ziskného světa dospělých.

Další živnou půdou delikventního chování může být to, že si některé vrstevnické skupiny mládeže vytvářejí své vlastní, na první pohled nezávislé ideologie. Jiné skupiny je pak jenom kopírují a tak vznikají postupně celé sítě podobně zaměřených skupin, jež přesahují i hranice států. Svou příslušnost k určité skupině demonstrují především úpravou zevnějšku, zvláštním jazykem, uctíváním určitých symbolů nebo druhem preferované hudby. Podle Matouška (1997) jsou subkultury zatím v našem prostředí okrajovým jevem. Do těchto subkultur se organizují mladiství, kteří mají horší přístup k dobrému společenskému uplatnění. Jedná se např. o handicapované děti, narozené málo kvalifikovaným rodičům, děti, o něž rodiče málo dbali, děti žijící na přelidněných perifériích velkoměst, děti docházející jen nepravidelně do nepříliš dobrých škol apod. Podle míry, do jaké se společensky handicapovaní mladiství organizují, bývá v cizí literatuře rozlišována např. subkultura rasistická, drogová, pseudonáboženská, násilí atd.

Vzhledem k době vzniku uvedeného díla (1997), tedy v prvních letech po „sametové revoluci“ a nastolování změn ve společnosti, lze v současné době s těmito závěry polemizovat. Díky otevření hranic, otevření se světu a propojení s ním díky masivnímu nástupu médií, zejména televize a internetu již i u nás došlo ke vzniku výše uvedených subkultur. Celá společnost se s těmito jevy potýká, dosud však ne dosti

úspěšně, o čemž svědčí nárůst kriminality tohoto druhu, tj. trestná činnost násilná, s rasovým podtextem, pod vlivem drog apod.

1.4 Zájmová činnost

Významným faktorem a pomocníkem rodinné výchovy v primární prevenci sociálních deviací, včetně závislostí, je činnost dětí a mládeže ve volném čase. Aktivity ve volném čase a neformální mimoškolní vzdělávací programy jsou chápány jako důležitá společenská priorita a jako součást spektra formativních vlivů v oblasti vzdělávání, výchovy, vedení a prevence sociálně negativních jevů širokého okruhu dětí, mládeže a dospělých. Někteří rodiče si uvědomují význam volnočasových aktivit dětí v primární prevenci různých sociálních deviací a usilují o zapojení dětí do zájmových útvarů, vzdělávacích kurzů, sportovních klubů apod. Problémem současnosti se však stává buď nízká úroveň až absence těchto volnočasových aktivit, nebo stále se zvyšující cena těchto aktivit, či nedostatek kvalifikovaných pracovníků.

Důsledkem je, že většina dětí a mládeže tráví volný čas neorganizovaně a nepříliš hodnotně, má více volného času, který využívá nevhodným způsobem. Jednou z příčin je i nedostatek zájmu rodičů o to, s kým a jak tráví volný čas jejich děti. Nedostatek kontroly ze strany rodičů a touha po dobrodružství vede některé mladé lidi k vytváření závadových skupin mládeže, v nichž často hrají prim jedinci s kriminálními zkušenostmi. Lze říci, že mezi nevhodným využitím volného času a delikvencí mládeže často existuje příčinná souvislost.

Delikventní mládež si vytváří závadové životní stereotypy, jak je již uvedeno v předchozí kapitole. Tráví většinu volného času v barech a hernách, kde požívá alkohol nebo jiné návykové látky. Na toto prostředí se váže různá trestná činnost spojená s opatřováním si finančních prostředků k udržení životního standardu, na který si zvykla.

Další způsob, jak trávit volný čas, vidí řada dětí a mládeže v pasivním konzumním stylu života, zejména sledováním televize a jiných médií. Média mají na mladou generaci značný vliv, věnují jim o mnoho větší čas než mimoškolním aktivitám a tento negativní trend bohužel graduje! Autoři dále uvádějí, že kromě pořadů pro mládež sleduje tato věková skupina i programy, které mohou negativně ovlivnit

jejich postoje k životu. Zejména s určitými disponovanými jedinci může televize prostřednictvím takových programů vytvářet spiklenecké spojení, v němž jsou syceny jejich asociální sklony, které mohou vést k napodobování až páchaní trestné činnosti. Předkládáním špatných příkladů působí televize hlavně na děti a mládež, o které se rodiče nezajímají. Tato věková skupina, která nemá dostatek životních zkušeností, pak může zlo a násilí na obrazovce považovat za legitimní způsob prosazování lidských potřeb. Tím se stává televize, jako bezpochyby nejmocnější médium, opravdu nebezpečná. Je nepochybné, že televize zobrazuje daleko více fiktivního násilí než skutečného. Výsledkem je, že televize posiluje agresivitu nejen u disponovaných jedinců, ale u všech dětí a mládeže. Kromě toho televizní násilí pravděpodobně oslabuje citlivost na násilí, s nímž se člověk setkává v reálném světě. Vášnivý konzument televize ztrácí kontakt se skutečným světem a z tohoto důvodu může slábnout jeho schopnost odlišovat možné a nemožné.

V současné době můžeme říci, že televizi zastínila další média, zejména internet, různé sociální sítě, počítačové hry atd. Můžeme říci, že některá tato další média představují ještě větší nebezpečí při negativním ovlivňování dětí a mládeže. V první řadě je to generační rozdíl mezi rodiči a dětmi v souběhu s rozvojem výpočetní techniky a její výuky ve školách. Řada rodičů zaostává ve znalostech v této oblasti a proto ani při nejlepší vůli nemohou děti důsledně kontrolovat, protože „to“ neumí ani zapnout. Děti a dospívající mládež mají prakticky neomezený přístup k internetu, což pro ty, kteří vyrůstají v plně funkčních rodinách je jistě přínosem a obohatí to jejich vědomosti. Avšak v rodinách dysfunkčních, kde děti nejsou z různých důvodů kontrolovány, se většinou zaměří na informace z bulváru, tzv. „vtipná videa“, porno atd. Samostatnou kapitolou by mohly být počítačové hry, kdy ve větší části z nich je prezentováno násilí jako legitimní postup, cílem je zabít či jinak zničit protivníky – čím více, tím lépe. Jen minimum hráčů (většinou vyšší věková a inteligenční kategorie) si uvědomí, že jde o virtuální svět a nepromítá jej do svého reálného.

V teoretické části byly rozebrány některé faktory, které určujícím způsobem působí v socializačním procesu a dozrání mladého člověka. Zaměřil jsem se zejména na vliv negativních faktorů v rodině, ve škole, ve volném čase a ve vrstevnických skupinách. Lze říci, že selhání v působení rodičovských autorit na dítě má přímou vazbu k selhání jedince v jeho vnějším chování a projevech.

2 VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Výkon trestu odnětí svobody upravuje zejména zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb. Výkon trestu odnětí svobody je prováděn ve věznici. Věznice se dělí na věznice s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Pro mladistvé se zřizují zvláštní typy věznic. Konkrétní věznici pro odsouzeného vybírá Generální ředitelství Vězeňské služby s ohledem na druhy resocializačních programů věznic (Podle nyní platné legislativy již nehovoříme o resocializačních programech a resocializaci, ale pouze o zacházení a programech zacházení, starší literatura ale tyto pojmy často uvádí), blízkost bydliště, změněnou pracovní schopnost, věk a pohlaví.

Funkce trestu odnětí svobody podle oficiálních stránek Vězeňské služby ČR, stejně tak podle Hály (2005), jsou funkce vyrovnávací a regulativní. Vyrovnávací znamená, že jde o vyrovnání se s obětí trestného činu, tedy kompenzovat jim způsobenou újmu, případně náhradu škody. Dalším aspektem této funkce je zpytování svědomí a upřímné přijetí viny pachatelem, což je ale v českých věznicích s vězni probíráno nedostatečně. Regulativní funkce má za cíl chránit společnost před zločinem a pomáhá regulovat trestnou činnost nebo ji alespoň minimalizovat. Aby trest splnil svůj účel, je nezbytné, aby výchova odsouzeného byla komplexní, všestranná, efektivní, cílená a programová. Výchova ve VTOS se odlišuje od výchovy v běžném životě. Probíhá kontinuálně, je více kooperativní, systém je více strukturovaný a uzavřený a probíhá prostřednictvím přísnějších a méně dobrovolných požadavků. Části výchovné funkce jsou kromě již zmíněné resocializace, rehabilitace, reintegrace také reedukace (výchovný proces, během něhož dochází v myšlení a vědomí odsouzeného k popření všech blokových dysfunkčních životních momentů) a readaptace (cílevědomá příprava odsouzeného na přijetí náročných společenských požadavků).

Jandourek (2003) informuje, že podle Českého Helsinského výboru stav českého vězeňství není nejlepší. Jsou nám vytýkány především nadměrné ukládání vazby, méně časté ukládání alternativních trestů, nízká zaměstnanost vězňů, poté pracovní přetíženost civilních pracovníků ve vězení, nedostatečná odborná příprava zaměstnanců věznic, dále špatná kontinuální sociální práce s propuštěnými, nepřelnost věznic a nevyhovující stav věznic.

2.1 Práva a povinnosti vězňených osob

Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody udává práva a povinnosti vězňených osob. Základní práva jsou: rovnost práv, zajištění sociálních podmínek a poskytování zdravotní péče, právo na korespondenci, užívání telefonu, na návštěvy, duchovní a sociální služby, na uspokojování kulturních potřeb, používání dalších věcí (např. společenské hry, pomůcky ke vzdělávání), na nákup potravin a dalších potřeb, na přijetí balíčku, příjem peněz, ochranu svých práv, ale i omezení a zbavení některých práv (např. soukromí, svoboda, sdružování, podnikání atd.).

Z povinností dle zmíněného zákona vyplývá, že odsouzený je povinen: dodržovat pořádek a kázeň, plnit pokyny zaměstnanců Vězeňské služby, pracovat, plnit program zacházení, dodržovat opatření k zajištění bezpečnosti, nepoškozovat majetek a dodržovat vnitřní řád věznice. Dále je povinen podrobit se osobní prohlídce, umožnit kontrolu svých věcí, podrobit se vstupní a výstupní prohlídce, ohlásit úraz či nemoc, podrobit se zpracování komplexní zprávy, oznámit ohrožení bezpečnosti, podrobit se zkoušce na omamné látky, dodržovat zásady hygieny, oznámit důchodový věk nebo příjem, odevzdat do úschovny osobní věci, uhradit zdravotní péči, uhradit náklady za výkon trestu. Odsouzeným je zakázáno: navazovat styky s osobami v rozporu se zákonem, přechovávat a konzumovat alkoholické nápoje, přechovávat a rozšiřovat materiály s etickou a rasovou tematikou, hrát hry o peníze, tetovat sebe nebo ostatní, úmyslně poškozovat zdraví, prodávat a směňovat zboží.

2.2 Resocializace pachatele

Socializace je trvalým životním procesem vlastním pro lidské jedince od samého počátku jejich života. Je to právě sociální okolí, jenž ovlivňuje a formuje každého člověka, vytváří jeho orientace, postoje, předává mu společenské hodnoty a poskytuje mu určité vzorce návyků a chování. Defektní socializace, kdy se jedinec neztotožní s normami dané společnosti a páchá protispolečenské útoky, může být ve svých nejzávažnějších případech příčinou uvěznění pachatele s hlavním cílem tohoto

„doučit“ společenským návykům a následně jej vrátit zpět do společnosti, tj. resocializovat. Realizace takových strategií však může být vlivem nejrůznějších problémů a specifik pobytu ve vězení značně problematická a ve výsledku může sám pobyt ve vězení vést ke konečné desocializaci jedince.

2.2.1 Příprava na reintegraci

Příprava na budoucí reintegraci po propuštění z vězení by měla být zaměřena na její zásadní problematické body. Za prvé jde o zaměstnání, kdy by dle mého názoru měla příprava na reintegraci zahrnovat co nejvíce pracovních a vzdělávacích aktivit. Za další by se měl překonávat problém spočívající v tom, že spousta odsouzených neumí trávit volný čas jiným způsobem než pácháním trestné činnosti. Součástí jejich programu zacházení by proto měly být i volnočasové aktivity. Odsouzení musí mít samozřejmě pravidelné terapeutické cvičení umožňující nalézt příčiny jejich provinění, selhání, aby v dalším životě v krizových situacích obstáli. Co je ale dle mého názoru stěžejní, pokud existuje taková možnost, je podpora udržování vazeb s vnějším světem, zejména s nejbližšími příbuznými vězně. Je důležité vybudovat v odsouzeném pocit, že tzv. patří do vnějšího světa, že jeho jedinými blízkými nejsou jen osoby z věznice a že jeho momentální situace je jen dočasná a nikoli trvalá a bezvýchodná.

2.3 Programy zacházení

Program zacházení je základním a cílevědomým prostředkem působení na odsouzené. Určuje okruh činností, kterých se mohou nebo musí účastnit. Program zacházení stanovuje speciální pedagog na základě komplexní správa o odsouzeném. Při tvorbě programu zacházení se vychází z nabídky aktivit a dále prostorových finančních a personálních možností věznice.

Zvláštní nabídka programu zacházení se vytváří pro mladistvé a pro bezdrogovou zónu tyto oddíly mají také zpravidla nejlepší materiální a finanční zabezpečení na provádění aktivit.

Program zacházení se nezpracovává pro odsouzené, kteří mají vykonat trest nebo zbytek nepřesahující tři měsíce.

Program zacházení obsahuje konkrétní cíl působením na odsouzeného, metody zacházení s odsouzeným směřující k dosažení cíle. Součástí programu zacházení je určení způsobu zaměstnání odsouzeného a jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání nebo jiné činnosti k vytváření předpokladů pro jeho samostatný způsob života. Pokud je u odsouzeného možno více variant umožňuje se mu výběr.

Při výchově odsouzené jde o splnění těchto cílů:

- Odstranění nežádoucích forem jeho chování
- Odstranění nežádoucích návyků
- Překonávání protispolečenských návyků
- Utvořit a přetvářet jeho osobnost ve smyslu pozitivních společenských norem
- Umění přizpůsobit se

Program zacházení musí sledovat dosažení účelu výkonu trestu. Hlavní cíl programu zacházení je zapůsobit na odsouzeného tak, aby se po propuštění z výkonu trestu již nedopouštěl další trestné činnosti. Při stanovování programu zacházení se musí vycházet z možností dané věznice: personální možnosti, skladba odsouzených a finanční možnosti.

Pro vypracování programu zacházení je nezbytné:

- Kvalitní komplexní zpráva o odsouzeném: zpracovávají specialisté
- Prostudování veškerých materiálů o odsouzeném a pohovor s odsouzeným

Pro odsouzené vykonávající trest odnětí svobody ve výkonu trestu jsou tvořeny individuální programy zacházení z následujících základních oblastí:

- Pracovní aktivity
- Vzdělávací aktivity
- Speciální výchovné aktivity
- Zájmové aktivity
- Oblast utváření vnějších vztahů

2.3.1 Pracovní aktivity

Pracovními aktivitami programu zacházení se rozumí zaměstnávání odsouzených vězňů v rámci prospěšných prací oddílu, kde jsou ubytováni, či celé věznice, střediska hospodářské činnosti a u soukromých podnikatelských subjektů spolupracujících s věznicí. Každý odsouzený je povinen podle Zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody pracovat, pokud je mu práce přidělena a pokud jeho zdravotní stav odpovídá pracovní schopnému člověku. Zaměstnávání odsouzených si organizují jednotlivé věznice dle nabídky podnikatelských subjektů a možností využití objektů v dané věznici. Do pracovních aktivit se také započítávají brigádnické práce a úklidové práce na oddíle.

2.3.2 Vzdělávací aktivity

Vzdělávacími aktivitami v programu zacházení se rozumí zařazování odsouzených vězňů do profesně zaměřených vzdělávacích kurzů a škol organizovaných v rámci věznice a vězeňské služby. Účast v jazykových kurzech jako např. čeština, angličtina, němčina či jiné nabídky dle zájmů odsouzených a v neposlední řadě i studium na středních odborných učilištích a odborných učilištích.

2.3.3 Speciálně výchovné aktivity

Speciálně výchovnými aktivitami se rozumí individuální a skupinová speciální pedagogická a psychologická působení vedená odbornými zaměstnanci.

- Terapeutická: sociální výcvik, psychoterapie, arteterapie a pohybová terapie
- Sociálně právní poradenství
- Trénink zvládnání agresivity

V této oblasti se velká pozornost věnuje právě terapeutickým metodám, které jsou rozděleny na: skupinové a individuální psychoterapie, deníky (výpovědi o sobě a prožitém dnu, které čte jen psycholog), relaxační techniky, nácvik komunikačních dovedností, poradenství individuální, psychologické, psychiatrické, rodinné a sociální atd.

2.3.4 Zájmové aktivity

Je to forma nejrůznějších individuálních a skupinových činností jako například různé druhy zájmových kroužků. Na základě nabídky a možností, jak finančních, tak prostorových, mohou být v jednotlivých vězeňských zařízeních vedeny kroužky: akvaristický, modelářský, výtvarný, šachový atd.

Dále to mohou být různé kulturní a sportovní akce. Tyto zájmové aktivity jsou vedené zaměstnanci s potřebným odborným vzděláním, které rozvíjejí v souladu s účelem výkonu trestu schopnosti, vědomosti a sociální dovednosti odsouzených. Ve vztahu k vězeňské populaci by se dalo říci, že právě výtvarné činnosti patří mezi nejrozšířenější formu aktivit. Vězněné osoby tak někdy vědomě, jindy nevědomě, projektují do těchto činností svůj aktuální psychický stav a sociální situaci, ve které se momentálně nacházejí.

2.3.5 Oblast utváření vnějších vztahů

Tato oblast má pro odsouzené velký význam, protože zajišťuje kontakt se životem mimo věznici. Jedná se o kontakt s rodinou. Tento kontakt probíhá formou korespondence a návštěv. Toto má na odsouzeného silný vliv.

Dále jsou to kontakty s mimo vězeňskými institucemi a církvemi. Odsouzené často navštěvují sociální kurátoři a pracovníci matrik z městských či okresních úřadů, kteří provádí ověřování podpisů na různých úředních listinách. Mezi dalšími jsou to pracovníci humanitárních organizací, např. Naděje, Centrum sociální pomoci, apod.

2.3.6 Minimální program zacházení

Je určen pro odsouzené s trestem, který nepřesahuje šest měsíců a pro odsouzené, kteří odmítnou nabízené programy zacházení vypracované vzhledem k jejich individualitě. Cílem minimálního programu zacházení je jednak vyplnit volný čas odsouzených s přihlédnutím k jejich motivaci, zájmům a závažnosti spáchané

trestné činnosti a jednak usměrnit nežádoucí činnost do oblasti vzdělávací, terapeutické a zájmové.

2.3.7 Hodnocení programu zacházení

Hodnocení programu zacházení provádí vychovatel s odsouzeným. Program zacházení je vyhodnocován po jednotlivých bodech. Toto vyhodnocení obsahuje podrobné informace, které se týkají:

- Chování a jednání odsouzeného, dodržování hygieny a pořádku v osobních věcech
- Aktivitu v pracovních oblastech
- Aktivitu v oblasti zájmových aktivit
- Oblasti speciálně výchovných aktivit
- Počtu kázeňských odměn a trestů
- Četnosti návštěv a korespondence odsouzeného
- Kladné a negativní poznatky k odsouzenému

V hodnocení se stručně zachytí současný stav, a zda odsouzený setrvává u zvoleného cíle a aktivit, nebo bude-li třeba jejich změna. Aktualizace za každou cenu při každém hodnocení není žádoucí. Ovšem po delším časovém úseku bez změny nebo v případě neplnění programu je nutno reagovat nalezením adekvátnějšího cíle a prostředků (zejména v případě negativistického přístupu odsouzeného), je třeba hledat další cesty k jeho motivaci. Stanovit popřípadě individualizovaný program zacházení, v případě úmyslného neplnění programu, stanovit minimální program zacházení, jehož základ tvoří pracovní aktivity.

2.3.8 Aktualizace programu zacházení

Program zacházení lze aktualizovat v těchto případech:

- Odsouzený z objektivních příčin neplní některé aktivity (snaží se, avšak z příčin, které nemůže ovlivnit, se mu to nedaří a ani do budoucna není v jeho silách konkrétní aktivitu plnit)

- Určitá aktivita programu je již dlouhodobě několik období plněna a vychovatel navrhne odsouzenému, že je schopen plnit náročnější úkol, který mu nově stanoví ve spolupráci s pedagogem - zde je nutný souhlas odsouzeného a podpis v aktualizaci programu
- Nastal stav, který ještě v programu zanesen není (účast v zájmovém kroužku, začátek nového kurzu – vzdělávání apod.).

Aktualizaci programu zacházení provádí speciální pedagog na návrh vychovatele. Úspěšné plnění programu zacházení po několik hodnotících období je základním předpokladem pro návrh na přeřazení odsouzeného do výhodnější diferenční skupiny a je základním předpokladem pro přeřazení odsouzeného do věznice mírnějšího typu.

V případě, že odsouzený program zacházení úmyslně neplní a všechny prostředky se mívají účinkem, má odsouzený stanoven minimální program zacházení a jeho hodnocení po dobu alespoň tří hodnotících období neumožňuje aplikaci individuálního programu zacházení, je podkladem pro přeřazení odsouzeného do věznice s přísnějším režimem. Volba a způsob naplňování cíle programu zacházení je vedle chování, jednání, postojů ke spáchanému trestnému činu a výkonu trestu jednou z rozhodujících skutečností při zařazování odsouzeného do některé ze zpravidla tří přístupných skupin vnitřní diference.

- Do první skupiny vnitřní diference se zařazují odsouzení, kteří převážně aktivně plní program zacházení i své další povinnosti a chovají se a jednají v souladu s vnitřním řádem.
- Do druhé skupiny vnitřní diference se zařazují odsouzení s nevyjasněným a kolísavým postojem a přístupem k programu zacházení a svým povinnostem.
- Do třetí skupiny vnitřní diference se zařazují odsouzení, kteří převážně program zacházení neplní nebo jej odmítají, neplní své povinnosti, chovají se a jednají v rozporu s vnitřním řádem věznice.

Skupiny vnitřní diference tvoří ucelený systém pozitivní motivace odsouzených. Vnitřní řád věznice stanovuje podrobnější podmínky vnitřní diference tak, aby odsouzený mohl během výkonu trestu na základě změn v přístupu, plnění programu zacházení, plnění povinností a chování a jednání v souladu, či nesouladu s vnitřním řádem postupně zařazován do jednotlivých skupin.

3 PREVENCE

Prevence kriminality zahrnuje soubor nerepresivních (nenásilných) opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchaní kriminality a snižování obav z ní.

Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejích následků, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů. Jedná se o opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů.

Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejružnější formy závislostí a sociální vyloučení.

Objekty prevence kriminality:

- kriminogenní faktory - sociální prostředí, příčiny a podmínky kriminality,
- potenciální či skuteční pachatelé trestné činnosti,
- potenciální či skutečné oběti trestných činů

Prevence kriminality je vedle represe součástí trestní politiky.

3.1 Struktura prevence kriminality

3.1.1 Sociální prevence

Představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti.

Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců - objektů preventivního působení.

Sociální prevence je součástí sociální politiky.

3.1.2 Situační prevence

Staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti.

Situační prevence je relativně levná, klade minimální nároky na personální a materiální zabezpečení a má rychlý a poměrně snadno statisticky měřitelný efekt. Její účinnost je však podmíněna trváním přiměřených opatření.

Prevence kriminality se zejména na primární úrovni prolíná s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří zneužívání návykových látek.

3.1.3 Prevence drogových závislostí

Ve vztahu k prevenci kriminality představuje všestrannou péči od předcházení experimentování s drogami u dosud intaktní populace a nespecifickou výchovu ke zdravému životnímu stylu, přes ambulantní i ústavní léčbu v indikovaných případech problémového zneužívání drog, až po rehabilitaci a resocializaci osob, které již léčením prošly a u nichž je společenský zájem udržet dosaženou abstinenci a pomoci jim k návratu do normálního života.

3.1.4 Prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů

Je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob.

V praxi se jedná o skupinové a individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností.

Užívá metody sociální i situační prevence a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni.

3.2 Úrovně preventivních aktivit

Sociální a situační přístupy se vzájemně doplňují v primární, sekundární a terciární prevenci.

- Primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména děti a mládeže (využívání volného času, možnosti sportovního vyžití).

Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v lokálních společenstvích.

- Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, interetnické konflikty, dlouhodobou nezaměstnanost) a příčiny kriminogenních situací.

- Terciární prevence spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení...). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany.

Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR.

Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější komplexní programy prevence kriminality na místní úrovni.

PRAKTICKÁ (EMPIRICKÁ) ČÁST

4 CÍLE PRÁCE, HYPOTÉZY, FORMULACE PROBLÉMU

Vzhledem k tomu, že jsem ve své diplomové práci použil kvantitativní i kvalitativní šetření, formuloval jsem problém, stanovil jsem hlavní cíle pro kvantitativní i kvalitativní šetření. Dále jsem stanovil dílčí cíle a to zvlášť pro kvantitativní šetření a zvlášť pro kvalitativní šetření. V souvislosti s kvantitativním šetřením jsem stanovil hypotézy.

4.1 Hlavní cíl kvantitativního šetření

Hlavním cílem kvantitativního šetření bylo vytipovat odsouzené, kteří pocházejí z rodiny, která má přímou zkušenost s uvězněním některého svého člena a kteří, budou ochotní poskytnout rozhovor v rámci kvalitativního šetření a získat informace o vzdělanosti odsouzených a jejich postoji ke vzdělávání a o jejich pracovním postoji.

4.2 Dílčí cíle kvantitativního šetření

Zjistit, zda žil odsouzený v dětství v úplné rodině nebo v jiném rodinném uspořádání

Zjistit vzdělání odsouzeného a jeho postoj k dalšímu vzdělávání

Zjistit pracovní postoj odsouzeného

Zjistit počátky trestné činnosti odsouzeného a jeho pobyt ve věznici

Zjistit výskyt trestné činnosti rodinných příslušníků

4.3 Hypotézy

Hypotéza č. 1.1 Více než tři čtvrtiny (75 %) odsouzených bylo v dětství a dospívání vychovááno v neúplné rodině

Hypotéza č. 1.2 Více než desetina (10 %) odsouzených vyrůstala část dětství nebo dospívání v dětském domově

Hypotéza č. 2.1 Nejméně polovina (50 %) odsouzených bude mít nejvýše základní vzdělání

Hypotéza č. 2.2 Nejméně čtvrtina (25 %) odsouzených nedokončila nějaký stupeň vzdělávání

Hypotéza č. 2.3 Nejméně polovina (50 %) odsouzených bude mít snahu doplnit si vzdělání

Hypotéza č. 2.4 Nejvýše pětina (20 %) odsouzených by si ráda doplnila vzdělání v rámci výkonu trestu odnětí svobody

Hypotéza č. 3.1 Nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených, bylo před nástupem do výkonu trestu nezaměstnaných

Hypotéza č. 3.2 Nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených, kteří byli před výkonem trestu nezaměstnaní by preferovali být zaměstnaní

Hypotéza č. 4.1 Nejméně dvě třetiny (66,6 %) odsouzených začaly s trestnou činností před 18. rokem věku života

Hypotéza č. 4.2. Nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených byly vyšetřovány Policií České republiky před 18. rokem věku života

Hypotéza č. 4.3 Nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených jsou ve výkonu trestu již po několikáté

Hypotéza č. 4.4 K trestu odnětí svobody v délce do tří let je odsouzena nejvýše třetina (33 %) odsouzených

Hypotéza č. 5.1 Nejméně u tří čtvrtin (75 %) odsouzených se v rodině vyskytuje osoba, která byla odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody

Hypotéza č. 5.2 Nejméně u tří čtvrtin (75 %) odsouzených byl touto osobou otec

4.4 Formulace problému

Práce s odsouzenými je velmi náročná a to zejména po psychické stránce. Vychovatelé, kteří s těmito odsouzenými pracují, jsou vystaveni kromě jiného pocitu marnosti své práce, protože ačkoliv se je snaží odsouzené převychovávat a motivovat k životu bez kriminality, mnohdy se tato práce a snaha míjí účinkem a vychovatelé se s odsouzenými setkávají opakovaně. V praktické části své práce jsem se zaměřil zejména na to, z jakého sociálního prostředí odsouzený pochází, zda a jaký vliv to má na jeho odsouzení k trestu odnětí svobody, na možnosti prevence jeho další případné kriminality a na zjištění vzdělanosti odsouzených a jejich postoji k dalšímu vzdělávání. Výzkumné šetření jsem prováděl dvěma způsoby. Nejprve jsem zvolil kvantitativní šetření, na jehož základě jsem si, kromě jiného, vytipoval odsouzené vhodné k šetření kvalitativnímu.

4.5 Hlavní cíl kvalitativního šetření

Hlavním cílem kvalitativního šetření bylo zjistit, zda ovlivňuje sociální prostředí, ve kterém respondent vyrůstal a výskyt člena rodiny odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody kriminalitu odsouzených a zjistit, jaké jsou možnosti prevence kriminality z pohledu odsouzených.

4.6 Dílčí cíle kvalitativního šetření

Popsat a analyzovat dětství odsouzeného

Popsat a analyzovat nynější rodinný život odsouzeného

Popsat a analyzovat vzdělání odsouzeného a zájem o něj

Popsat a analyzovat vězeňský život odsouzeného

5 METODIKA

Pro praktickou část své diplomové práce jsem zvolil kvantitativní a kvalitativní šetření.

Kvantitativní šetření sloužilo k získání informací o výskytu trestu odnětí svobody v rodině odsouzených a k získání informací o vzdělanosti odsouzených, jejich postoji ke vzdělávání a jejich pracovním postoji.

Kvalitativní šetření bylo prováděno u vytipovaných odsouzených a jeho cílem bylo zjistit, zda a případně jakým způsobem ovlivňuje sociální prostředí a zkušenost s odsouzeným v rodině kriminalitu odsouzených a jaké jsou možnosti prevence kriminality z pohledu odsouzených.

5.1 Kvantitativní šetření – technika dotazníku mezi odsouzenými

V kvantitativním šetření jsem použil metodu dotazování, techniku dotazníku. Souborem respondentů bylo 70 odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Vinařice. Tito odsouzení byli ochotni zúčastnit se mého výzkumného šetření. Všichni respondenti byli muži. Respondenti byli odsouzeni za různě závažnou trestnou činnost. Nejčastěji za krádeže. Všechny respondenty jsem osobně požádal o vyplnění dotazníku. Ty, kteří odmítli dotazník vyplnit, nijak ve své diplomové práci nezmiňuji. Respondentům jsem rozdál dotazníky a požádal je o vyplnění. V dotazníku jsem položil otázky v souladu se stanovenými cíli hlavními i dílčími. Někteří odsouzení vyplnili dotazník anonymně, někteří uvedli své jméno. V průběhu vyhodnocování dotazníků jsem jich 15 vyřadil, a to pro neúplnost vyplnění či zásadní rozpory v odpovědích. Nakonec můj soubor činilo 55 respondentů, kteří odpověděli na všechny otázky v dotazníku. Respondenti měli možnost dotazník vrátit osobně nebo vložit anonymně do schránky k tomu určené. Dotazníkové šetření probíhalo se souhlasem vedení věznice.

V souladu s hlavními a dílčími cíli kvantitativního šetření jsem položil respondentům otázky zjišťující:

věk odsouzeného

informace o tom, zda byl odsouzený vychováván v úplné rodině či neúplné, případně kým

vzdělání odsouzeného a jeho postoj k dalšímu vzdělávání

zaměstnanost odsouzeného před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody

trestnou činnost odsouzeného, její historii a informace o jeho nynějším trestu odnětí svobody

výskyt trestu odnětí svobody v rodině odsouzeného

zájem zúčastnit se dalšího výzkumného šetření, pokud se u respondenta vyskytl někdo z rodiny odsouzený k nepodmíněnému trestu odnětí svobody

Znění dotazníku je v příloze.

5.1.1 Stručný popis věznice Vinařice

Věznice je profilována pro odsouzené s ostrahou a s dozorem. Zaměstnávání odsouzených je jedním z hlavních cílů. Věznice trvale hledá nové možnosti pracovního uplatnění vězňů. V současnosti jich část pracuje na nestřežených pracovištích mimo věznici, např. na stavbách, ve výrobních provozech továren a firem. Další část vězňů je zaměstnávána ve vnitřních pracovištích věznice např. technické údržby věznice. V rámci programů zacházení funguje ve věznici celá řada vzdělávacích, speciálně výchovných aktivit a zájmových a sportovních aktivit pro odsouzené. Cílem všech těchto aktivit je aktivní a účelné strávení pobytu za mřížemi. Slouží k rozvoji manuálních a sociálních dovedností jedince, formování jeho postojů ke společnosti a tím možnému lepšímu uplatnění po výkonu trestu. Duchovní činnost ve věznici je zajišťována cestou vězeňského kaplana a dalších zástupců církví, které ve věznici působí. Věznice spolupracuje s i s dalšími neziskovými organizacemi, hlavně na poli působení na odsouzené tak, aby se snížily rizika recidivy.

5.2 Kvalitativní šetření – polostandardizovaný rozhovor s odsouzenými

V kvalitativním šetření jsem použil také metodu dotazování, techniku polostandardizovaného rozhovoru.

Souborem respondentů bylo původně osm odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Vinařice. Tito odsouzení odpověděli v dotazníku, že se u někoho v rodině vyskytl nepodmíněný trest odnětí svobody a zároveň byli ochotní zúčastnit se rozhovoru. V průběhu kvalitativního šetření jsem dva respondenty vyřadil. Prvního z důvodu chybně uvedené odpovědi v kvantitativním dotazníku na otázku, zda se v rodině vyskytla osoba odsouzená k výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně, kdy uvedl, že ano a až v průběhu rozhovoru vyšlo najevo, že šlo o trest podmíněný. Druhého respondenta jsem vyřadil z důvodu, kdy tento souhlasil s poskytnutím podrobného rozhovoru, ale při vlastním rozhovoru odmítl odpovídat na otázky týkající se rodičů a dětství. Tyto dva respondenty v diplomové práci nezmiňuji. Se všemi respondenty, kteří byli ochotní poskytnout mi rozhovor, jsem se postupně sešel a provedl s nimi polostandardizovaný rozhovor. Respondenti, kteří mi poskytli rozhovor, byli odsouzení převážně za majetkovou trestnou činnost. Nejčastěji za krádeže. Respondenti byli seznámeni s důvodem našeho setkání, rozhovor jsem vedl s každým respondentem zvlášť. Každého respondenta jsem si zavolal do kanceláře a provedl s ním rozhovor o samotě. Všem respondentům jsem položil několik otázek z různých oblastí jejich života. Pokládal jsem otázky, které byly v souladu se stanovenými cíli hlavními i dílčími. Odpovědi respondentů jsem si s jejich svolením zaznamenával do formuláře. Respondenti byli ujištěni o zachování anonymity. Všechny rozhovory se uskutečnily se souhlasem vedení věznice.

V rozhovoru jsem se zaměřil na oblasti dětství, současný rodinný život, vzdělávání respondenta a zájem o něj, vězeňský život a prevenci.

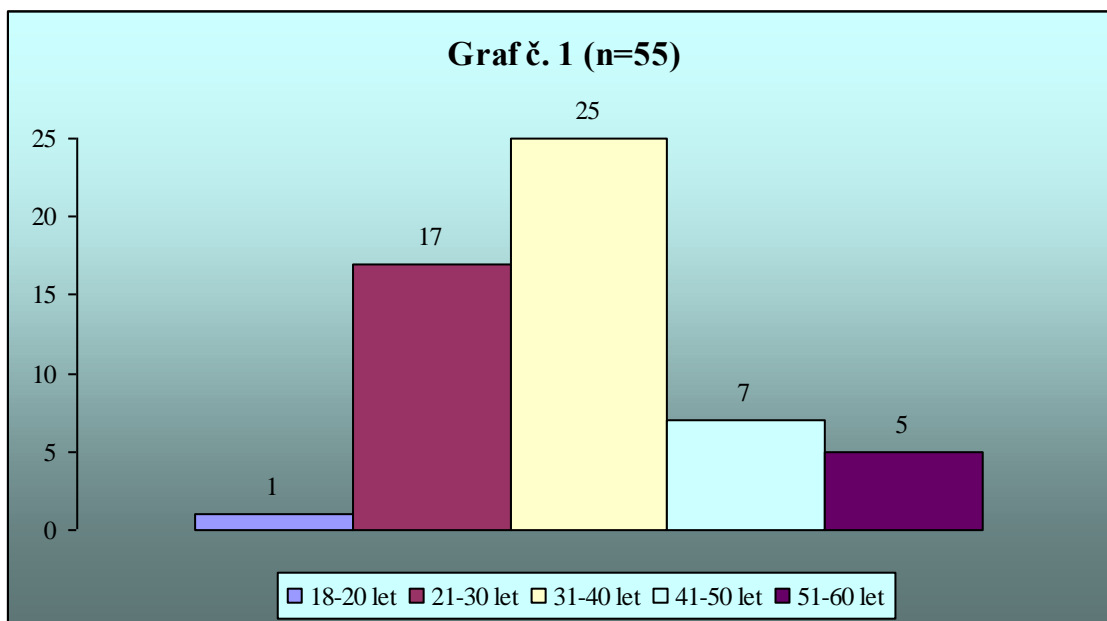
Znění otázek pokládaných v rozhovoru je v příloze.

6 VÝSLEDKY

6.1 Výsledky kvantitativního šetření

V rámci kvantitativního šetření jsem vyhodnotil celkem 70 dotazníků rozdaných respondentům. Z toho jsem 15 dotazníků vyřadil pro neúplnost vyplnění či zásadní rozpory v odpovědích. Nakonec můj soubor činilo 55 respondentů, kteří odpověděli na všechny otázky v dotazníku. Formulář dotazníku je uveden v příloze. Všechny výsledky jsem shrnul do následujících grafů.

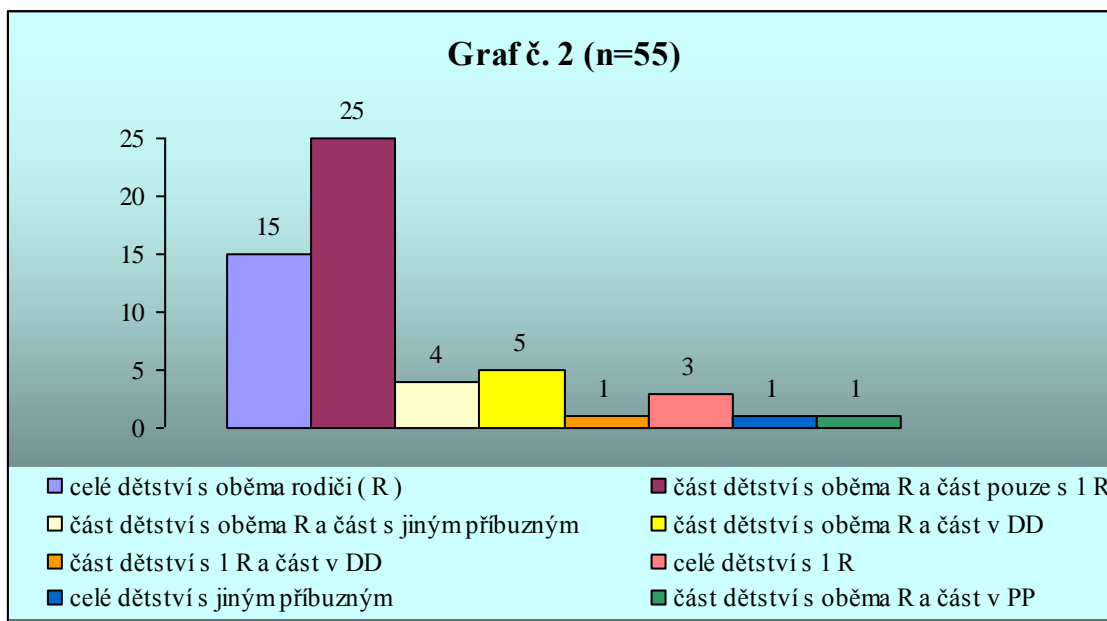
Otázka č. 1 Váš věk?

Graf č. 1 Věk respondenta

Věkové zastoupení respondentů ve výkonu trestu ve Věznici Vinařice, dále jen (VT) je různorodé. Jeden respondent (2 %) je ve věku 18–20 let, 17 respondentů (31 %) je ve věku 21–30 let, 25 respondentů (45 %) je ve věku 31–40 let, sedm respondentů (13 %) je ve věku 41–50 let a pět respondentů (9 %) je ve věku 51–60 let. Průměrný věk respondentů je 36 let.

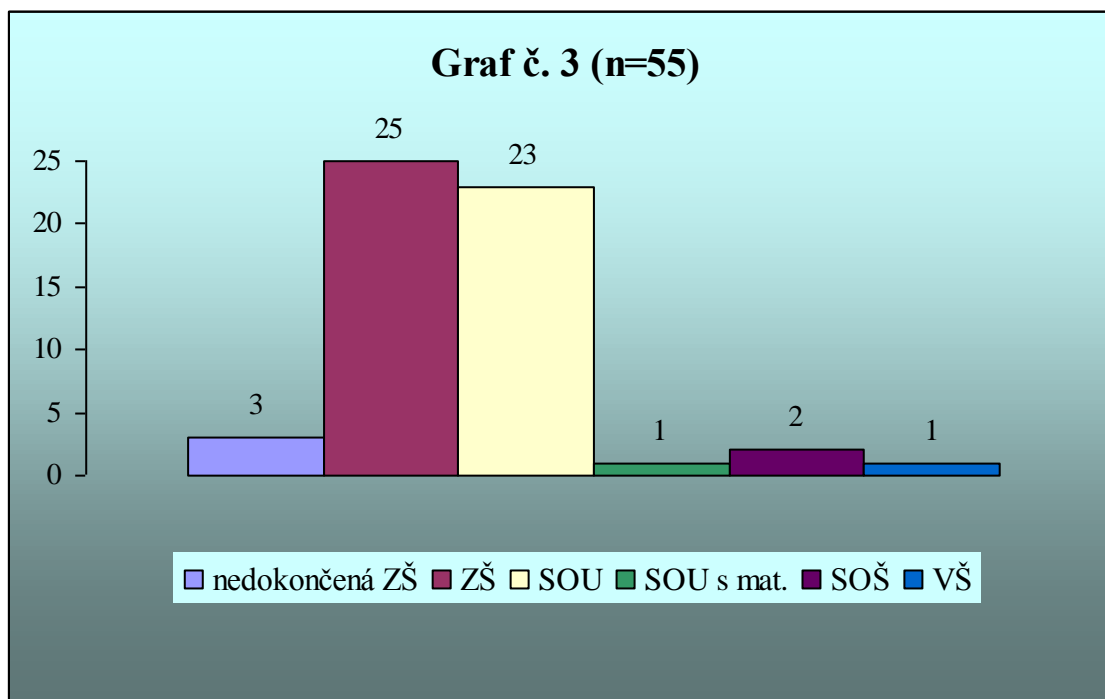
Otázka č. 2 S kým jste vyrůstal v dětství a dospívání?

Graf č. 2 S kým respondent vyrůstal v dětství a dospívání

Z výzkumného šetření vyplynulo, že 15 respondentů (27 %) prožilo celé dětství a dospívání v úplné rodině, tedy společně s matkou i otcem. Část dětství a dospívání s oběma rodiči a část pouze s jedním z rodičů (nezohledňováno zda s matkou či s otcem) prožilo 25 respondentů (45 %). Část dětství a dospívání s oběma rodiči a část s jiným příbuzným (nezohledňováno s jakým, jen pro úplnost uvádím, že bylo uvedeno 3x prarodiče a 1x starší sestra) prožili čtyři respondenti (7 %). Část dětství a dospívání s oběma rodiči a část v dětském domově prožilo pět respondentů (9 %). Jeden respondent (2 %) část dětství a dospívání pouze s jedním z rodičů (nezohledňováno zda s matkou či s otcem) a část v dětském domově. Celé dětství a dospívání pouze s jedním z rodičů (nezohledňováno zda s matkou či s otcem) prožili tři respondenti (6 %). Celé dětství a dospívání prožil s jiným příbuzným (nezohledňováno s jakým, jen pro úplnost uvádím, že byli uvedeni prarodiče) jeden respondent (2 %) a také pouze jeden respondent (2 %) uvedl, že prožil část dětství a dospívání s oběma rodiči a část v pěstounské péči.

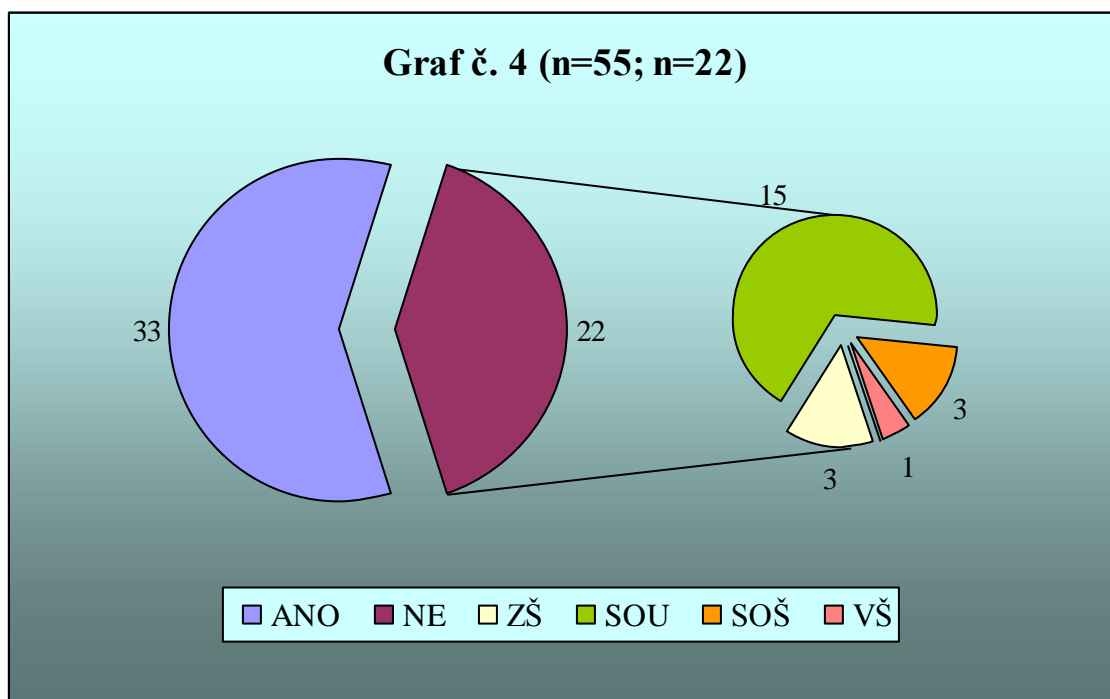
Otázka č. 3 Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

Graf č. 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondenta

Základní školu nedokončili tři respondenti (6 %), 25 respondentů (45 %) uvedlo, že ukončili pouze základní školu, 23 respondentů (42 %) uvedlo, že ukončili vzdělání na některém středním odborném učilišti. Jeden respondent (2 %) uvedl, že dokončil studium s maturitou na středním odborném učilišti. Dva respondenti (4 %) uvedli, že dokončili studium s maturitou na střední odborné škole a jeden respondent (2 %) uvedl, že úspěšně ukončil studium na vysoké škole.

Otázka č. 4 a č. 5 Dokončil jste školu, na které jste studoval nebo se učil? Pokud jste odpověděl NE, jakou školu jste nedokončil?

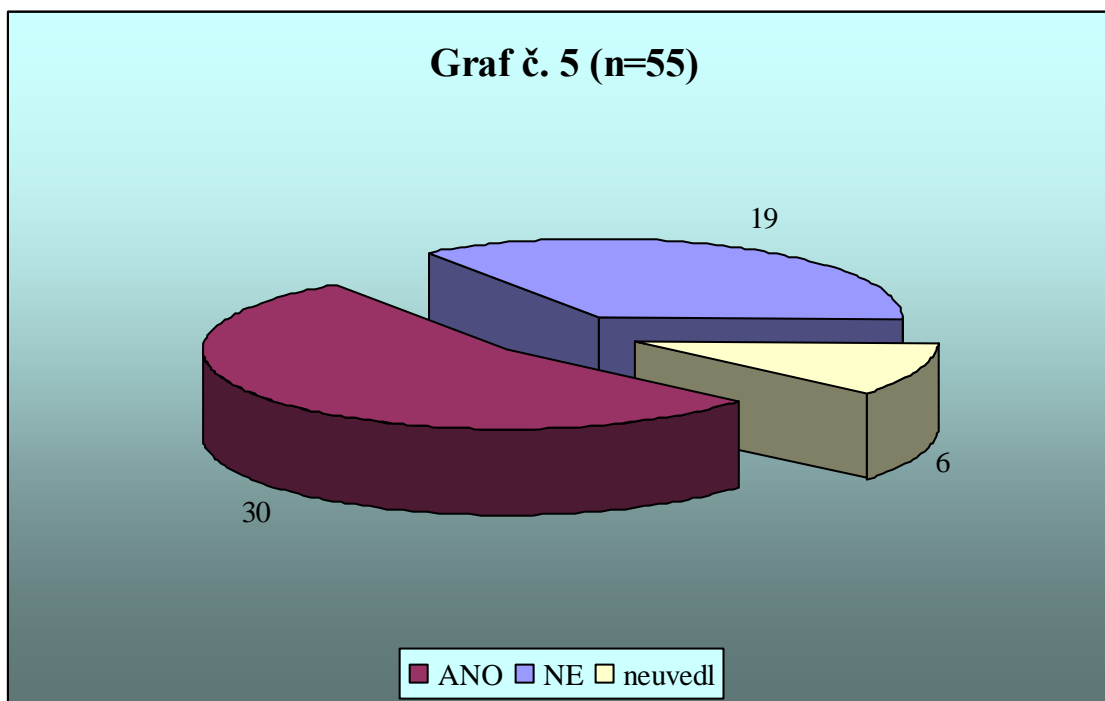

Graf č. 4 Nedokončené vzdělání respondenta

Školu, kterou začali navštěvovat, dokončilo 33 respondentů (60 %) a nedokončilo 22 respondentů (40 %).

Z těch, kteří neukončili vzdělání na škole, kterou navštěvovali (n=22), odpověděli tři respondenti (14 %), že nedokončili ani základní školu, 15 respondentů (68 %), odpovědělo, že nedokončili střední odborné učiliště, tři respondenti (14 %) uvedli, že nedokončili studium na střední odborné škole a jeden respondent (4 %) uvedl, že nedostudoval vysokou školu.

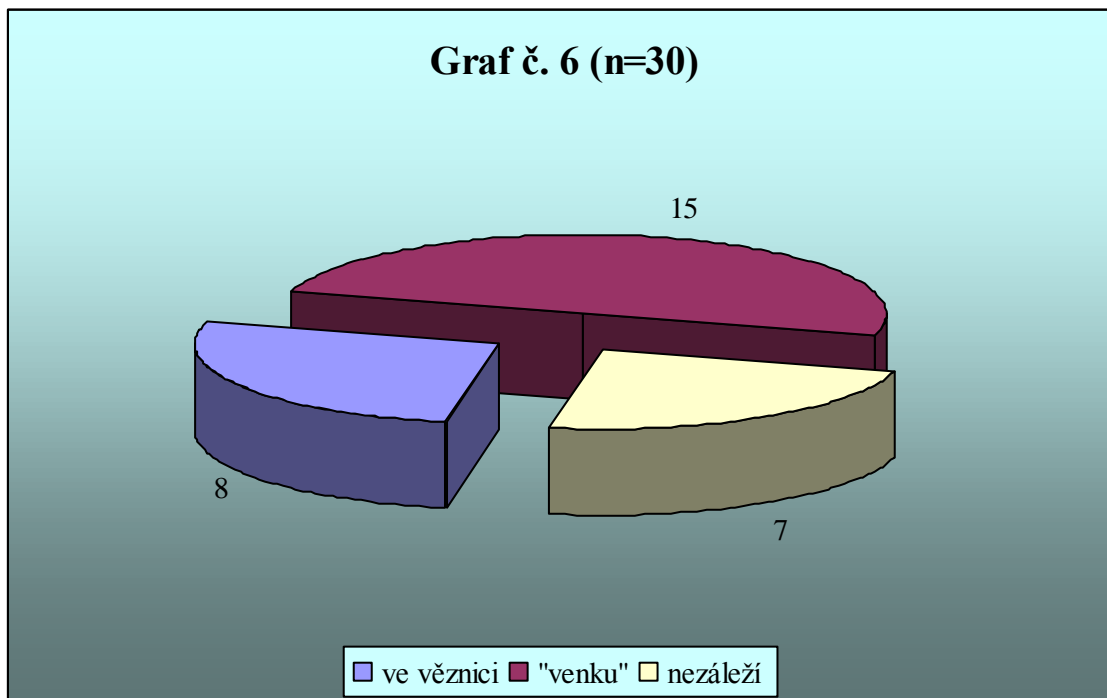
Otázka č. 6 Chtěl byste si vzdělání doplnit?

Graf č. 5 Zájem respondenta doplnit si vzdělání

Zájem doplnit si vzdělání uvedlo 30 respondentů (54,5 %), nezájem doplnit si vzdělání uvedlo 19 respondentů (34,5 %) a šest respondentů (11 %) na tuto otázku neodpovědělo.

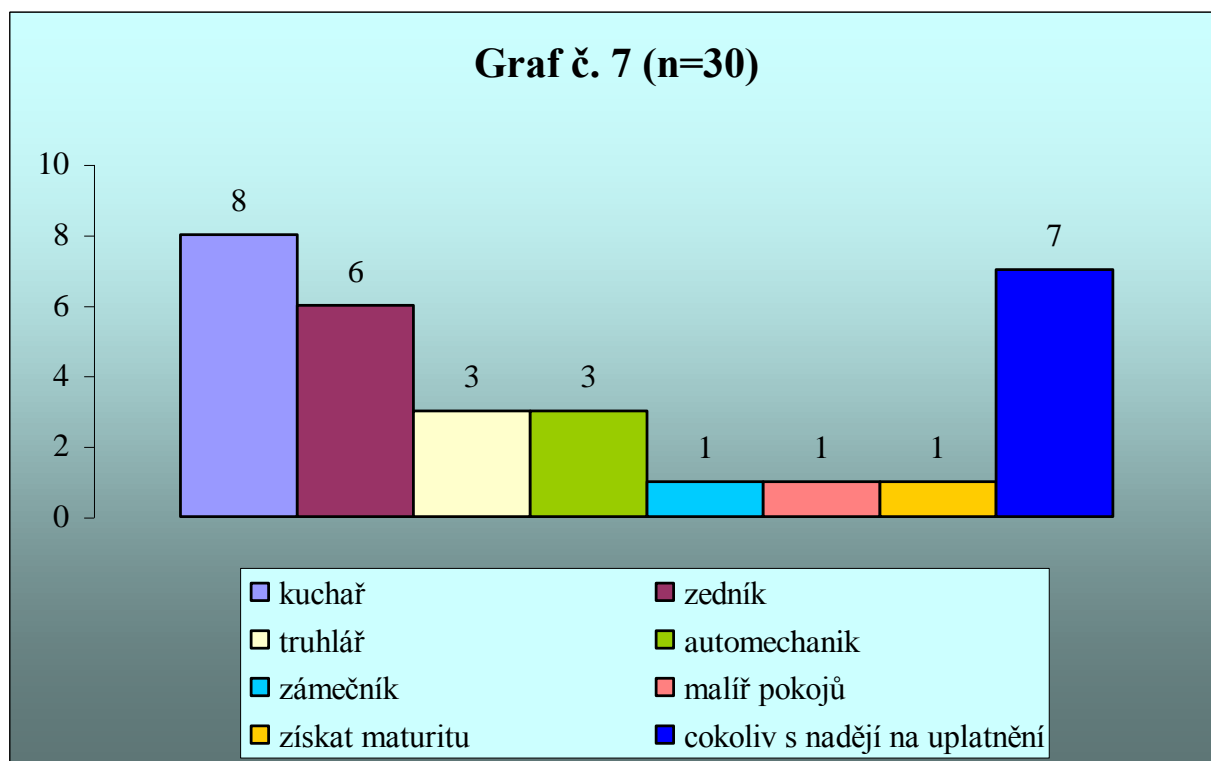
Otázka č. 7 Pokud ANO, chtěl byste si vzdělání doplnit zde ve vězení nebo raději po propuštění „venku“?

Graf č. 6 Preference místa získání vzdělání

Dosáhnout vzdělání v občanském životě mimo věznici, tzv. „venku“ uvedlo 15 respondentů (50 %), osm respondentů (27 %) uvedlo, že by rádi získali vzdělání i ve výkonu trestu ve věznici a sedm respondentů (23 %) uvedlo, že by jim nezáleželo na tom, kde vzdělání získají, ale hlavně že ho získají.

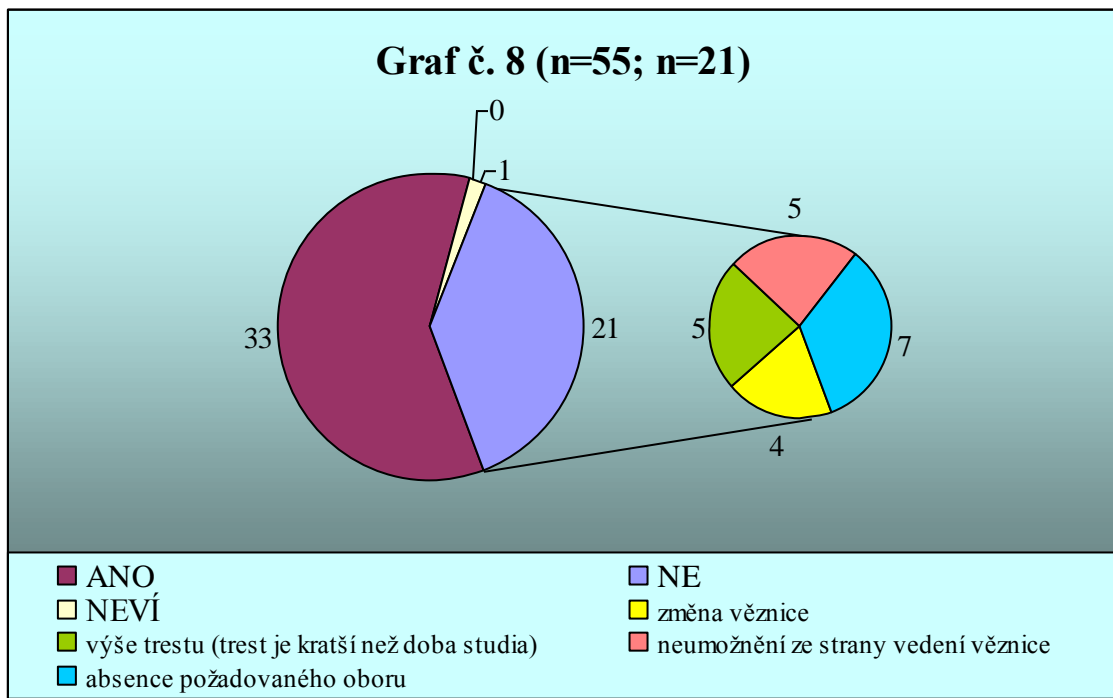
Otázka č. 8 O jaký obor byste měl zájem?

Graf č. 7 Obory zájmu

Největší zájem mezi respondenty, kteří uvedli, že by si vzdělání chtěli doplnit, byl o získání vzdělání v oboru kuchař, o tento obor mělo zájem osm respondentů (27 %), v šesti případech (20 %) byl projevěn zájem o získání vzdělání v oboru zedník, tři respondenti (10 %) uvedli, že by měli zájem o obor truhlář. Další tři respondenti (10 %) projevili zájem o obor automechanik, jeden respondent (3,3 %) o obor zámečnick, další respondent (3,3 %) by měl zájem o získání vzdělání v oboru malíř pokojů. Jeden respondent (3,3 %) by měl zájem získat jakékoli vzdělání s maturitní zkouškou. Získat jakékoli vzdělání, které by umožnilo lepší situaci na trhu práce, uvedlo sedm respondentů (23 %).

Otázka č. 9 a č. 10 Máte možnost si doplnit, zde ve vězení, vzdělání? Pokud NE, tak co Vám brání?

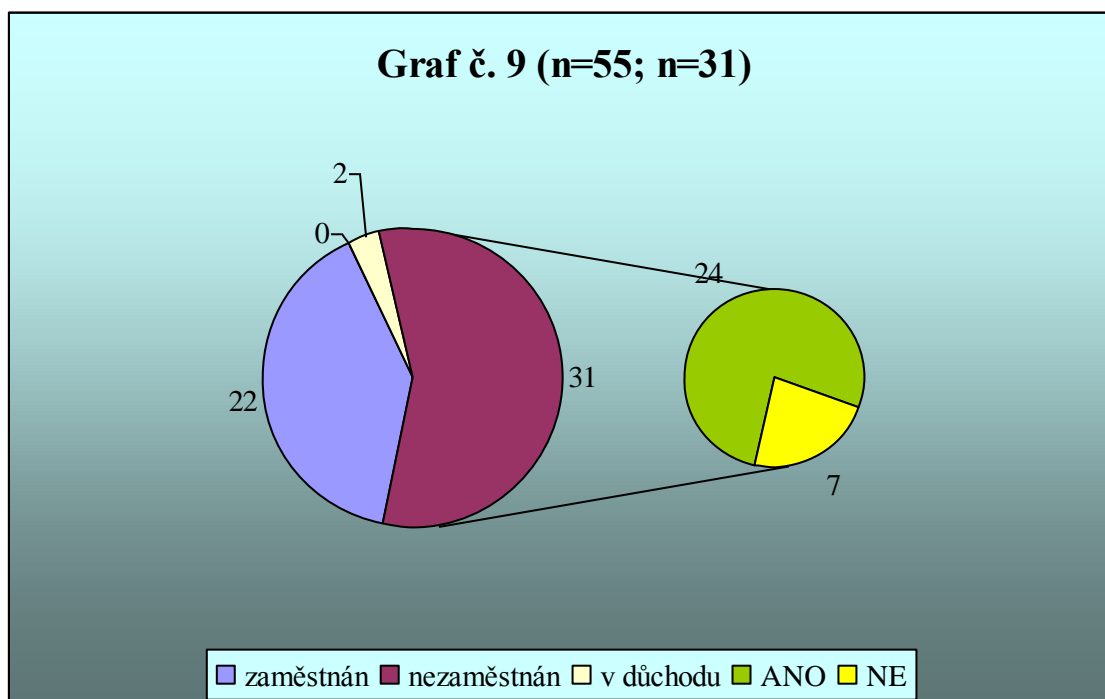

Graf č. 8 Názor respondenta na možnost doplnit si vzdělání ve věznici a důvody nemožnosti doplnit si vzdělání

Možnost doplnit si vzdělání ve výkonu trestu uvedlo 33 respondentů (60 %). Tuto možnost popřelo 21 respondentů (38 %). Jeden respondent (2 %) na tuto otázku odpověděl, že neví, zda má možnost doplnit si vzdělání ve výkonu trestu.

Z těch respondentů, kteří popřeli možnost doplnit si vzdělání (n=21) uvedli čtyři respondenti (19 %) jako důvod, změnu místa výkonu trestu (změnu věznice) a tím tedy zabránění dokončení vzdělávání. Pět respondentů (24 %) uvedlo jako důvod výši trestu, kdy trest je kratší než délka vzdělávání umožňovaného ve výkonu trestu, a tím není reálná možnost vzdělávání dokončit. Dalších pět respondentů (24 %) uvedlo, že jim možnost doplnit si vzdělání neumožnilo vedení věznice. Nejvíce respondentů, a to sedm (33 %) uvedlo, že jim brání v možnosti doplnit si vzdělání absence oboru, o který mají zájem.

Otázka č. 11 a č. 12 Před výkonem trestu jste byl? Pokud jste byl nezaměstnaný, byl byste raději zaměstnán?

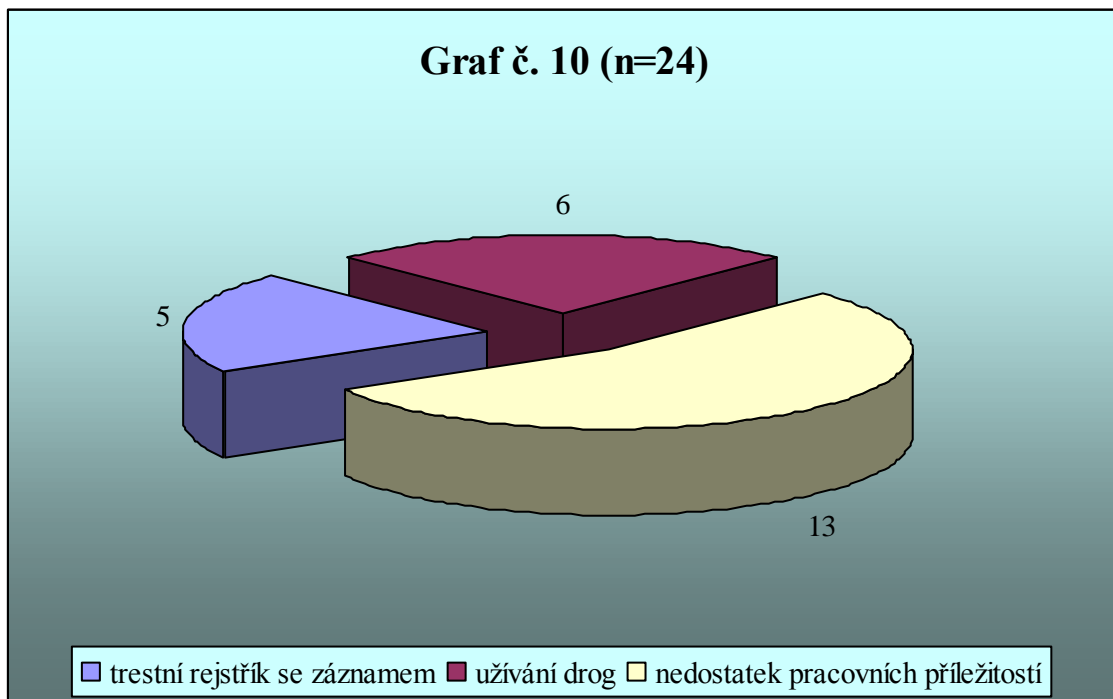

Graf č. 9 Zaměstnanost před nástupem do výkonu trestu a preference být zaměstnán u nezaměstnaných

Před výkonem trestu bylo 22 respondentů (40 %) zaměstnáno. Nezaměstnaných bylo 31 respondentů (56 %) a v důchodu byli dva respondenti (4 %).

Ze souboru nezaměstnaných respondentů (n=31) bylo 24 respondentů (77 %), kteří v dotazníku uvedli, že by byli raději zaměstnáni a sedm respondentů (23 %) uvedlo, že nechtěli být zaměstnáni.

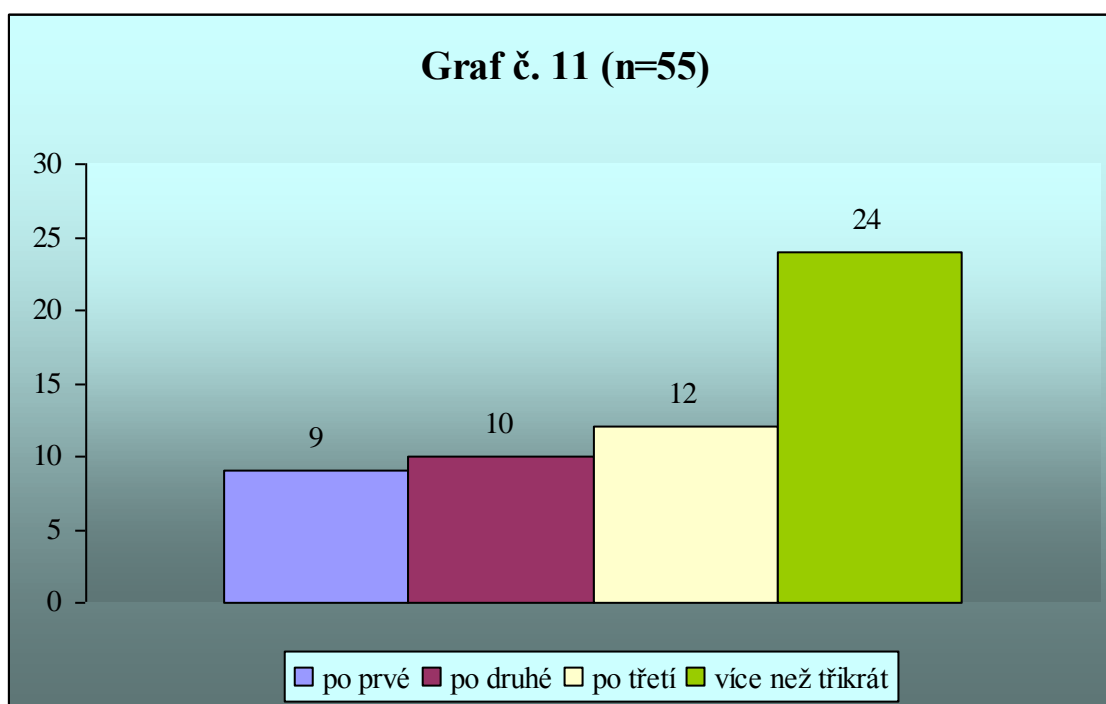
Otázka č. 13 Pokud jste chtěl být zaměstnán, co Vám bránilo?

Graf č. 10 Důvod nezaměstnanosti respondenta před nástupem do výkonu trestu

Na tuto otázku odpovídali respondenti, kteří byli před nástupem do výkonu trestu nezaměstnaní a uvedli, že by preferovali být zaměstnaní (n=24). Pět respondentů (21 %) uvedlo jako důvod svého neúspěchu na trhu práce absenci trestního rejstříku bez záznamu. Důvod užívání drog uvedlo šest respondentů (25 %) a nejvíce, a to 13 respondentů (54 %) uvedlo, že důvodem neúspěchu na trhu práce byl nedostatek pracovních příležitostí.

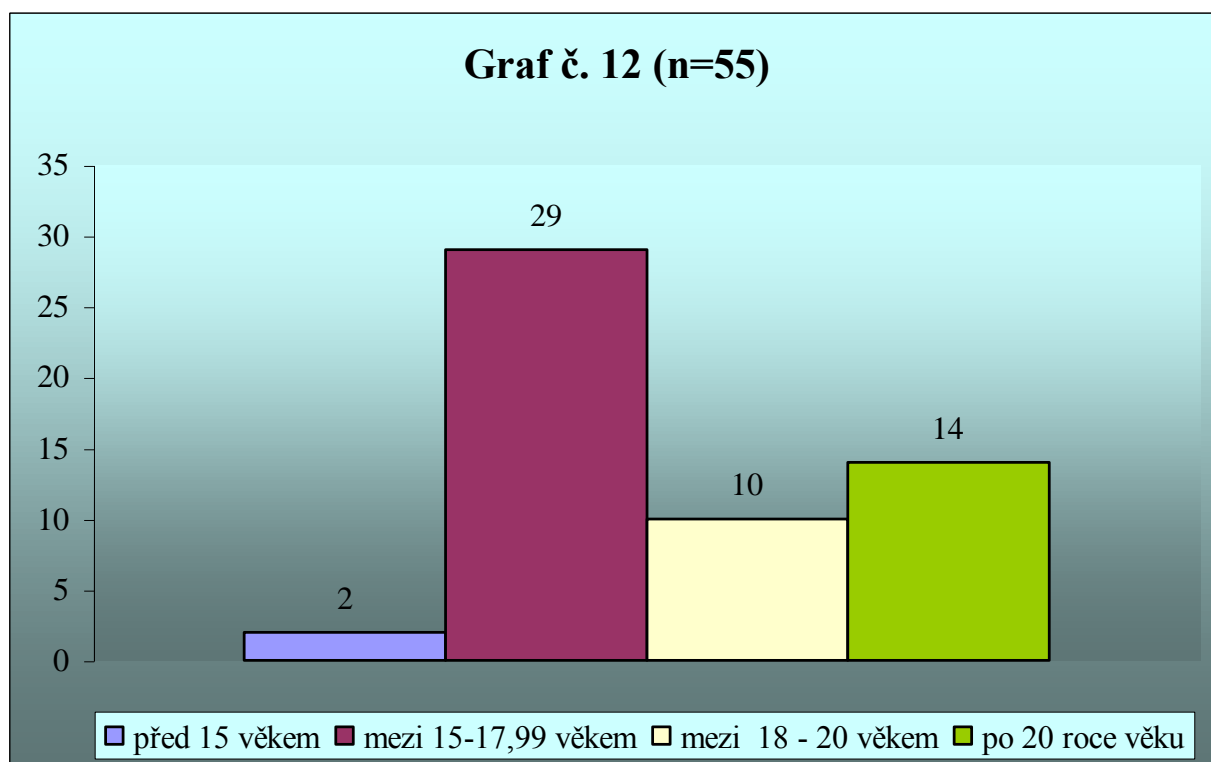
Otázka č. 14 Po kolikáté jste ve vězení?

Graf č. 11 Po kolikáté je respondent ve výkonu trestu

Po prvé ve výkonu trestu odnětí svobody bylo devět respondentů (16 %), po druhé bylo ve výkonu trestu 10 respondentů (18 %), 12 respondentů (22 %) bylo ve výkonu trestu po třetí a 24 respondentů (44 %) uvedlo, že jsou ve výkonu trestu více než třikrát.

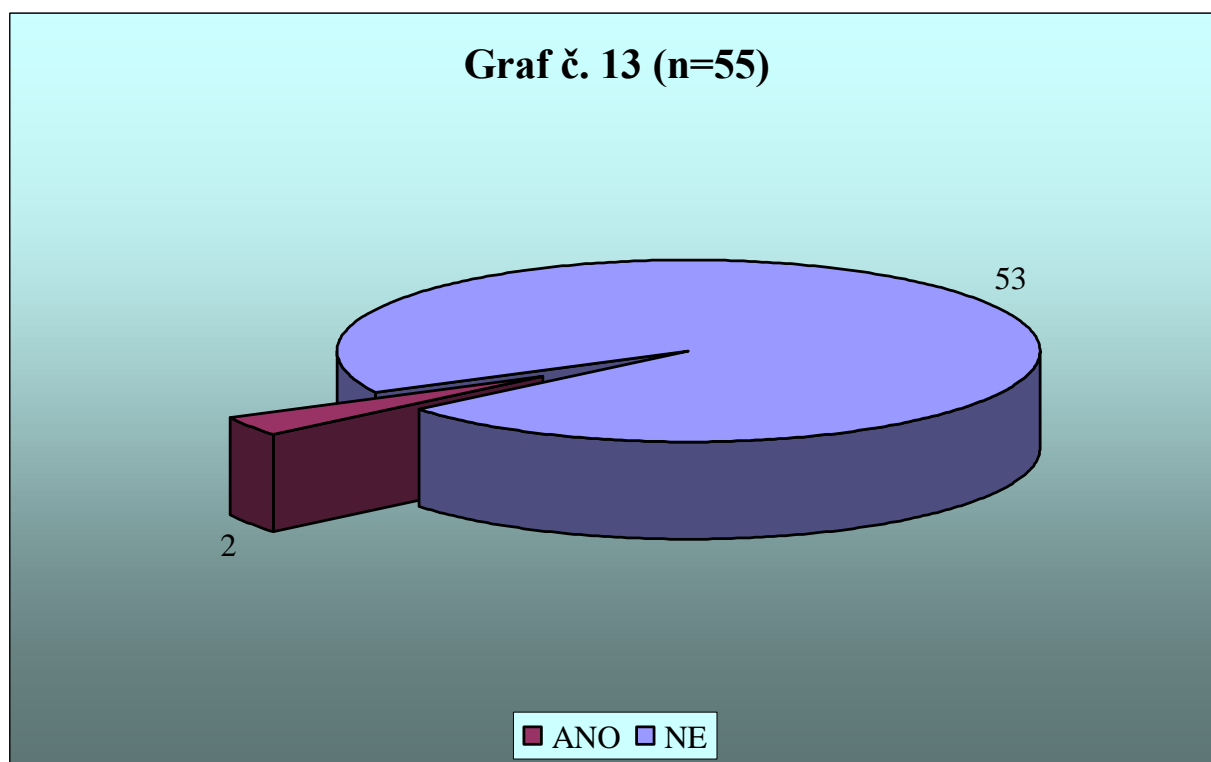
Otázka č. 15 V kolika letech jste začal s trestnou činností

Graf č. 12 Začátek páchaní trestné činnosti

Dva respondenti (4 %) začali s trestnou činností před 15. rokem věku. Nejpočetnější skupina 29 respondentů (53 %) uvedla, že začala s trestnou činností mezi 15. rokem věku a před dovršením 18. roku věku. Deset respondentů (18 %) započalo s trestnou činností mezi 18 a 20 rokem věku a po 20 roku věku začalo s trestnou činností 14 respondentů (25 %).

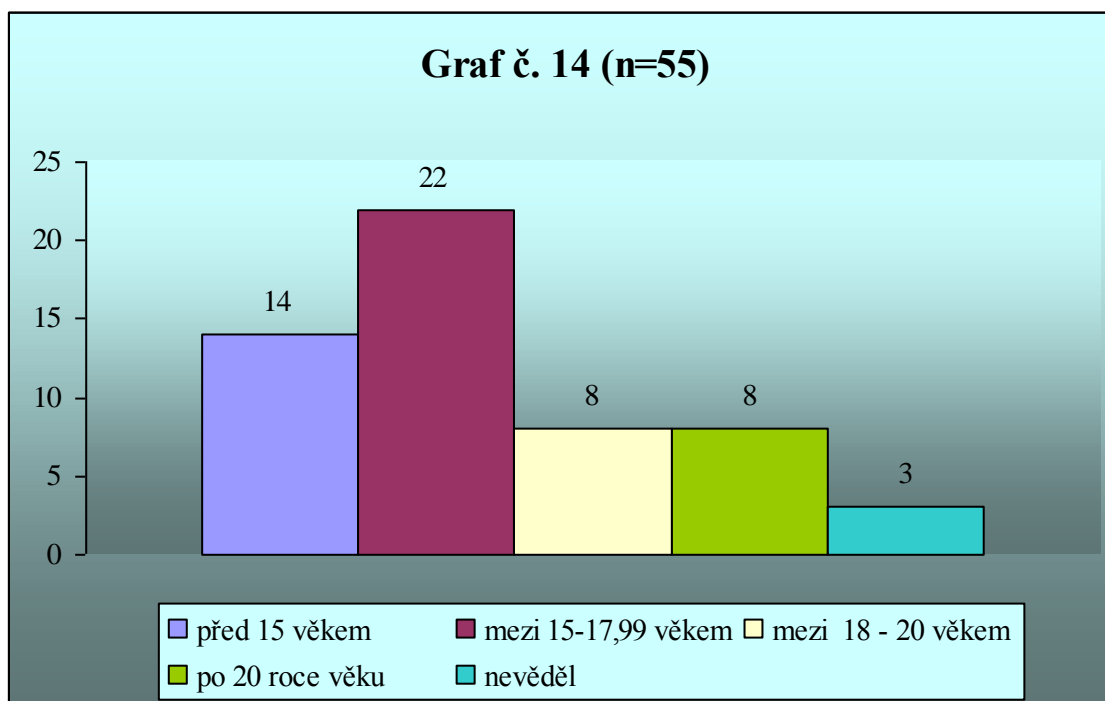
Otázka č. 16 Naváděl Vás kdokoli z rodiny k páchání trestné činnosti?

Graf č. 13 Navádění k trestné činnosti někým z rodiny

K páchání trestné činnosti nebylo naváděno nikým z rodiny 53 respondentů (96 %). Dva respondenti (4 %) uvedli, že navádění k páchání trestné činnosti byli.

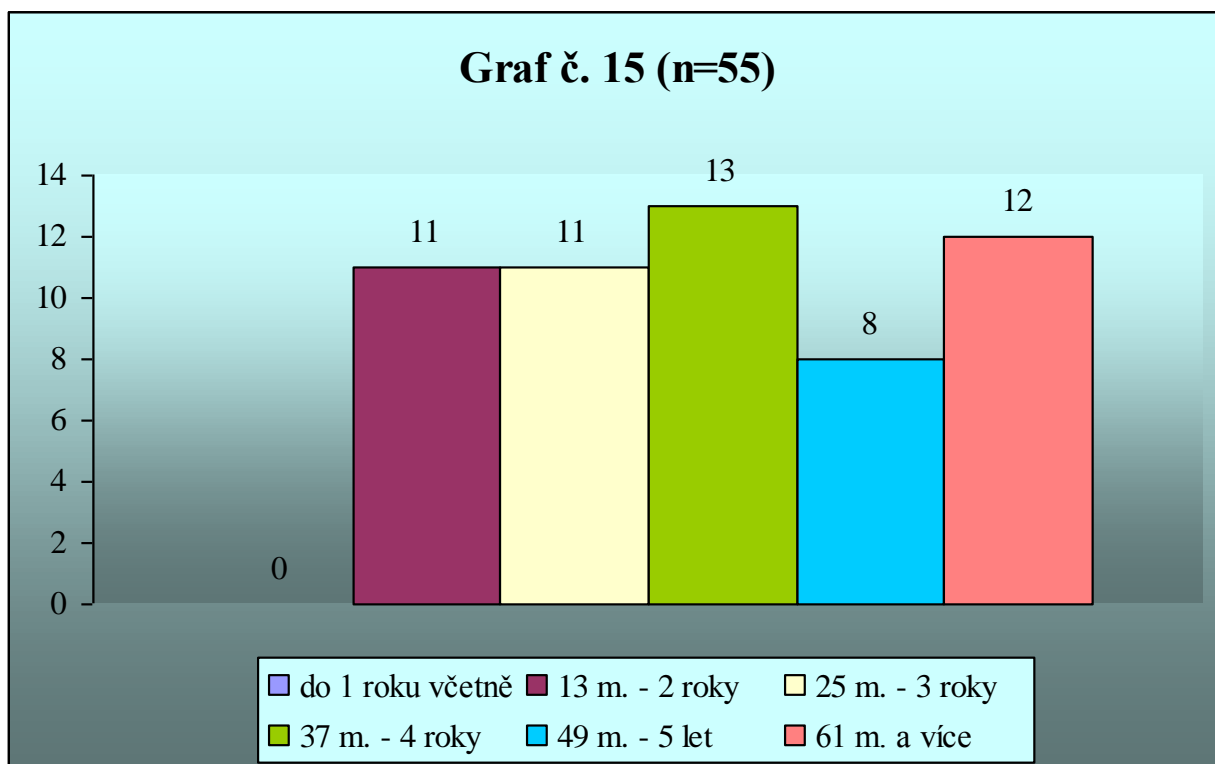
Otázka č. 17 Kolik Vám bylo let, když Vás poprvé v souvislosti se spáchanou trestní činností vyšetřovala Policie ČR?

Graf č. 14 První vyšetřování respondenta PČR v souvislosti se spáchanou trestnou činností

První vyšetřování Policií České republiky před 15. rokem věku uvedlo 14 respondentů (26 %). Vyšetřování Policií České republiky mezi 15. rokem věku a před dovršením 18. roku věku uvedlo 22 respondentů (40 %). Osm respondentů (14 %) uvedlo první vyšetřování Policií České republiky mezi 18. a 20. rokem věku. Po 20 roku věku začalo s trestnou činností osm respondentů (14 %) a tři respondenti (6 %) odpověděli, že neví.

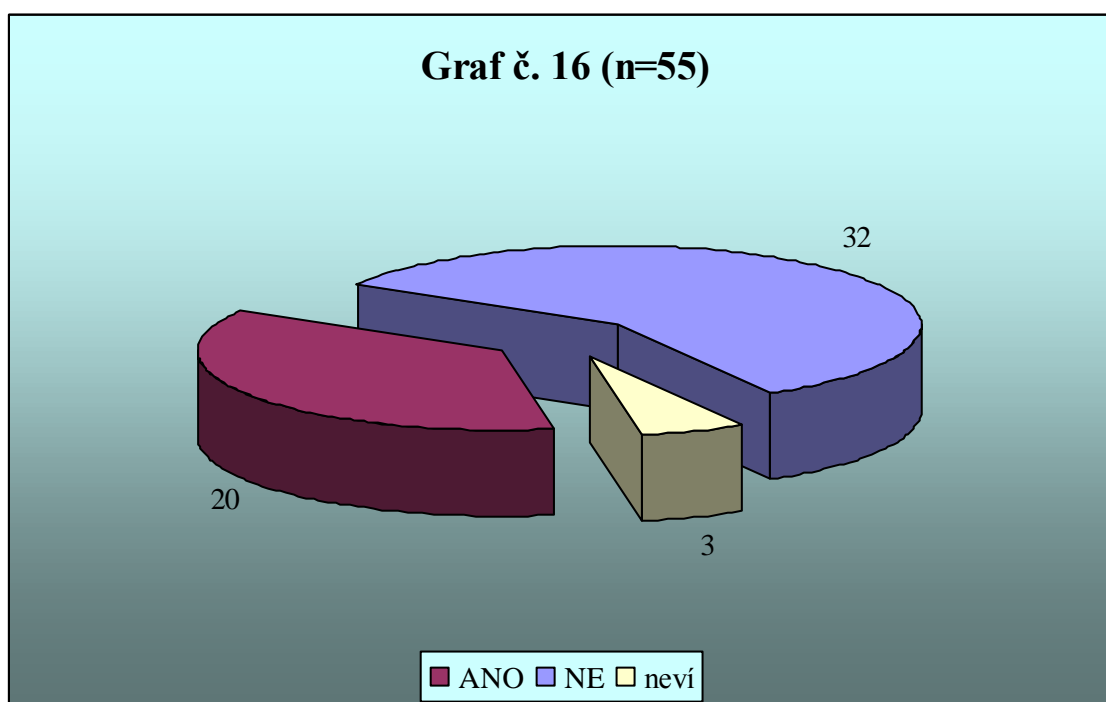
Otázka č. 18 Jaká je délka Vašeho současného trestu?

Graf č. 15 Délka současného trestu odnětí svobody

Žádný respondent nebyl odsouzen k délce trestu odnětí svobody do jednoho roku. Jedenáct respondentů (20 %) bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody v délce od 13 měsíců do dvou let. K délce odnětí svobody mezi 25 měsíců až tři let bylo odsouzeno dalších 11 respondentů (20 %), 13 respondentů (23,5 %) bylo odsouzeno k délce trestu odnětí svobody mezi 37 měsíci až čtyř let. Osm respondentů (14,5 %) bylo odsouzeno na dobu 49 měsíců až 5 let a na dobu delší než 61 měsíců bylo odsouzeno 12 respondentů (22 %).

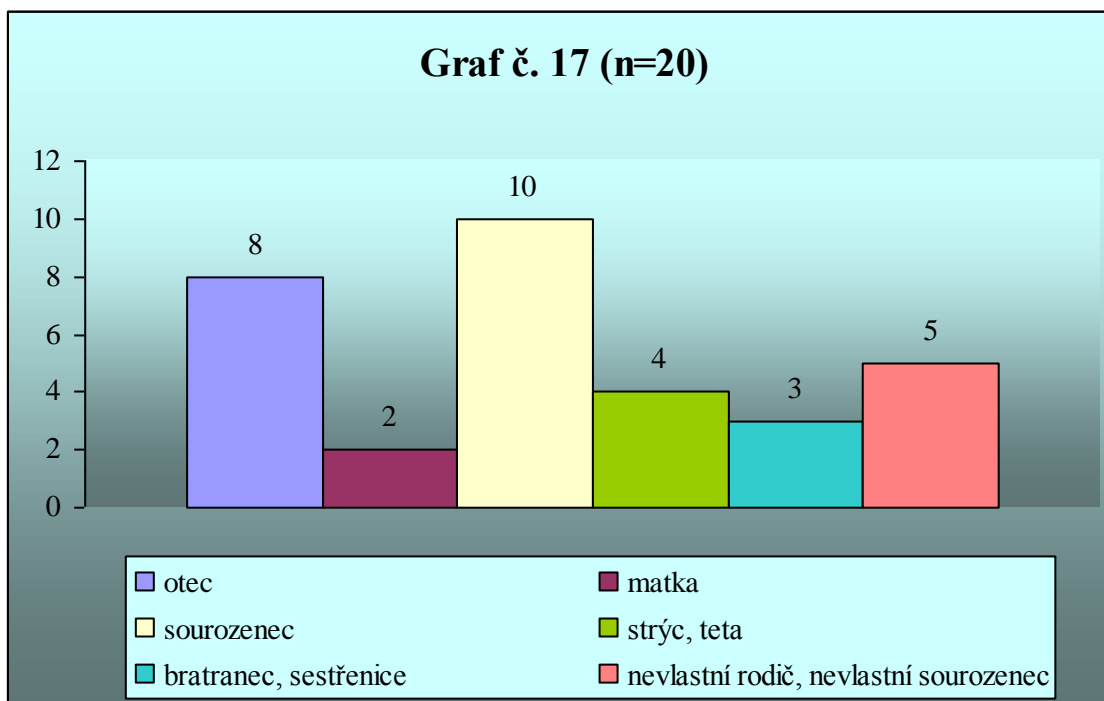
Otázka č. 19 Byl potrestán odnětím svobody nepodmíněně někdo z Vaší rodiny?

Graf č. 16 Výskyt trestu odnětí svobody v rodině

Dvacet respondentů (36,5 %) uvedlo, že byl někdo z jejich rodiny odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, 32 respondentů (58 %) odpovědělo, že nebyl nikdo z jejich rodiny odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Tři respondenti (5,5 %) uvedli, že neznají odpověď na tuto otázku.

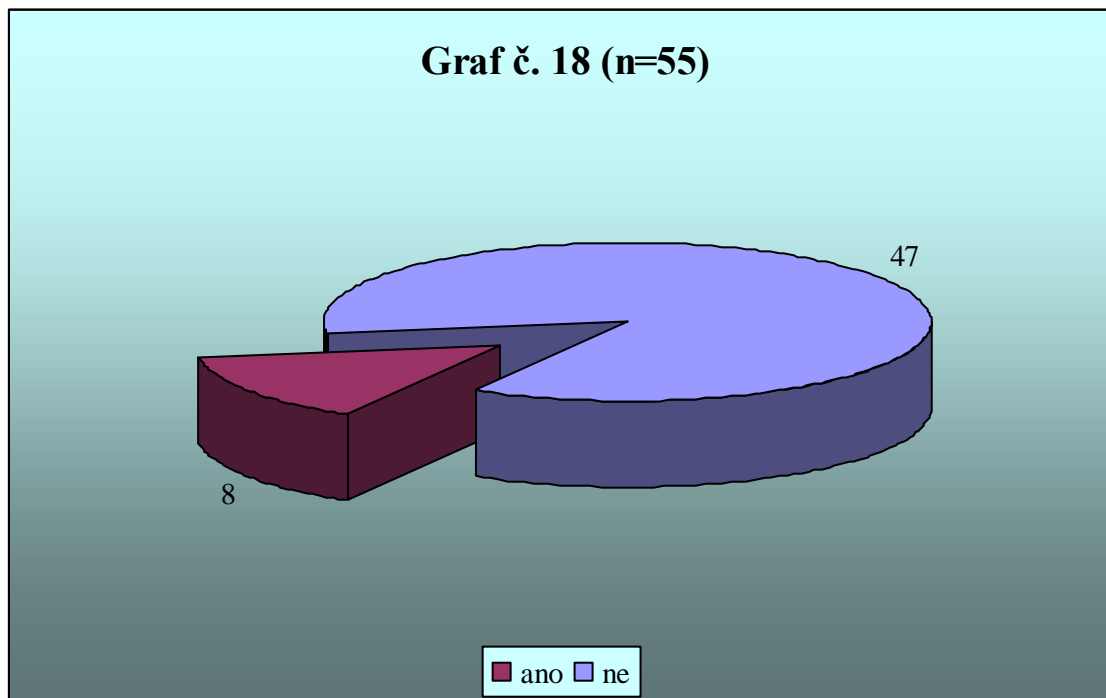
Otázka č. 20 Pokud ANO, tak označte kdo.

Graf č. 17 Rodinní příslušníci, u nichž se tento trest vyskytl

Ze souboru respondentů, kteří uvedli, že se u nich v rodině vyskytl trest odnětí svobody (n=20), byl k tomuto trestu odsouzen otec u osmi respondentů (40 %) a matka u dvou respondentů (4 %). Deset respondentů (50 %) uvedlo, že k tomuto trestu byl odsouzen sourozenec (nezohledňováno zda bratr či sestra). Čtyři respondenti (20 %) uvedli, že se tento trest vyskytl u strýce nebo tety, tři respondenti (15 %) uvedli výskyt tohoto trestu u bratrance nebo sestřenice a pět respondentů (25 %) potvrdili odsouzení k tomuto trestu v rodině u nevlastního rodiče nebo nevlastního sourozence. Výskyt tohoto trestu byl, zaznamenám u 33 rodinných příslušníků dvaceti respondentů. V rodinách respondentů se vyskytl tento trest i u několika rodinných příslušníků.

Otázka č. 21 Jste ochoten poskytnout podrobný rozhovor pro potřeby mé diplomové práce?

Graf č. 18 Záměr zúčastnit se dalšího výzkumného šetření (rozhovoru)

Z celého souboru respondentů, kteří se zúčastnili mého výzkumného šetření a jejichž dotazníky byly v mé diplomové práci vyhodnocovány, bylo ochotno zúčastnit se dalšího kvalitativního šetření pouze osm (15 %) respondentů. Zbýlých 47 respondentů (85 %) se zúčastnit odmítlo.

6.2 Výsledky kvalitativního šetření

V rámci kvalitativního šetření jsem provedl a dokončil celkem šest rozhovorů. Souborem respondentů bylo šest mužů odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody ve Věznici Vinařice. Respondenty jsem označil číslicemi 1 až 6. Jak jsem již zmínil v části diplomové práce zabývající se metodikou, dva respondenty jsem z kvalitativního šetření v jeho průběhu vyřadil a tito nejsou v této části práce zmíněni.

Celý přepis rozhovorů uvádím v příloze.

V této části diplomové práce nejprve stručně představím každého respondenta a poté analyzuji rozhovory s respondenty v kontextu se stanovenými cíli pro kvalitativní část výzkumného šetření.

6.2.1 Souhrn informací o respondentech

Souhrn informací o respondentu č. 1

Respondent 33 let, vyrůstal s matkou a nevlastním otcem. Má bratra a dvě sestry. Z rodinných příslušníků byl ve výkonu trestu odnětí svobody bratr, sestra a strýc.

Absolvoval základní školní docházku, po jejím ukončení nastoupil do učení jako zedník, z důvodů absencí a porušení pracovní kázně se nevyučil. V posledním výkonu trestu absolvoval rekvalifikační kurz obráběče kovů, tento však z důvodů ukončení výkonu trestu odnětí svobody nedokončil.

Respondent je svobodný má družku a dceru. Před nástupem trestu byl zaměstnán.

Do současné doby byl 6x soudně trestán, ve výkonu trestu je 6x pro majetkovou a násilnou trestnou činnost. Od doby svého propuštění z posledního výkonu trestu byl na svobodě asi dva roky. V této době se podle jeho tvrzení nedopustil žádné nové trestné činnosti. (Spisová dokumentace odsouzeného). Po návratu z výkonu trestu se hodlá živit řádným způsobem, dle jeho sdělení má již příslib pracovního místa. Vzdělání si chce doplnit i ve vězení.

Souhrn informací o respondentu č. 2

Respondent 36 let, vyrůstal v neúplné rodině s otcem, jako nejstarší ze čtyř vlastních sourozenců. Z rodinných příslušníků byla ve výkonu trestu odnětí jeho matka.

Respondent získal maturitu na střední gastronomické škole, dále rekvalifikaci v oboru malíř - lakýrník a zedník.

Je podruhé rozvedený, z každého manželství má jedno dítě: starší dcera, mladší syn. S druhou exmanželkou spolu žijí jako druh a družka. Před nástupem do výkonu trestu pracoval jako OSVČ – firma na různé stavební práce. V podnikání se mu dařilo.

Respondent je potřetí ve výkonu trestu odnětí svobody, aktuálně za krádež a nedovolené užití platebního prostředku (kreditní karta). Má 10 záznamů v rejstříku trestů. V prvním výkonu trestu byl v 18 letech. (Spisová dokumentace odsouzeného). Po návratu z výkonu trestu chce poctivě pracovat a podnikat. Vzdělání by si chtěl doplnit, ale „venku“.

Souhrn informací o respondentu č. 3

Respondent 30 let, celé dětství a dospívání prožil s matkou i otcem. Má jednu mladší sestru. Sestra byla jednou odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nyní je ve výkonu trestu.

Respondent má středoškolské vzdělání s maturitou.

Je rozvedený. Žije s družkou. Má dvě děti s bývalou manželkou, která je má ve své péči. Před nástupem do výkonu trestu měl vlastní firmu, více jak 15 let podnikal se dřevem. Mezi zájmy patří práce se dřevem, rodina a sport (kolo, plavání a běh).

Ve výkonu trestu je podruhé, z posledního výkonu trestu byl podmíněně propuštěn. Je odsouzen, stejně jako poprvé, za podvod (Spisová dokumentace odsouzeného). Po výkonu trestu se chce zařadit zpět do společnosti a začít pracovat. Chce dokončit vysokoškolské vzdělání na právnické fakultě.

Souhrn informací o respondentu č. 4

Respondent 37 let, dětství prožil do deseti let s oběma rodiči, a poté co se rozvedli, vyrůstal s matkou a nevlastním otcem. Má dva bratry (jednoho nevlastního) a polorodou sestru. Ve výkonu trestu odnětí svobody byl jeho nevlastní bratr.

Respondent absolvoval osm tříd základní školy. Není vyučen. Učební obor zedník nedokončil. Nyní ve výkonu trestu se učí na kuchaře.

Je svobodný, před nástupem do výkonu trestu žil s partnerkou. Mají spolu jedno dítě. Před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody nebyl respondent nikde řádně zaměstnán, živil se brigádnickou prací tzv. „načerno“.

Respondent byl do současné doby 10x soudně trestán, ve výkonu trestu je po čtvrté pro krádeže (Spisová dokumentace odsouzeného). Po propuštění z výkonu trestu se bude snažit nekrást.

Souhrn informací o respondentu č. 5

Respondent 30 let, byl vychováván oběma rodiči – v 10 letech se rozvedli, ale dále žili společně až do doby, kdy respondentovi bylo 19 let. Měl bratra (zemřel), ten byl dvakrát ve výkonu trestu pro majetkovou trestnou činnost.

Není vyučen, absolvoval jen základní školu.

Respondent je svobodný, bezdětný. Před nástupem do výkonu trestu žil s družkou. Družka má z předchozího vztahu pětiletou dceru. Před nástupem do výkonu trestu byl nezaměstnaný.

Ve výkonu trestu je potřetí. Nyní si odpykává trest 28 měsíců za krádeže a výtržnictví. Příčinu páchání trestné činnosti vidí v užívání drog (Spisová dokumentace odsouzeného). Po propuštění z výkonu trestu chce pracovat. Vzdělání si doplnit nechce.

Souhrn informací o respondentu č. 6

Respondent 37 let, vyrůstal v úplné rodině, má tři sourozence. Z rodinných příslušníků byl k trestu odnětí svobody odsouzen bratr, v současnosti je ve výkonu trestu.

Je vyučen v oboru stavební výroba.

Respondent je rozvedený, má čtyři děti, jedno s exmanželkou a tři se současnou družkou. Před nástupem do výkonu trestu žil s družkou a dětmi. Před nástupem do výkonu trestu nebyl zaměstnán, byl v evidenci úřadu práce.

Respondent byl do současné doby 16x soudně trestán, ve výkonu trestu je po páté, nyní za krádeže. V minulosti byl trestán pro majetkovou trestnou činnost. Trestnou činnost poprvé spáchal v 17 letech (Spisová dokumentace odsouzeného). Po skončení výkonu trestu již chce vést řádný život a nepáchat trestnou činnost.

6.2.2 Analýza odpovědí respondentů v kontextu se stanovenými cíli

Hlavním cílem kvalitativního šetření bylo zjistit, zda ovlivňuje sociální prostředí, ve kterém respondent vyrůstal a výskyt člena rodiny odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody kriminalitu respondentů a zjistit, jaké jsou možnosti prevence kriminality z pohledu respondentů.

Respondent č. 1, 33 let, byl vychováván matkou spolu s nevlastním otcem od čtyř let věku. Má bratra a dvě sestry. Z rodinných příslušníků byl k výkonu trestu odnětí svobody odsouzen bratr, sestra a strýc. Strýc byl ve výkonu trestu „celý život“. Bratr strávil ve výkonu trestu sedm let a sestra je ve výkonu trestu v současné době. Respondent se nedomnívá, že by ho negativně ovlivnilo to, že má zkušenost v rodině s odsouzenými k trestu odnětí svobody. Domnívá se, že i bez této skutečnosti by ve výkonu trestu skončil.

K otázce, co udělá proto, aby se již do vězení nedostal, uvedl, že musí získat práci a pečovat o rodinu. Nabídek různých organizací nabízejících pomoc lidem propuštěným z výkonu trestu využít nechce. Spoléhá se na sebe a na družku. V nabídce pomoci mu nic nechybí, protože ji neplánuje využít. Podle jeho názoru páčání trestné činnosti v jeho případě ovlivnil životní styl kamarádů, kdy viděl, jak si mohou dovolit kupovat věci, na které on neměl prostředky. Podle respondentova názoru, k zabránění recidivy trestné činnosti, je nutné rozhodnou se a chtít již dále nepáchat trestnou činnost. Nezáleží na tom, kolik bude mít finančních prostředků.

Respondenta č. 2, 36 let, vychovával otec od jeho sedmi let do 15 let, poté co matka nastoupila do výkonu trestu odnětí svobody. Po návratu matky z výkonu trestu otec rodinu opustil a respondent byl vychováván pouze matkou. Má tři mladší sourozence. Z rodinných příslušníků byla ve výkonu trestu odnětí svobody matka. Odsouzena byla za vraždu na 16 let. Respondent uvádí, že ho negativně neovlivnilo to, že jeho matka byla odsouzena k trestu odnětí svobody. Nikdo jiný z rodiny ve výkonu trestu odnětí svobody nebyl.

Respondent odpověděl na otázku, co udělá proto, aby se již do vězení nedostal to, že bude pracovat a podnikat. Nabídek různých organizací nabízejících pomoc lidem propuštěným z výkonu trestu využít také nechce. Spoléhá se na sebe a na družku. V nabídce pomoci mu nic nechybí, po nikom nic nechce. Podle jeho názoru páčání trestné činnosti v jeho případě ovlivnila manželka, když se odstěhovala a on nevěděl, kam jí zasílat výživné. Podle respondentova názoru, k zabránění recidivy trestné činnosti, by stát měl zajistit pro propuštěné práci, ubytování a výmaz z rejstříku trestů. Protože všichni zaměstnavatelé ho požadují a se záznamem je obtížné získat práci.

Respondent č. 3, 30 let, vyrůstal v úplné rodině, s matkou a otcem, po celou dobu dětství a dospívání. Má jednu mladší sestru. Z rodinných příslušníků byla k výkonu trestu odnětí svobody odsouzena sestra, v současné době je ve výkonu trestu. Respondent uvedl, že ho neovlivnilo negativně to, že má zkušenost v rodině s odsouzeným k trestu odnětí svobody.

K otázce, co udělá proto, aby se již do vězení nedostal, uvedl, že musí potlačit chuť podvádět lidi, potlačit své špatné vlastnosti. Nabídky různých organizací nabízejících pomoc lidem propuštěným z výkonu trestu zná, ale využít je nechce. Pomůže si sám tak, že se vrátí k legální práci. Spoléhá se na sebe a na rodinu. V nabídce pomoci mu nic nechybí, protože je nevyužívá. Podle jeho názoru páčání trestné činnosti v jeho případě ovlivnila jeho povaha. Podle respondentova názoru, k zabránění recidivy trestné činnosti, by pomohlo, kdyby stát propuštěným z výkonu trestu v prvních měsících zajistil práci a ubytování, protože pokud propuštěný nemá kam jít, vede to opět k páčání trestné činnosti. A zejména by se měl změnit režim ve věznicí, aby v odsouzených pěstoval pracovní návyky a neumožnil zahálet celý den.

Respondent č. 4, 37 let, byl vychováván do deseti let matkou i otcem. Po rozvodu rodičů byl v péči matky a nevlastního otce. Má dva bratry, z toho jednoho nevlastního a polorodnou sestru. Z rodinných příslušníků byl ve výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně nevlastní bratr. Respondent uvedl, že ho určitě neovlivnilo negativně to, že má zkušenost v rodině s odsouzeným k trestu odnětí svobody.

K otázce, co udělá proto, aby se již do vězení nedostal, respondent odpověděl, že se bude opravdu snažit nekrást. Do vězení se vrátit nechce. Nabídky různých organizací nabízejících pomoc lidem propuštěným z výkonu trestu zná, ví, kam se obrátit, půjde na úřad práce a za svým kurátorem. Spoléhá se na družku, na úřady moc ne. V nabídce pomoci mu chybí, nabídka pracovních příležitostí a ubytování. Podle jeho názoru páčání trestné činnosti v jeho případě ovlivnilo nedostatečné vzdělání, kdy dostával pouze podřadnou, málo finančně hodnocenou práci a v té souvislosti nedostatek finančních prostředků. Podle respondentova názoru, k zabránění recidivy trestné činnosti, by pomohlo dobře finančně ohodnocené zaměstnání. Pak by nekradl, koupil by si, co by chtěl.

Respondent č. 5, 30 let vyrůstal v úplné rodině, a ačkoliv se jeho rodiče rozvedli, žili spolu i nadále. Měl mladšího bratra, který nedávno zemřel (autonehoda). Z rodinných příslušníků byl k výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně odsouzen bratr, a to celkem dvakrát. Ve výkonu strávil tři roky. Na otázku, zda ho negativně ovlivnilo to, že má zkušenost v rodině s odsouzenými k trestu odnětí svobody odpověděl, že ne.

Dále respondent uvedl, že proto, aby se již do výkonu trestu nedostal, si musí najít stálé zaměstnání, nescházet se s kamarády z party a nervat se. Nabídky různých organizací nabízejících pomoc lidem propuštěným z výkonu trestu zná, zná svého kurátora.

Spoléhá se na přítelkyni a možná na otce. V nabídce pomoci mu chybí zajištění zaměstnání. Podle jeho názoru páčání trestné činnosti v jeho případě ovlivnila parta a drogy. Podle respondentova názoru, k zabránění recidivy trestné činnosti, by pomohlo, zajištění práce pro propuštěné, aby nemuseli znovu páchat trestnou činnost a vracet se zpět do vězení.

Respondent č. 6, 37 let, byl vychováván po celou dobu dětství a dospívání matkou i otcem. Má tři sourozence. Z rodinných příslušníků byl k výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně odsouzen bratr, který je v současné době ve výkonu trestu. Respondent na otázku, zda ho negativně ovlivnilo to, že má zkušenost v rodině s odsouzenými k trestu odnětí svobody, odpověděl, že toto ho neovlivnilo.

Na otázku, co udělá proto, aby se již do vězení nedostal, odpověděl, že musí přestat krást, ale neví, jak to udělat. Nabídky různých organizací nabízejících pomoc lidem propuštěným z výkonu trestu zná, ale nevyužije ji. Spoléhá se hlavně na sebe. Neuvedl, co mu chybí v nabídce pomoci. Podle respondentova názoru k páčání trestné činnosti v jeho případě přispělo to, že to bylo jednoduché (krást), nabízelo se to. Domnívá se, že k zabránění recidivy trestné činnosti, by zásadně pomohlo, dostatek pracovních míst.

Prvním dílčím cílem bylo popsat a analyzovat dětství respondenta

Respondent č. 1 byl vychováván matkou spolu s nevlastním otcem od čtyř let věku. Má mladšího bratra a dvě mladší sestry. Výchova rodičů podle slov respondenta nebyla špatná, byla v normě. Vztahy se sourozenci byly v pořádku, dobré. Nyní už vztahy s nimi nejsou takové, jaké byly, ale setkání bývají „fajn“. Upřednostňované a protěžované v rodině byly mladší sestry. Respondent byl trestán fyzicky „rukou na zadek“ asi do 12 let, poté bylo nevhodné chování či jednání řešeno domluvou. Psychicky týrán nebyl. Chválen byl za známky a za chování. Respondent uvádí, že materiálně spíše strádal. Základní věci měl, ale mnoho věcí mu chybělo. Citově nestrádal. Alkohol v rodině pil nevlastní otec občas v „hospodě“ nebo při oslavách. Drogy v rodině neužíval nikdo. Vztahy se členy rodiny udržuje, ale už nejsou takové, jaké byly, respondent se snaží žít svůj život.

Respondenta č. 2 vychovával otec od jeho sedmi let do 15 let. Od 15 let byl vychováván pouze matkou. Má tři mladší sourozence. Výchova rodičů - otce podle slov respondenta byla přísná. Vztahy se sourozenci byly velmi dobré. Od 18 let vztahy s nimi neudrží. Nejsou takové, jaké byly, ale setkání bývají „fajn“. Otec

upřednostňoval nejmladšího bratra. Respondent byl trestán fyzicky páskem a vařečkou, spolu s ostatními sourozenci. Psychicky týrán nebyl. Chválen byl jen za práci. Respondent uvádí, že věcmi základní potřeby nestrádal. Citově strádal, uvádí, že jeho rodiče nebyli v tomto směru „normální“. Alkohol v rodině požíval otec i matka, oba v nadměrné míře. Matka a jeden mladší bratr užívali drogy (pervitin, heroin). Vztahy udržuje pouze s otcem, matka a sourozenci nereagují na písemnou korespondenci, respondent nabízel urovnání rodinných vztahů.

Respondent č. 3 vyrůstal v úplné rodině, s matkou a otcem, po celou dobu dětství a dospívání. Má jednu mladší sestru. Matka vychovávala „citově“, byla tolerantní, otec „pevnou rukou“, byl přísný. Vztah se sestrou byl normální, klasický. Nyní hodnotí respondent vztah se sestrou jako výborný. Upřednostňovaný nebyl nikdo z dětí. Respondenta fyzicky trestal otec, páskem, kabelem, podle jeho slov, vždy když bylo potřeba. Otec zakazoval vše. Od 15 let bylo pro respondenta fyzické trestání zároveň trestáním psychickým. Chválen byl za pomoc otci na stavbě, otec se jím v tomto směru chlubil. Respondent uvádí, že materiálně nestrádal, naopak. Citově také nestrádal. Alkohol v rodině pil otec, podle slov respondenta „hodně“. Drogy v rodině neužíval nikdo. Vztahy s matkou jsou nadstandardní, má pochopení pro situaci svých dětí. Vztahy s otcem jsou velice špatné, za své děti se stydí.

Respondent č. 4 byl, vychovávám do deseti let matkou i otcem. Po rozvodu rodičů byl v péči matky a nevlastního otce. Má dva bratry, z toho jednoho nevlastního a polorodnou sestru. Doma jim bylo dobře. Výchova rodičů byla, podle slov respondenta, přísná. Vztahy se sourozenci byly „v pohodě“. Bratr mu zemřel a s ostatními sourozenci se moc nestýká, také proto, že je často ve výkonu trestu. Rodiče upřednostňovali sestru. Respondent byl trestán fyzicky pohlavky, facky, přes zadek, páskem zejména nevlastním otcem, vlastním otcem pouze občas pohlavek nebo na zadek. Respondent uvádí, že dostával zaslouženě. Psychicky se necítí být týrán. Chválen byl, na rodiče si nestěžuje. Respondent uvádí, že věcmi základní potřeby nestrádal, ale neměl věci, co měli spolužáci. Citově nestrádal, matka ho uměla pohládit, v dospívání o to nestál, nyní mu to chybí. Alkohol v rodině požíval nevlastní otec,

v nadměrné míře. Drogy nikdo neužíval. Vztahy udržuje pouze s matkou, vlastní bratr mu zemřel.

Respondent č. 5 vyrůstal v harmonickém prostředí, v úplné rodině, a ačkoliv se jeho rodiče rozvedli, žili spolu i nadále. Měl mladšího bratra, který nedávno zemřel (autonehoda). Výchova rodičů – otce byla velmi přísná, otec byl tvrdý, byl policista, chtěl syny ochránit, podle názoru respondenta měl být ještě přísnější, otcí to nezazlívá. Vztah s bratrem byl klasický – normální, měl ho rád. Bratr zemřel. Na pohřbu nebyl, nepustili ho z výkonu trestu. Upřednostňovaný nebyl nikdo z dětí. Respondent byl trestán fyzicky na zadek rukou, páskem, prutem. Psychicky se týrán necítil, matka mu dost nadávala, uvádí, že to bylo v dobrém, nepovažuje to za psychické týrání. Chválen byl za známky a za práci. Respondent uvádí, že materiálně nestrádal. Měl vše co potřeboval. Citově nestrádal. Alkohol pil pouze otec, a to málo, pivo k večeři, při oslavách. Matku pít nikdy neviděl. Drogy v rodině neužíval nikdo, jen respondent sám. Vztahy udržuje s matkou, bratr mu zemřel. Otec se k němu nezná. Chtěl by s otcem obnovit vztah, ale ani jeden z nich nechce udělat první krok.

Respondent č. 6 byl vychováván po celou dobu dětství a dospívání v úplné rodině matkou i otcem. Rodinné zázemí hodnotí jako dobré. Má tři sourozence. Matka již zemřela. Výchova rodičů nebyla „nic moc“, podle slov respondenta se jim rodiče příliš nevěnovali. Vztahy se sourozenci byly „v pohodě“. Se sourozenci se moc nevidají, ale když se vidí, je respondent rád. Rodiče upřednostňovali sestru, byla otcův „mazánek“. Respondent se necítil být fyzicky trestán, občas dostal pohlavek. Psychicky se necítí být týrán, přestože ho rodiče ignorovali a moc se o něj a sestru nestarali. Chválen nebyl. Respondent uvádí, že materiálně strádal, hlad neměl, ale neměl věci, co jiné děti. Citově strádal, ale nevadilo mu to. Alkohol v rodině požívali oba rodiče, pili pivo, dost, respondent se sestrou byl často doma sám. Drogy rodiče neužívali. Vztahy v rodině jsou v pořádku.

Druhým dílčím cílem bylo popsat a analyzovat nynější rodinný život odsouzeného

Respondent č. 1 - 33 let, je svobodný, žije s družkou 11 let. Vztah hodnotí jako dobrý. Má s ní jedno dítě a vychovává i tři nevlastní děti. Děti jsou ve věku 13, 12, 7 a 5 let. V rodině žijí respondent, družka, čtyři děti a družčina matka. Do dětského domova nikdy nebyl nucen umístit své dítě. Výchovu dětí považuje za úspěšnou. Chce je vést normálním životem, aby měli vše, co potřebují. Jednání dětí se nedostalo do rozporu se zákonem. Policie České republiky žádné z dětí nevyšetřovala. Žádné z dětí nebylo odsouzeno. Proto, aby děti neskončily ve vězení, dělá respondent maximum. Chce, aby děti dostaly, co chtějí, aby nebyly nuceny krást. Požaduje, aby se dobře učily, a za to jsou odměňovány. Před nástupem trestu byl zaměstnán.

Respondent č. 2 - 36 let, je podruhé rozvedený, s druhou exmanželkou spolu žijí nyní jako druh a družka již 16 let. Vztah hodnotí jako velmi chladný, protože je ve výkonu trestu. S družkou má syna a z prvního manželství dceru, ta je v péči matky. Děti jsou ve věku 16 a 12 let. V rodině žijí respondent, družka a syn. Do dětského domova nikdy nebyl nucen umístit své dítě. Výchovu syna považuje za dobrou, vztah se synem je přátelský, pouze dvakrát v životě mu dal na zadek. S dcerou je v kontaktu „přes počítač“. Jednání dětí se nedostalo do rozporu se zákonem. Policie České republiky žádné z dětí nevyšetřovala. Žádné z dětí nebylo odsouzeno. Proto, aby děti neskončily ve vězení dává dětem respondent sám sebe za odstrašující případ, podporuje jejich zájem o sport a hudbu. Dcera půjde na hudební konzervatoř, syn je mistrem republiky v karate. Na děti je pyšný. Ovlivňoval výběr jejich kamarádů. Před nástupem do výkonu trestu pracoval jako OSVČ – firma na různé stavební práce.

Respondent č. 3 - 30 let, je rozvedený. Žije s družkou více než tři roky. Vztah hodnotí jako osudový, družka je jeho životní láskou. Má dvě děti s bývalou manželkou, ty jsou v péči matky. Děti jsou ve věku 14 let dcera a 9 let syn. V rodině žijí respondent, družka a její dvě děti. Do dětského domova nikdy nebyl nucen umístit své dítě. Výchovu dětí nepovažuje za úspěšnou, je s nimi spíše kamarád, jednou dal synovi pohlavek a dodnes na to myslí. Výchova je v protikladu s tím, jakou zažil on sám.

Vychovává jeho manželka. Jednání dětí se nedostalo do rozporu se zákonem. Policie České republiky žádné z dětí nevyšetřovala. Žádné z dětí nebylo odsouzeno. Proto, aby děti neskončily ve vězení, udělal to, že jim ho ukázal zevnitř a při každé návštěvě jim říká, jak je vězení strašné a ať neskončí jako on. Před nástupem do výkonu trestu měl vlastní firmu, více jak 15 let podnikal se dřevem.

Respondent č. 4 - 37 let, je svobodný, před nástupem do výkonu trestu žil s partnerkou již 15 let. Vztah hodnotí jako dobrý, má ji rád. S družkou má jednoho syna, je mu deset let. V rodině žijí respondent, družka a syn. Do dětského domova nikdy nebyl nucen umístit své dítě. Výchovu nastolil přísnou, přiznává, že má ve výchově mezery tím, jak je ve výkonu trestu. Výchovu hodnotí jako dobrou, syn je hodný. Jednání syna se nedostalo do rozporu se zákonem. Policie České republiky ho nikdy nevyšetřovala. Nikdy nebyl odsouzen. Proto, aby syn neskončil ve vězení, ho bude držet zkrátka a sám udělá vše proto, aby se do výkonu trestu již nedostal a nebyl synovi špatným vzorem, zejména když bude v pubertě. Před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody nebyl respondent nikde řádně zaměstnán, živil se brigádnickou prací tzv. „načerno“.

Respondent č. 5 - 30 let, je svobodný. Před nástupem do výkonu trestu žil s družkou již pět let. Družka má z předchozího vztahu pětiletou dceru. Vlastní děti nemá. Vztah hodnotí jako dobrý a perspektivní. V rodině žijí respondent, družka a její dcera. Vztah s nevlastní dcerou hodnotí velmi dobře. Do dětského domova nikdy nebyl nucen umístit své dítě. Výchovu nevlastní dcery přenechává na partnerce, pro nevlastní dceru je spíše kamarád. Jednání dětí se nedostalo do rozporu se zákonem. Otázky, zda se dostalo někdy jednání Vašich dětí do rozporu se zákonem a zda vyšetřovala některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) PČR, dále zda bylo některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) někdy odsouzeno a pokud ano, tak za co a v kolika letech jeho věku, nebyly položeny pro nízký věk nevlastní dcery. Proto, aby nevlastní dcera neskončila ve vězení, udělá to, že jí o vězení bude vyprávět. Respondent byl před nástupem do výkonu trestu nezaměstnaný.

Respondent č. 6 - 37 let, je rozvedený, má čtyři děti, 16letou dceru s exmanželkou. Se současnou družkou, se kterou žije již 15 let má a 10letou dceru a tříletá dvojčata - syny. Vztah hodnotí jako dobrý. V rodině žijí respondent a družka, děti ne. Dcera z prvního manželství žije u matky. Tři děti, které má se současnou družkou, byl nucen umístit do dětského domova, poté co se družka po jeho uvěznění psychicky zhroutila. Výchovu nenastolil více méně žádnou, přenechává ji na matkách dětí. Jednání dětí se nedostalo do rozporu se zákonem, u nejstarší dcery neví. Policie České republiky děti nikdy nevyšetřovala. Děti nikdy nebyly odsouzeny. Proto, aby neskončily ve vězení, zatím nic neudělal, ale až ho propustí, bude jim o vězení vyprávět, aby se ho bály. Před nástupem do výkonu trestu nebyl zaměstnán, byl v evidenci úřadu práce.

Třetím dílčím cílem bylo popsat a analyzovat vzdělání odsouzeného a zájem o něj

Respondent č. 1 absolvoval základní školní docházku, po jejím ukončení nastoupil do učení jako zedník, z důvodů absencí a porušení pracovní kázně se nevyučil. Rodiče školní docházku nekontrolovali a ani nemotivovali k lepším studijním výsledkům.

V posledním výkonu trestu absolvoval rekvalifikační kurz obráběče kovů, tento však z důvodů ukončení výkonu trestu odnětí svobody nedokončil. Se svým vzděláním není spokojen. Chtěl by si dokončit vzdělání v oboru obráběč kovů. Měl by zájem dokončit vzdělávání i ve výkonu trestu.

Respondent č. 2 získal maturitu na střední gastronomické škole v oboru kuchař - číšník, dále rekvalifikaci v oboru malíř - lakýrník, zedník, instalatér. Otec školní docházku kontroloval a motivoval k lepším studijním výsledkům, zejména českého jazyka a matematiky.

Se svým vzděláním není spokojen. Chtěl by si vzdělání zvýšit, zájem má o vysokoškolské studium psychologie, historie a statiku budov. Reálně vidí studium statiky budov. Vzdělávání chce dokončit po propuštění z výkonu trestu.

Respondent č. 3 má středoškolské vzdělání s maturitou. Matka školní docházku kontrolovala a motivovala k lepším studijním výsledkům, otec trestal.

Se svým vzděláním není spokojen. Chce si dokončit vzdělání na právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, které přerušil po pěti semestrech. Uvítal by možnost studovat na fakultě během výkonu trestu, ale domnívá se, že to není technicky možné. Vzdělávání chce dokončit po propuštění z výkonu trestu.

Respondent č. 4 absolvoval osm tříd základní školy. Není vyučen. Učební obor zedník nedokončil. Rodiče školní docházku kontrolovali i motivovali k lepším studijním výsledkům, ale „nešlo to“. Nyní ve výkonu trestu se učí na kuchaře.

Se svým vzděláním není spokojen. Měl by zájem získat ještě vzdělání v oboru automechanik, ve výkonu trestu.

Respondent č. 5 není vyučen, absolvoval jen základní školu. Rodiče školní docházku kontrolovali a odměňovali za dobré známky, ale také trestali.

Se svým vzděláním není spokojen. Líbilo by se mu mít vzdělání v oboru automechanik. Vzdělání si doplnit nechce.

Respondent č. 6 je vyučen v oboru stavební výroba. Rodiče školní docházku nekontrolovali a ani nemotivovali k lepším studijním výsledkům.

Se svým vzděláním je spokojen, zedničina ho baví. Vzdělání si doplnit nechce.

Čtvrtým dílčím cílem bylo popsat a analyzovat vězeňský život odsouzeného

Respondent č. 1 do současné doby byl 6x soudně trestán, ve výkonu trestu je po šesté, a to pro majetkovou a násilnou trestnou činnost. První střet se zákonem ve 13 ti letech, první trest odnětí svobody v 15 ti letech. Nyní odsouzen na 4 roky a 4 měsíce za loupežné přepadení. Trestná činnost krádeže a loupežné přepadení. Ve vězení se mu nelíbí systém návštěv, že na děti nesmí ani sáhnout, málo sportovních aktivit, jinak je

spokojený. Se šikanou se zde setkal. Konec trestu má v březnu 2016. Po výstupu z vězení se nejvíce těší na rodinu a na normální život.

Respondent č. 2 je potřetí ve výkonu trestu odnětí svobody, aktuálně za krádež a nedovolené užití platebního prostředku (kreditní karta). Má 10 záznamů v rejstříku trestů. V prvním výkonu trestu byl v 18 letech. První střet se zákonem ve 12 letech, ozbrojená loupež. Nyní odsouzen na 18 měsíců za krádeže. Trestná činnost krádeže, loupežné přepadení a neplacení výživného. Ve vězení se mu nelíbí, že má málo kontaktu s rodinou, že jsou odsouzení braní jen jako čísla, někteří pracovníci jimi pohrdají, kuchyně není dobrá. Se šikanou se zde setkal. Konec trestu má v červenci 2014. Po výstupu z vězení se nejvíce těší na rodinu, na družku se synem.

Respondent č. 3 ve výkonu trestu je podruhé, z posledního výkonu trestu byl podmíněně propuštěn. První střet se zákonem ve 24 letech, krácení daní. Nyní odsouzen na 5 let za podvod. Trestná činnost podvod. Ve vězení mu schází děti, chválí si, že mu systém pomůže, když má nějaký cíl, že nehází všechny odsouzené do jednoho pytle. Považuje za zbytečné místní odborné učiliště. Nelíbí se mu přehnaná kontrola při návštěvách. Se šikanou se zde setkal. Konec trestu má v dubnu 2016. Po výstupu z vězení se nejvíce těší, až pojedete s dětmi na Karlštejn.

Respondent č. 4 byl do současné doby 10x soudně trestán, ve výkonu trestu je po čtvrté pro krádeže. První střet se zákonem v 17 letech, krádež. Nyní odsouzen na 15 měsíců za krádeže. Trestná činnost jen krádeže. Ve vězení mu schází partnerka a syn, chybí mu práce. Nelíbí se mu, že jiní vězni prospí celý den a dozorcí to „neřeší“. Se šikanou se zde setkal. Ke konci trestu uvedl, že „za rok je doma“. Po výstupu z vězení se nejvíce těší na syna a partnerku.

Respondent č. 5 je ve výkonu trestu potřetí. První střet se zákonem v 17 letech, loupež a krádež. Nyní odsouzen na 28 měsíců za krádeže a výtržnictví. Trestná činnost krádeže, loupeže, rvačky, omezování osobní svobody. Ve vězení kritizuje kvalitu stravy. Se šikanou se zde setkal. Konec trestu má v červnu 2014. Po výstupu z vězení se těší na rodinu, fotbal, pivo, drogám se bude vyhýbat.

Respondent č. 6 byl do současné doby 16x soudně trestán, ve výkonu trestu je po páté, nyní pro krádeže. Trestnou činnost poprvé spáchal v 17 letech. První střet se zákonem v 17 letech, krádež. Nyní odsouzen na 30 měsíců za krádeže. Trestná činnost jen krádeže. Ve vězení mu chybí dobré jídlo, volnočasové aktivity, nevyhovuje mu lékař a někteří dozorcí. Se šikanou se zde setkal. Ke konci trestu uvedl, také že „za rok je doma“. Po výstupu z vězení se těší, až se dobře nají.

7 DISKUZE

Ve své diplomové práci jsem se věnoval sociální determinaci kriminality a možnosti její prevence. Ke zpracování praktické části své diplomové práce jsem zvolil kvantitativní a kvalitativní výzkumné šetření.

7.1 Diskuze ke kvantitativnímu šetření

V rámci kvantitativního šetření jsem použil metodu dotazování, techniku dotazníku. Souborem respondentů bylo nakonec 55 odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Vinařice.

Otázky položené v dotazníku byly seskupeny do pěti oblastí, a to tak, aby pomohly docílit stanovených cílů. První oblast byla zaměřena na zjištění, zda respondent vyrůstal v období dětství a dospívání v úplné rodině či ne. Druhá oblast se zaměřila na získání informací o vzdělání respondentů a jejich zájmu o jeho zvýšení. Třetí oblast zjišťovala zaměstnanost respondentů a zájem o ni. Trestné činnosti respondentů se věnovala čtvrtá část dotazníku. Poslední oblast byla věnována trestné činnosti rodinných příslušníků. Rozbory odpovědí na otázky jsou v diskusi seřazeny v pořadí, v jakém byly položeny v dotazníku.

Otázka zjišťující věk respondentů není zahrnuta do žádné skupiny otázek náležících k hypotézám a cílům. Tuto otázku jsem položil respondentům pouze pro úplnost informací.

Největší skupinu respondentů tvořili respondenti ve věku 21–40 let (76 %). Nejmladší respondent byl ve věku 20 let. Nejstaršímu respondentovi bylo 60 let. Průměrný věk respondentů byl 36 let. Medián 35,5 let.

Další skupinu otázek tvořily otázky týkající se hypotéz č. 1.1 a č. 1.2 ohledně toho, v jakém výchovném prostředí respondent vyrůstal. Tyto otázky mi měly pomoci dosáhnout prvního dílčího cíle kvantitativního šetření, a to zjistit, zda žil odsouzený v dětství v úplné rodině nebo v jiném rodinném uspořádání.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že 27 % respondentů (15) prožilo celé dětství a dospívání v úplné rodině. Zbytek respondentů **73 %** prožil různě dlouhou etapu svého dětství a dospívání **v neúplné rodině**. Část dětství a dospívání s oběma rodiči a část nebo celé dětství a dospívání pouze s jedním z rodičů a/nebo s jiným příbuzným nebo v pěstounské péči prožilo 62 % respondentů (34). Část dětství a dospívání s oběma rodiči nebo pouze s jedním a část **v dětském domově** prožilo **11 % respondentů** (šest).

Na základě zjištěných skutečností mohu konstatovat, že:

Hypotéza č. 1.1 *Více než tři čtvrtiny (75 %) odsouzených bylo v dětství a dospívání vychovááno v neúplné rodině, **n e b y l a p o t v r z e n a.***

a

Hypotéza č. 1.2 *Více než desetina (10 %) odsouzených vyrůstala část dětství nebo dospívání v dětském domově, **b y l a p o t v r z e n a.***

Následující skupina otázek se týkala hypotéz č. 2.1 až č. 2.4 v souvislosti se vzděláním respondentů a zájmem o něj. Tyto otázky pomohly dosáhnout druhého dílčího cíle kvantitativního šetření, a to zjistit, vzdělání odsouzeného a jeho postoj k dalšímu vzdělávání.

Pouze základní školu dokončilo 45 % respondentů (25) a tři respondenti (6 %) základní školu nedokončili, z toho vyplývá, že **51 %** dotázaných získalo **nejvýše základní vzdělání**. Vyučilo se 23 respondentů (42 %), tři respondenti (6 %) získali maturitní zkoušku. Jeden respondent (2 %) úspěšně ukončil studium na vysoké škole. Dále z dotazníků vyšlo najevo, že nějaký stupeň vzdělávání **nedokončilo 40 %** respondentů (22), ohledně zájmu doplnit si vzdělání uvedlo **54,5 %** respondentů (30), že **zájem má** a 19 respondentů (34,5 %) zájem nemá. Šest respondentů (11 %) na tuto otázku neodpovědělo. Je tedy možné, že by zájem byl ještě vyšší. Patnáct respondentů (**50 %**) uvedlo, že by rádi získali vzdělání **i ve výkonu trestu** ve věznici, nebo by jim

nezáleželo na tom, kde vzdělání získají, tyto respondenty jsem přiřadil k těm, kteří by chtěli vzdělání získat ve výkonu trestu. Dosáhnout vzdělání v občanském životě mimo věznici, tzv. „venku“ uvedlo 15 respondentů (50 %). Množství zájemců o získání vzdělání i ve výkonu trestu, bylo pro mě v pozitivním smyslu překvapivým zjištěním.

Na otázku „O jaký obor byste měl zájem?“ projevilo nejvíce respondentů, a to osm (27 %) zájem o obor kuchař, v šesti případech (20 %) byl projeven zájem o získání vzdělání v oboru zedník. O obor truhlář a automechanik projevili shodně zájem tři a tři respondenti (20 %). Po jednom respondentu byl projeven zájem o obor zámečnick a malíř pokojů (6,5 %). Jeden respondent (3,5 %) projevils zájem získat jakékoliv vzdělání s maturitní zkouškou. Sedm respondentů (23 %) by mělo zájem získat jakékoliv vzdělání, které by jim umožnilo lepší situaci na trhu práce. Pozitivně mě překvapil zájem téměř čtvrtiny respondentů získat jakékoliv vzdělání, které by zvýšilo šanci na trhu práce.

Převážná většina respondentů 33 (60 %) uvedla, že má možnost doplnit si vzdělání ve výkonu trestu, tuto možnost popřelo 21 respondentů (38 %), jeden respondent (2 %) nevěděl, zda má možnost doplnit si vzdělání ve výkonu trestu. Žádný z respondentů v současné době není zařazen do vzdělávacího programu, který věznice umožňuje.

Důvodem popření možnosti doplnit si vzdělání byla u čtyř respondentů (19 %) změna místa výkonu trestu, a tím zabránění dokončení vzdělávání. Dalším důvodem u pěti respondentů (24 %) byla výše trestu, kdy trest je kratší než délka vzdělávacího procesu ve výkonu trestu, tím není reálná možnost vzdělávání dokončit. Dalších pět respondentů (24 %) uvedlo, že jim možnost doplnit si vzdělání neumožnilo vedení věznice. Největší skupina sedmi respondentů (33 %) uvedla jako důvod absenci oboru, o který má zájem.

Ze zjištěných informací vyplývá, všechny hypotézy týkající se vzdělávání:

Hypotéza č. 2.1 *Nejméně polovina (50 %) odsouzených bude mít nejvýše základní vzdělání*

Hypotéza č. 2.2 *Nejméně čtvrtina (25 %) odsouzených nedokončila nějaký stupeň vzdělávání*

Hypotéza č. 2.3 *Nejméně polovina (50 %) odsouzených bude mít snahu doplnit si vzdělání*

Hypotéza č. 2.4 *Nejméně pětina (20 %) odsouzených by si ráda doplnila vzdělání v rámci výkonu trestu odnětí svobody*

byly potvrzeny.

Otázky ohledně zaměstnanosti byly položeny v souvislosti se třetím dílčím cílem, kterým bylo zjistit pracovní postoj odsouzeného a měly pomoci potvrdit či vyvrátit hypotézy č. 3.1 a č. 3.2.

Na otázky, zda byl respondent před výkonem trestu zaměstnán a pokud byl nezaměstnaný, zda by byl raději zaměstnán, odpovědělo 22 respondentů (40 %), že bylo před výkonem trestu zaměstnáno. **Nezaměstnaných** bylo **56 %** respondentů (31) a v důchodu byli dva respondenti (4 %). Z nezaměstnaných respondentů jich **77 %** (24) uvedlo, že by byli **raději zaměstnání**, sedm respondentů (23 %) nemělo o zaměstnání zájem. Nezaměstnaní, kteří uvedli, že by preferovali být zaměstnaní, jich za důvod svého neúspěchu na trhu práce uvedlo absenci trestního rejstříku bez záznamu. Šest respondentů (25 %) uvedlo důvod užívání drog. Největší skupina 13 respondentů (54 %) uvedla, že důvodem neúspěchu na trhu práce byl nedostatek pracovních příležitostí. V souvislosti se získanými informacemi mohu konstatovat, že:

Hypotéza č. 3.1 *Nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených, bylo před nástupem do výkonu trestu nezaměstnaných, **n e b y l a p o t v r z e n a.***

a

Hypotéza č. 3.2 *Nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených, kteří byli před výkonem trestu nezaměstnaní by preferovali být zaměstnaní, **b y l a p o t v r z e n a.***

Další skupina otázek se týkala hypotéz č. 4.1 až č. 4.4 ohledně trestné činnosti odsouzených. Tyto otázky byly položeny v souvislosti se čtvrtým dílčím cílem kvantitativního šetření, a tím bylo zjistit počátky trestné činnosti odsouzených a okolnosti jejich pobytu ve věznici.

Nejpočetnější skupina **57 %** respondentů (31) začala s trestnou činností v době před **18. rokem** věku. S trestnou činností po 18. roce věku začalo 24 respondentů (43 %).

Poprvé bylo vyšetřováno Policií České republiky (dále PČR) před **18. rokem** věku **66 %** respondentů (36), po 18. roce věku to bylo 16 respondentů (28 %). Tři respondenti (6 %) nevěděli.

Hypotéza č. 4.1 *Nejméně dvě třetiny (66,6 %) odsouzených začaly s trestnou činností před 18. rokem věku života, **s e n e p o t v r d i l a.***

a

Hypotéza č. 4.2. *Nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených byly vyšetřovány Policií České republiky před 18. rokem věku života, **s e n e p o t v r d i l a.***

Poprvé uvězněných respondentů bylo devět (16 %), ostatních **84 %** respondentů byli ve výkonu trestu již **poněkolkáté**, z toho podruhé bylo ve výkonu trestu 10 respondentů (18 %), 12 respondentů (22 %) bylo ve výkonu trestu po třetí a 24 respondentů (44 %) uvedlo, že jsou ve výkonu trestu více než třikrát.

K délce trestu odnětí svobody **do tří let** bylo odsouzeno **40 %** respondentů (22), z toho žádný respondent nebyl odsouzen k délce do jednoho roku a 11 respondentů bylo odsouzeno k trestu v délce do dvou let. Zbýlých 60 % respondentů (33) bylo odsouzeno na dobu delší než 36 měsíců, z toho 13 respondentů k délce trestu 37–48 měsíců, osm respondentů k délce trestu 49–60 měsíců a 12 respondentů k délce 61 měsíců a více.

Na základě zjištěného mohu konstatovat, že:

Hypotéza č. 4.3 *Nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených jsou ve výkonu trestu již po několikáté, **s e p o t v r d i l a.***

a

Hypotéza č. 4.4 *K trestu odnětí svobody v délce do tří let je odsouzena nejvýše třetina (33 %) odsouzených, **s e n e p o t v r d i l a.***

Následovala skupina otázek, týkající se trestné činnosti rodinných příslušníků respondentů, která měla potvrdit či vyvrátit hypotézy č. 5.1 a č. 5.2. Tato skupina otázek

měla pomoci dosáhnout posledního pátého dílčího cíle kvantitativního šetření, a to zjistit výskyt trestné činnosti rodinných příslušníků.

Zkušenost s odsouzením k nepodmíněnému trestu odnětí svobody člena z rodiny **uvedlo 36,5 %** respondentů (20). Naopak tuto zkušenost nemělo 32 respondentů (58 %). Tři respondenti (5,5 %) neznali odpověď na tuto otázku. I kdybychom tyto respondenty, kteří neznali odpověď na tuto otázku, přiřadili ke skupině, která má zkušenost s odsouzením k nepodmíněnému trestu odnětí svobody člena z rodiny, tak by skupina měla „pouze“ **42 %** respondentů.

Pokud respondenti měli zkušenost s odsouzením k nepodmíněnému trestu odnětí svobody člena z rodiny, tak nejčastěji byl k tomuto trestu odsouzen sourozenec, a to u 50 % respondentů (10), následoval **otec** u **40 %** respondentů (8), nevlastní rodič nebo nevlastní sourozenec u 25 % respondentů (5), strýc nebo teta u 20 % respondentů (4), bratranec nebo sestřenice u 15 % respondentů (3) a 10 % respondentů potvrdilo odsouzení k tomuto trestu u matky. Trest nepodmíněného odnětí byl, zaznamenám u 33 rodinných příslušníků dvaceti respondentů, tento trest se tedy v rodinách respondentů vyskytl i u několika rodinných příslušníků. Nutno podotknout, že z dotazníkového šetření vyšlo najevo, že 96 % respondentů (53) nebylo naváděno nikým z rodiny k páčání trestné činnosti. Pouze dva respondenti (4 %) toto uvedli. Na základě těchto údajů, můžeme shrnout, že:

Hypotéza č. 5.1 *Nejméně u tří čtvrtin (75 %) odsouzených se v rodině vyskytuje osoba, která byla odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, s e n e p o t v r d i l a.*

a také

Hypotéza č. 5.2 *Nejméně u tří čtvrtin (75 %) odsouzených byl touto osobou otec, s e n e p o t v r d i l a.*

Poslední otázka zněla, zda je respondent ochoten poskytnout podrobný rozhovor pro potřeby diplomové práce. Pozitivně na tuto otázku odpovědělo pouze osm (15 %) respondentů, ostatních 47 respondentů (85 %) se zúčastnit odmítlo. Očekával jsem vyšší ochotu.

7.2 Diskuze ke kvalitativnímu šetření

V rámci kvalitativního šetření jsem použil také metodu dotazování, techniku polostandardizovaného rozhovoru. Souborem respondentů bylo nakonec šest odsouzených, kteří se zúčastnili kvantitativního šetření a zároveň byli ochotni zúčastnit se rozhovoru.

Během polostandardizovaného rozhovoru jsem položil několik otázek týkajících se oblastí respondentova dětství a dospívání, rodinného života, vzdělání a zájmu o něj, vězeňského života a prevence další kriminality. Odpovědi na jednotlivé otázky jsem seskupil podle stanovených cílů.

V souvislosti s naplněním hlavního cílu, kterým bylo zjistit, zda ovlivňuje sociální prostředí, ve kterém respondent vyrůstal a výskyt člena rodiny odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody kriminalitu odsouzených a dále zjistit, možnosti prevence kriminality z pohledu odsouzených, vyplynuly z rozhovorů s respondenty, následující informace. Tři respondenti vyrůstali v úplné rodině po celou dobu dětství a dospívání. Dva respondenti byli vychováváni od určitého věku matkou spolu s nevlastním otcem. Jednoho respondenta vychovával podstatnou část dětství a dospívání otec. Žádný z respondentů nebyl vychováván v dětském domově nebo podobném zařízení. Oproti provedenému kvantitativnímu šetření (kde to byla přibližně čtvrtina), byla v tomto souboru respondentů polovina těch, co prožili dětství v úplné rodině. Čtyři respondenti vyrůstali se třemi dalšími sourozenci, z toho jeden z nich byl nevlastní bratr. Dva respondenti měli pouze jednoho sourozence. Žádný z respondentů nebyl jediné dítě.

Jeden respondent v rozhovoru uvedl, že z rodinných příslušníků byla k výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně odsouzena matka. Jeden respondent uvedl, že k tomuto trestu byla odsouzena sestra. Tři respondenti uvedli, že k nepodmíněnému trestu odnětí svobody byli odsouzeni jejich bratři, z toho jeden nevlastní. Jeden respondent sdělil, že k tomuto trestu bylo odsouzeno víc rodinných příslušníků, a to bratr, sestra a strýc. Žádný respondent neuvedl, že byl ve výkonu trestu odnětí svobody

nepodmíněně otec. Což bylo překvapivým zjištěním, obecně jsem očekával, že odsouzených otců bude více než tři čtvrtiny a nakonec to bylo „jen“ 40 % podle kvantitativního šetření a 0 % podle kvalitativního šetření. Také mě překvapilo, že pět respondentů uvedlo, že z rodinných příslušníků byl k výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně odsouzen sourozenec, předpokládal bych, že mezi odsouzenými příbuznými bude více generačně rozdílných (směrem nahoru) členů rodiny.

Všichni respondenti jednoznačně sdělili, že je negativně neovlivnilo to, že mají zkušenost v rodině s odsouzenými k trestu odnětí svobody. Zde bych spíše předpokládal, že odsouzení se budou cítit být negativně ovlivnění.

Tři respondenti odpověděli na otázku, co udělají proto, aby se již do vězení nedostali tak, že budou pracovat, jeden z nich ještě zmínil, že bude ovládat svou agresivitu a zároveň se nebude stýkat s partou. Dva uvedli, že přestanou páchat trestnou činnost, krádeže. Jeden řekl, že potlačí své špatné vlastnosti.

Nabídky různých organizací nabízejících pomoc lidem propuštěným z výkonu trestu nevyužijí čtyři respondenti. Jeden využije pomoc Úřadu práce. Jeden respondent se nevyjádřil, zda nabídku využije. Jeden z respondentů, který nevyužije této nabídky, ještě zmínil, že si pomůže sám tím, že bude pracovat. V nabídce pomoci chybí dvěma respondentům zajištění práce, jednomu ještě ubytování. Třem respondentům nechybí nic, protože nabídky nevyužijí. Jeden respondent na tuto otázku neodpověděl přímo, odpověděl, že nabídky nevyužije. Očekával jsem, že o nabídky bude větší zájem. Domnívám se, že vzhledem k rodinnému zázemí respondentů, tyto nemají potřebu tyto nabídky využít.

Čtyři respondenti uvedli, že po propuštění z výkonu trestu spoléhají na sebe, tři z nich k tomu ještě na rodinu nebo partnerky. Dva respondenti spoléhají na partnerku a jeden z nich ještě k tomu na otce.

Odpovědi na otázku, které skutečnosti přispěly k páčání trestné činnosti, byly různorodé, zazněly: životní styl kamarádů, manželka, vlastní povaha, nedostatečné vzdělání, parta a drogy a jednoduchost spáchání trestného skutku.

Na otázku, co by pomohlo z preventivních opatření k odbourání recidivy a páčání trestné činnosti odpovědělo pět respondentů, zajištění nebo získání práce, z toho dva ještě uvedli zajištění ubytování a jeden zmínil výmaz z rejstříku trestů a podporování pracovních návyků u odsouzených. Pouze jeden respondent na tuto

otázku odpověděl, že k zabránění recidivy je důležité rozhodnutí dál trestnou činnost nepáchat. Domnívám se, že respondenti vystihli základní preventivní opatření, s kterým nelze než souhlasit.

Následující odpovědi se týkaly prvního dílčího cílu, tedy popsat a analyzovat dětství odsouzeného. Podle čtyř respondentů byla výchova rodičů přísná. Jeden respondent uvedl, že byla normální a jeden respondent uvedl, že výchova byla laxní.

Všichni respondenti hodnotili vztahy se sourozenci v dětství a dospívání jako normální, v pořádku, dobré. Současné vztahy se sourozenci hodnotili tři respondenti jako méně časté, ale dobré. Jeden respondent hodnotil vztah s jedinou sestrou jako výborný. Dvěma respondentům zemřeli bratři, z toho se jeden s ostatními nevlastními sourozenci moc nestýká a druhý respondent jiného sourozence nemá.

Čtyři respondenti uvedli, že rodiče upřednostňovali jiného sourozence, z toho ve třech případech sestru. Dva respondenti uvedli, že rodiče neupřednostňovali žádného ze sourozenců, zároveň to byli respondenti, kteří vyrůstali v úplné rodině a kteří hodnotili výchovu svých rodičů jako přísnou.

Všichni respondenti uvedli, že byli fyzicky trestáni, a to pohlavky, facky, na zadek, vařečkou, páskem, kabelem, prutem. Psychicky se cítil být týrán pouze jeden respondent, a to v souvislosti s trestáním fyzickým. Domnívám se, a to nejen na základě těchto zjištěných informací, že fyzické trestání neslouží k výchovnému „tvárnění“ jedinců, ale pouze k „vybíjení“ agrese dospělých na slabších, v tomto případě na dětech.

Pět respondentů uvedlo, že byli rodiči chváleni, hlavně za dobré známky a za práci. Jeden respondent uvedl, že chválen nebyl.

Tři respondenti uvedli, že materiálně nestrádali. Tři naopak, že materiálně strádali, z toho dva spíše strádali. Čtyři respondenti citově nestrádali, dva respondenti ano, z toho jeden uvedl, že mu to nevadilo. Zde bych spíše očekával, že respondenti budou v převážné většině strádat jak materiálně, tak citově.

Dva respondenti uvedli, že alkohol užíval v nadměrné míře otec, z toho v jednom případě nevlastní. Dva respondenti uvedli, že alkohol užíval občas nebo málo otec. Opět dva respondenti uvedli, že alkohol užívali v nadměrné míře oba rodiče.

Drogy v pěti případech rodiče respondentů neužívali, v jednom případě je užívala matka.

Dva respondenti udržují vztahy s celou rodinou. Čtyři respondenti udržují vztahy pouze s jedním z rodičů, ve třech případech s matkou a v jednom s otcem. Z těchto čtyř respondentů by tři respondenti chtěli obnovit vztahy s ostatními členy rodiny. Jak je vidno, potřeba bezpečí a jistoty, kam patří i jistota rodiny dle Maslowa (http://cs.wikipedia.org/wiki/Maslowova_pyramida) platí i u odsouzených s komplikovanými sociálními vztahy.

V souvislosti s druhým dílčím cílem, kterým bylo popsat a analyzovat nynější rodinný život odsouzeného, mohu uvést, že tři respondenti byli svobodní, tři rozvedení, z toho jeden podruhé. Všichni respondenti žili před nástupem do výkonu trestu ve vztazích s partnerkami, jeden respondent se svou druhou exmanželkou. Vztah s partnerkami trval u čtyř respondentů mezi 11–15 lety, u dvou respondentů tři a pět let. Vztah s partnerkami hodnotilo pět respondentů jako dobrý, z toho jeden jako osudový (tříletý vztah) a jeden respondent ho hodnotil jako chladný, z důvodu jeho uvěznění.

Pět respondentů má vlastní děti, z toho jeden má čtyři děti, dva mají dvě děti a dva mají jedno dítě. Jeden respondent nemá žádné vlastní dítě. Tři respondenti vychovávají děti svých partnerek. Nejmladším vlastním dítětem jsou tři roky (dvojčata chlapci) a nejstarším 16 let. Všichni respondenti žili v rodině s partnerkou a dětmi. Z toho jeden i s matkou partnerky.

Jeden respondent byl nucen umístit své tři děti do dětského domova, poté co se družka po jeho uvěznění psychicky zhroutila.

Pět respondentů uvedlo, že jednání jejich dětí se do rozporu se zákonem nikdy nedostalo, jen jeden neměl informace o své nejstarší dceři, která je v péči bývalé manželky. Pět respondentů uvedlo, že Policie České republiky nikdy nevyšetřovala některé jejich dítě ať vlastní či nevlastní. Pět respondentů odpovědělo negativně na otázku, zda bylo některé jejich dítě, ať vlastní či nevlastní, někdy odsouzeno a pokud ano, tak za co a v kolika letech jeho věku. Jednomu respondentu nebyly tyto otázky položeny pro nízký věk jeho pětileté nevlastní dcery.

Proto, aby se děti respondentů nedostali do vězení, jako jejich otcové, podporuje jeden respondent děti v zájmu o hudbu a sport, ovlivňuje výběr jejich kamarádů a sám sebe dává za odstrašující příklad. Jeden respondent chce dětem dopřát vše, co budou chtít, aby nebyly nuceny krást. Jeden respondent bude syna držet „zkrátka“. Tři

respondenti vyprávějí dětem o vězení jako o odstrašující zkušenosti. Zde se mi jeví nedostatečná informovanost respondentů o možnostech prevence.

Tři respondenti před nástupem do výkonu trestu pracovali, z toho jeden jako zaměstnanec, dva podnikali. Tři respondenti nebyli zaměstnaní, jeden z nich pracoval občas „na černo“. Poměr zaměstnaných respondentů (50 %) je zde vyšší než v souboru respondentů, který se zúčastnil kvantitativního šetření (40 %).

K naplnění třetího dílčího cíle, kterým bylo popsat a analyzovat vzdělání odsouzeného a zájem o něj, byly položeny otázky, na které jsem získal následující odpovědi. Tři respondenti získali vzdělání jen na základní škole. Jeden respondent je vyučen a dva respondenti mají středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou. Rodiče čtyř respondentů školní docházku kontrolovali i motivovali respondenty k lepším studijním výsledkům, rodiče dvou respondentů ne. Jeden respondent se vzdělával ve výkonu trestu v oboru obráběč kovů, ale toto vzdělání nedokončil z důvodu skončení trestu odnětí svobody. Jeden respondent v současné době absolvuje vzdělávání ve výkonu trestu v oboru kuchař. Pět respondentů není se svým vzděláním spokojeno. Čtyři respondenti si vzdělání chtějí doplnit nebo dokončit, z toho tři i ve výkonu trestu, jeden z nich by rád studoval VŠ během výkonu trestu. Dva respondenti si vzdělání doplnit nechtějí. V porovnání s kvantitativním šetřením, kde je zájem o doplnění vzdělání „pouze“ 55,5 %, je v tomto souboru respondentů, o doplnění vzdělání, vyšší zájem a to 67 %.

V souvislosti se čtvrtým dílčím cílem, kterým bylo popsat a analyzovat vězeňský život odsouzeného, jsem získal tyto odpovědi. Jeden respondent je ve výkonu trestu podruhé, dva potřetí, jeden po čtvrté, jeden po páté a jeden po šesté. Žádný z respondentů nebyl poprvé uvězněný.

Pět respondentů uvedlo první střet se zákonem před 18. rokem věku, z toho tři respondenti v 17 letech, jeden ve 12 letech a jeden ve 13 letech. Jediný respondent uvedl první střet se zákonem ve 24 letech. Zde se vyskytl vyšší počet respondentů, kteří měli první střet se zákonem před 18. rokem věku (83,3 %) oproti souboru respondentů z kvantitativního šetření, kde jich bylo „pouze“ 57 %.

Jeden respondent byl odsouzen k nynějšímu trestu za podvod. Pět respondentů za krádeže a/nebo loupeže.

Délka trestu u respondentů se pohybuje mezi 15 až 60 měsíci, průměrná délka trestu je 34 měsíců, medián 29 měsíců.

Dvěma respondentům chybí více volnočasových aktivit, tři respondenti nejsou spokojeni s kvalitou stravy, dva nejsou spokojeni se systémem návštěv, kdy je považují za přehnaně kontrolované, třem respondentům chybí častější kontakt s rodinou, jeden respondent kritizoval, že dozorcí odsouzenými pohrdají. Jeden respondent kladně hodnotil individuální přístup „systému“ k odsouzeným. Všichni respondenti se ve výkonu trestu setkali se šikanou. Domnívám se, že problém šikany ve věznicích je dlouhotrvající a těžko vymýtitelný.

Pět respondentů uvedlo, že se po propuštění nejvíce těší na rodinu (partnerky, děti), z toho jeden ještě na fotbal a pivo. Jeden respondent se těší na dobré jídlo.

Čtyři respondenti budou propuštěni v roce 2014 a dva v roce 2016.

ZÁVĚR

Problematika sociální determinace kriminality a možnosti její prevence je velmi široká a zahrnuje mnoho aspektů, od rodiny počínaje, přes působení školy, vliv vrstevnických skupin, konče zájmovou činností.

V rámci diplomové práce bylo pro mě velmi těžké rozhodnout se, na jaká konkrétní hlediska se zaměřím a jaké výzkumné šetření zvolím. Rozhodl jsem se, že zvolím kvantitativní i kvalitativní výzkumné šetření. V rámci kvantitativního šetření jsem použil dotazník a v rámci kvalitativního šetření polostandardizovaný rozhovor.

Svou práci jsem se snažil zpracovat tak, aby byla v souladu se stanovenými cíli. Domnívám se, že se mi podařilo všech cílů v rámci kvantitativního i kvalitativního výzkumného šetření dosáhnout.

Některé hypotézy se podařilo potvrdit, některé se naopak nepotvrdily.

Potvrdily se hypotézy, že:

- *více než desetina (10 %) odsouzených vyrůstala část dětství nebo dospívání v dětském domově (bylo jich 11 %),*
- *dále že nejméně polovina (50 %) odsouzených bude mít nejvýše základní vzdělání (bylo jich 51 %),*
- *že nejméně čtvrtina (25 %) odsouzených nedokončila nějaký stupeň vzdělávání (bylo jich 51 %),*
- *že nejméně polovina (50 %) odsouzených bude mít snahu doplnit si vzdělání (bylo jich 54,5 %)*
- *a nejméně pětina (20 %) odsouzených by si ráda doplnila vzdělání v rámci výkonu trestu odnětí svobody (bylo jich 50 %),*
- *dále že nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených, kteří byli před výkonem trestu nezaměstnaní, by preferovali být zaměstnaní (bylo jich 77 %),*
- *a poslední hypotéza, že nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených jsou ve výkonu trestu již po několikáté (bylo jich 84 %).*

Naopak se nepotvrdily hypotézy, že: *více než tři čtvrtiny (75 %) odsouzených bylo v dětství a dospívání vychovááno v neúplné rodině (bylo jich 73 %), nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených, bylo před nástupem do výkonu trestu nezaměstnaných (bylo jich 56 %), že nejméně dvě třetiny (66,6 %) odsouzených začaly s trestnou činností před 18. rokem věku života (bylo jich 57 %), dále, že nejméně tři čtvrtiny (75 %) odsouzených byly vyšetřovány Policií České republiky před 18. rokem věku života (bylo jich 66 %), že k trestu odnětí svobody v délce do tří let je odsouzena nejvýše třetina (33 %) odsouzených (bylo jich 40 %), že nejméně u tří čtvrtin (75 %) odsouzených se v rodině vyskytuje osoba, která byla odsouzena v nepodmíněném trestu odnětí svobody (bylo jich 36,5 %), a poslední hypotéza, že nejméně u tří čtvrtin (75 %) odsouzených byl touto osobou otec (bylo jich 40 %).*

Možnosti prevence pokračování v páčání trestné činnosti vidí v naprosté většině respondenti v zajištění nebo získání práce, dále v zajištění ubytování, ve výmazu z rejstříku trestů, v podporování pracovních návyků u odsouzených a ve vlastním rozhodnutí dál trestnou činnost nepáchat.

S tímto se dá obecně jistě souhlasit, ale k požadavku zajištění práce musím podotknout, že je velmi kontroverzní. V době, kdy nezaměstnanost v České republice činí momentálně (1/2013) 8 % (<http://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost/>) a zároveň v souvislosti s tím, že pracovních míst pro osoby se základním vzděláním nebo nižším je relativně nejméně (1795 míst) k 1. 3. 2013 (<http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/vmjedno/#>), tak tyto místa “povinně obsazovat” osobami propuštěnými z výkonu trestu na úkor “řádných” občanů by bylo jistě nejen etickým problémem, ale zároveň i diskriminačním jednáním. Jinak situaci vnímám v případě pomoci práci získat, ať pozitivním doporučením z věznice nebo absolvováním vzdělávacího programu v rámci výkonu trestu, který umožní absolventovi získat lepší pozici na trhu práce.

Podporování pracovních návyků odsouzených je podle mého názoru dostatečné.

Ohledně výmazu z rejstříku trestů, resp. zahlazení odsouzení je situace taková, že např. odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce 1–5 let mohou požádat soud o jeho zahlazení až po pěti letech vedení řádného života. Podotýkám, že 78 % respondentů kvantitativního šetření a 100 % respondentů kvalitativního šetření bylo

odsouzeno k právě této délce trestu. Proto se domnívám, že by v rámci resocializace a prevence další trestné činnosti propuštěných z výkonu trestu mělo dojít ke změně tohoto, dle mého názoru, tvrdého pravidla, které je zásadním handicapem při získávání pracovní pozice, případně s tím spojené možnosti zaměstnaneckého ubytování pro propuštěné bez rodinného zázemí.

Na základě podrobné analýzy všech získaných informací se domnívám, že sociální prostředí, ve kterém respondent vyrůstal a výskyt člena rodiny odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody neovlivňuje kriminalitu odsouzených.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha : Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.

ČERNÍKOVÁ, V. A kol. *Sociální ochrana - terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.

ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha : EUROUNION, 1998. ISBN 80-85858-70-3.

ČÍRTKOVÁ, L. ČERVINKA, F., *Forenzní psychologie*. Praha : Support, 1994.

FISCHER, S.; ŠKODA, J. *Sociální patologie - analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha : Grada 2009. ISBN 978-80-247-2781-3

GJURIČOVÁ, Š.; KOCOURKOVÁ J.; KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha : Vyšehrad 2000. ISBN 80-7021-416-3.

HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. ISBN -80-86708-05-0.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha : Portál 2005. ISBN 80-7367-040-2

JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. Praha : Portál 2003. ISBN 80-7178-749-3

KOUDELKOVÁ, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha : VICTORIA PUBLISHING, a.s., 1995. ISBN 80-7187-022-6.

LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha : Grada 1998. ISBN 80-7169-195-X

MATĚJČEK, Z.; DYTRYCH, Z. *Krizová situace v rodině očima dítěte*. Praha : Portál 2002. ISBN 80-247-0332-7.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha : SLON 1997. ISBN 80-85850-24-9.

MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2

ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi. Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-049-9.

SOCHŮREK, J. *Nástin vybraných problémů forenzní psychologie 1.díl . Obecná část*. Liberec: Technická universita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-679-2

SOCHŮREK, J. *Nástin vybraných problémů forenzní psychologie 2.díl . Speciální část*. Liberec : Technická universita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-680-6

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-802-3.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha : Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie pro obor penitenciární péče*. Liberec : Technická universita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-307-1

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby 1. díl.*
Liberec : Technická universita v Libereci, 2003. ISBN 80-7083-702-0

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby 2. díl.*
Liberec : Technická universita v Libereci, 2003. ISBN 80-7083-703-9

Seznam použitých internetových zdrojů

Integrovaný portál MPSV. Hledání volných míst. [citováno 1.3.2013] Dostupný z
(<http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/vmjedno/#>)

Kurzy CS. Nezaměstnanost, Vývoj, Rok 2013 [citováno 1.3.2013] Dostupný z:
(<http://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost>)

Wikipedia Otevřená encyklopedie [citováno 1.3.2013]. Dostupný z:
(http://cs.wikipedia.org/wiki/Maslowova_pyramida)

Právní předpisy

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Věk respondenta.....	41
Graf č. 2 S kým respondent vyrůstal v dětství a dospívání.....	42
Graf č. 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondenta.....	43
Graf č. 4 Nedokončené vzdělání respondenta.....	44
Graf č. 5 Zájem respondenta doplnit si vzdělání.....	45
Graf č. 6 Preference místa získání vzdělání.....	46
Graf č. 7 Obory zájmu.....	47
Graf č. 8 Názor respondenta na možnost doplnit si vzdělání ve věznici a důvody nemožnosti doplnit si vzdělání.....	48
Graf č. 9 Zaměstnanost před nástupem do výkonu trestu a preference být zaměstnán u nezaměstnaných.....	49
Graf č. 10 Důvod nezaměstnanosti respondenta před nástupem do výkonu trestu.....	50
Graf č. 11 Po kolikáté je respondent ve výkonu trestu.....	51
Graf č. 12 Začátek páchaní trestné činnosti.....	52
Graf č. 13 Navádění k trestné činnosti někým z rodiny.....	53
Graf č. 14 První vyšetřování respondenta PČR v souvislosti se spáchanou trestnou činností.....	54
Graf č. 15 Délka současného trestu odnětí svobody.....	55
Graf č. 16 Výskyt trestu odnětí svobody v rodině.....	56
Graf č. 17 Rodinní příslušníci u nichž se tento trest vyskytl.....	57
Graf č. 18 Zájem zúčastnit se dalšího výzkumného šetření (rozhovoru).....	58

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – RESPONDENT Č. 1 (33 LET).....	I
PŘÍLOHA B – RESPONDENT Č. 2 (36 LET).....	X
PŘÍLOHA C – RESPONDENT Č. 3 (30 LET).....	XIX
PŘÍLOHA A – RESPONDENT Č. 1 (33 LET).....	I

Příloha A – Respondent č. 1 (33 let)

Respondent absolvoval základní školní docházku v plném rozsahu, po jejím ukončení nastoupil do učebního oboru jako zedník, tento obor však z důvodů absencí a porušení pracovní kázně, poté kdy se opilý dostavil na praktické vyučování, nedokončil a byl vyloučen. V posledním výkonu trestu absolvoval rekvalifikační kurz obráběče kovů, tento však z důvodů ukončení VTOS nedokončil. Před nástupem trestu se snažil, vzhledem k tomu, že si vytvořil rodinné zázemí (družka, dcera), pracovat. Po návratu z výkonu trestu se hodlá žít řádným způsobem, dle jeho sdělení má již příslib pracovního místa. Je nekuřákem, příležitostně, pouze však v malém množství požívá i alkohol. První zkušenosti s drogami získal až v loňském roce, začínal kouřením marihuany a později zneužíval v malém množství i pervitin, dle jeho tvrzení ale není závislým konzumentem, pouze příležitostným (snaha „vyzkoušet“), s konzumací drog údajně bez problémů skončil. Dle svého vyjádření neinklinuje k žádnému extremistickému hnutí. Do současné doby byl 6x soudně trestán, ve VT je 6x pro majetkovou a násilnou trestnou činnost. Od doby svého propuštění z posledního VT byl na svobodě cca 2 roky. V této době se podle jeho tvrzení nedopustil žádné nové trestné činnosti.

Aktuální trestná činnost spočívala ve spáchání trestného činu (§ 171) maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 234) loupeže a (§ 238) porušování domovní svobody, za kterou byl v minulosti odsouzen a poté podmíněně propuštěn. Odsouzený však zásadně tuto trestnou činnost odmítá, skutku se nedopustil. Údajně jej vyloučil i sám poškozený a přesto byl odsouzen. Dlouhodobě údajně podniká potřebné právní kroky ke svému očištění, ale dosud bezvýsledně. Jeho chování a vystupování bylo po dobu pobytu ve věznici v normě, má zájem o bezproblémový VT. On sám uvádí, že mezi odsouzenými nemá problémy. (Spisová dokumentace odsouzeného)

DĚTSTVÍ

V jakém prostředí jste vyrůstal? Bylo to v úplné rodině? Kdo Vás vychovával? Máte sourozence?

„Neúplná rodina, měl jsem akorát mámu, nevlastního otce, ti mě vychovávali, mám bratra a dvě sestry. Matka se rozvedla, když mě byly čtyři roky.“

Jaká byla výchova rodičů?

„Výchova nebyla špatná, snažili se mě vychovávat tak nějak v normě.“

Jaké byly vaše vztahy se sourozenci?

„Ty byly hodně dobrý, v pohodě všechno.“

Jaké jsou nyní?

„Teď už to není takový, každý má svůj život, není to ono, když se ale vidíme, je to fajn.“

Upřednostňovali rodiče některého ze sourozenců? Pokud ano, jak se to projevovalo? Trestali Vás? Chválili Vás? Jaké jste měl výhody?

„No spíš ségry. Ony byly mladší, Měly většinu dárků, byly více protěžovaný.“

Jak vás rodiče trestali v období dětství a následně v období dospívání? Ukládali domácí vězení, zákaz TV a PC, zákaz kroužků a jiných organizovaných aktivit?

„Spíš jsem dostal na zadek, od 12 – ti let jsem mlácený nebyl, spíš domluvou.“

Používali Vaši rodiče fyzické tresty? Bití rukama, bití předměty (vařečka, pásek, jiné...), sexuální zneužívání?

„Jenom přes zadek nebo něco takového.“

Pokud Vás fyzicky trestali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně-
2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Řekl bych tak jednou týdně“

Týrali Vás rodiče psychicky? Padali časté nadávky, ponižování, zesměšňování?
Pohrdali Vámi rodiče? Ignorovali Vás, přehlíželi?

„Ne, ne to vůbec.“

Pokud Vás psychicky týrali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou
týdně-2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Ne netýrali“

Chválili Vás rodiče v období dětství a následně v období dospívání?

*„No jo, jo určitě. Za známky za chování, já byl nejstarší, tak jsem se musel
přizpůsobit tady těm věcem.“*

Strádal jste v rodině materiálně? Např. chybělo Vám jídlo, oblečení, hračky,
knihy, věci, co měli jiní-jaké?

*„No asi jo, určitě, máma byla od 30 v invalidním důchodu, tam to bylo trochu
jiný. Základní věci jsme měli, ale peníze chyběly, nebylo to takový jako by to mělo být.“*

Strádal jste v rodině citově? Např. chyběla Vám pochvala, pomazlení, ocenění,
pocit-ujistění, že Vás má maminka (ten kdo vychovával) ráda?

„To zase ne.“

Konzumoval někdo z rodičů alkohol? Pokud ano, jak často?

„Maminka vůbec, nevlastní otec si dal, tak v mezích, když šel párkrát do hospody nebo když něco slavili.“

Konzumoval někdo z rodičů drogy? Pokud ano, jaké a jak často?

„Ne, vůbec.“

Jaké máte v současné době vztahy se členy vaší rodiny (matka otec, ten kdo vychovával)?

„Dá se říct, že jo, není už to ono, já už žiji sám, snažím se žít svůj život.“

RODINNÝ ŽIVOT

Jste ženatý?

„Ne, zatím. Chystám se oženit už je načase, dříve na to nebyly finance a čas.“

Žijete delší dobu s partnerkou? Jak dlouho?

„Ano od roku 2001 spolu žijeme.“

Jak byste definoval Váš vztah s manželkou (partnerkou)?

„Tam je to dobrý, je to ženská, která se hned tak nenajde, snaží se mě vést normálním životem.“

Jste otcem? Kolik vlastních dětí máte? Kolik z toho jich vychováváte?

„Vlastní mám jedno a tři nevlastní. Vychovávám všechny.“

Byli jste nuceni někdy umístit své dítě do dětského domova? Pokud ANO, z jakého důvodu a kde je teď?

„Ne vůbec ne.“

Kolik let je Vaším dětem (dítěti)?

„13, 12, 7 a 5 let.“

Vychováváte i „nevlastní“ děti?

„Ano.“

Kolik dětí žije s Vámi ve společné domácnosti? Popište příbuzenské vazby ve vaší rodině?

„Já partnerka, teď její maminka, která přišla o nohy a musíme se o ní starat, tři děti partnerky a jedno naše společné.“

Jakou jste nastolil výchovu Vašich dětí (dítěte)? Je z vašeho pohledu úspěšná?

„Úspěšná je určitě. Chci je vést normálním životem, aby měli všechno, co potřebují, a aby nebyli rozmazlené.“

Dostalo se někdy jednání Vašich dětí do rozporu se zákonem? Vyšetřovala některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) PČR?

„Ne.“

Bylo některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) někdy odsouzeno? Pokud ANO, tak za co a v kolika letech jeho věku?

„Ne.“

Co jste udělal proto, aby Vaše děti neskončily ve vězení jako Vy?

„Dělám proto maximum, aby dostaly, co chtějí, já když jsem to nedostal, tak jsem to ukradl. Chci, aby se dobře učily a za výsledky můžou mít odměny.“

VZDĚLÁNÍ ODSOUZENÉHO A ZÁJEM O NĚJ

Jaké máte dosažené nejvyšší vzdělání?

„Já mám osm tříd základní školy. Pak jsem se učil zedníkem a nedokončil jsem to, pak v trestu obráběčem kovů a taky jsem to nedokončil.“

Jste se svým vzděláním spokojen?

„To víte, že nejsem.“

Pokud nejste, tak jaké vzdělání by se Vám líbilo?

„Chtěl bych dodělat toho obráběče kovů, v zedničíně se učím sám. Co potřebuji, tak si udělám.“

Chtěl byste si vaše vzdělání ještě doplnit?

„Ano.“

Chtěl byste si vaše vzdělání doplnit zde ve věznici nebo až v občanském životě?

„Klidně ještě tady.“

Kontrolovali rodiče (nebo ten, kdo Vás vychovával) vaši školní docházku a motivovali vás k lepším studijním výsledkům?

„No určitě, já byl spíš taková samouk, Matka se musela starat o mladší, já jsem si vždycky hodně pamatoval, nemusel jsem se tolik učit.“

VĚZEŇSKÝ ŽIVOT

Kdy byl Váš první střet se zákonem a kolik let jste „seděl“? Jak je dlouhý váš současný trest?

„Někdy ve 13 letech, průser s foťákem z auta, prvně jsem seděl, když mi bylo 15 a dostal jsem 3 měsíce. Momentálně mám 4 roky a 4 měsíce.“

Jaká byla Vaše trestná činnost? Jaká je Vaše aktuální trestná činnost?

„Za krádeže, teď sedím za loupežné přepadení. Byl jsem spolupachatel, seděl jsem dole v autě.“

Můžete mi říci 5 věcí, které jsou ve vězení dobré, špatné, zbytečné, nebo které vám schází?

„Špatný jsou návštěvy, že na děti nesmím ani šáhnout, mohlo by být více sportu, aby se lidi mohli soustředit na kroužky, aby nebyly blbosti. Já jsem spokojený.“

Kdo z Vaší rodiny, mimo Vás měl ještě střet se zákonem?

„Brácha, ségra a strejda.“

Kolikrát byl (a) ve vězení? Celková délka trestu?

„Strejc má odseděno hodně, sedí celý život, brácha má odseděno sedm let, sestra sedí teď asi 18 měsíců.“

Myslíte si, že Vás negativně ovlivnilo to, že Vaši nejbližší byli odsouzeni k trestu odnětí svobody?

„Ne, určitě ne. Stejně bych tady skončil.“

Jste v kontaktu formou korespondence?

„Se sestrou určitě, s bráchou ne, ten je teď venku a dělá kraviny – fetuje a za chvíli je tu zpátky. Šel domu na amnestii.“

Jaké máte shodné a jaké odlišné vlastnosti?

„Shodné – jsme soběstačný, snažíme si žít svůj život, peněz v naší rodině je málo, tak si to sháníme jinak. A odlišné – oni jsou ještě mladí, nevybouření. Já už mám svou rodinu.“

Kdy máte konec trestu?

„Březen 2016.“

Na co se po výstupu nejvíce těšíte?

„No nejvíce asi na rodinu a konečně na normální život.“

PREVENCE

Co uděláte proto, abyste se již do vězení nedostal?

„Já už jsem proto začal venku, pro mě je důležitá práce, co nejdříve sehnat práci a starat se o rodinu, družka mě strašně pomáhá, jsem jí vděčný. Prostě hlavně rodina. Budu se mít co otáčet,“

Znáte své možnosti po propuštění z výkonu trestu? Víte, kdo vám může pomoci?

„Organizace ne, nechodím si pro příspěvky. Mám už venku kontakty na zedničinu.“

Na koho nebo na co po propuštění nejvíce spoléháte? Kdo vám podá pomocnou ruku?

„Nejvíce na sebe a určitě na moji družku, to je moje opora.“

Co Vám v nabídce pomoci nejvíce chybí?

„Mě nic, já to nevyužívám.“

Jaké skutečnosti nejvíce přispěli k páčání Vaší trestné činnosti?

„No, asi to že jsem viděl u těch kamarádů ten jejich život, kupovali si co chtěli, pro mě to bylo v té době to nejlepší. Chtěl jsem si užívat života bez starostí.“

Co by podle Vašeho názoru z preventivních opatření nejvíce pomohlo k odbourání recidivy a páčání trestné činnosti? Obecně? A konkrétně Vám?

„To hlavně záleží na tom člověku, kdo bude chtít páchat, bude páchat dál. Člověk musí skončit sám, hlavně musí chtít. To může mít peněz kolik chce, a stejně bude krást. Já už jsem skončil.“

Příloha B – Respondent č. 2 (36 let)

Respondent absolvoval maturitu na střední gastronomické škole, dále rekvalifikaci v oboru malíř - lakýrník a zedník. Pracoval jako OSVČ – firma na různé stavební práce. V podnikání se mu prý dařilo, trestnou činnost bagatelizuje a spíše ji prezentuje jako nešťastnou náhodu, kdy při práci v jednom z bytů našel zapadlou kreditní kartu a následně ji použil. Uvádí příslušnost k muslimské víře, dříve se věnoval karate a zajímal se o buddhismus, ale islám ho oslovil více, přijde mu volnější a srozumitelnější.

Respondent je potřetí ve výkonu trestu odnětí svobody, aktuálně za krádež a nedovolené užití platebního prostředku (kreditní karta). Předchozí dva nepodmíněné tresty rovněž za majetkovou trestnou činnost. Má 10 záznamů v rejstříku trestů, uvádí, že o všem se ani neví, má za sebou i násilnou trestnou činnost – trest obecně prospěšné práce. Aktuální konec trestu v květnu 2014, čeká další soud. V prvním výkonu trestu v 18 letech. Z primární rodiny vězněna ještě matka (odpykala 16 let za vraždu.) Vyrůstal v neúplné rodině jako nejstarší ze čtyř vlastních sourozenců, má ještě sedm dalších nevlastních z matčiny i otcovy strany. Výchovu zajišťoval otec, když bylo posuzovanému 14 let, otec od rodiny odešel. Po návratu matky z vězení matka péči o děti nezvládala, hrála automaty, pila. Posuzovaný v 17 odešel z rodiny, v 18 se poprvé oženil a také nastoupil poprvé do vězení. Vztahy ke členům primární rodiny má chladné, nestýkají se, přestože bydlí kousek od sebe. Respondent je 2 x rozvedený, z každého manželství má jedno dítě: starší dcera, mladší syn. S druhou exmanželkou spolu žijí jako druh a družka.

DĚTSTVÍ

V jakém prostředí jste vyrůstal? Bylo to v úplné rodině? Kdo Vás vychovával? Máte sourozence?

„Vyrůstal jsem v dělnickém prostředí. V neúplné rodině, vychovával mě otec od sedmi let, matka byla ve vězení. Mám čtyři vlastní sourozence.“

Jaká byla výchova rodičů?

„Otec byl přísný, pil, často nás bil. Mě a tři mladší sourozence.“

Jaké byly vaše vztahy se sourozenci?

„Vztahy byly velmi dobré.“

Jaké jsou nyní?

„Nyní jsme bez kontaktu. V 18 - ti jsem se osamostatnil a sourozenci byly bez příjmů a matka se po návratu z vězení o ně nezvládala starat. Byla závislá na automatech. Sourozenci jsou již dospělí, mladšího bratra jsem vytáhl z ulice, z drog, bydlel u nás. Nic nepomohlo, zase do toho spadl a ještě nás vykradlo.“

Upřednostňovali rodiče některého ze sourozenců? Pokud ano, jak se to projevovalo? Trestali Vás? Chválili Vás? Jaké jste měl výhody?

„Upřednostňovali nejmladšího, časté dárky, bonbóny, co jsme my ostatní nedostávali. Otec nás bil. Ale uměl i pochválit, tvrdě trestal páskem, vařechou.“

Jak vás rodiče trestali v období dětství a následně v období dospívání? Ukládali domácí vězení, zákaz TV a PC, zákaz kroužků a jiných organizovaných aktivit?

„Otec v 15 - ti odešel po potyčce se mnou, když se matka vrátila z výkonu trestu. Matka se o mě již nestarala, byla pod vlivem drog a alkoholu, staral jsem se já o ni.“

Používali Vaši rodiče fyzické tresty? Bití rukama, bití předměty (vařečka, pásek, jiné...), sexuální zneužívání?

„Ano, otec mě zmlátil, vším co měl po ruce.“

Pokud Vás fyzicky trestali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně-
2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Otec mě trestal, když jsem něco nesplnil – vždy měl důvod. Obstarával jsem mladší sourozence, vařil jsem. Když bylo něco špatně, otec mě trestal.“

Týrali Vás rodiče psychicky? Padali časté nadávky, ponižování, zesměšňování?
Pohrdali Vámi rodiče? Ignorovali Vás, přehlíželi?

„Psychicky nás otec netýral.“

Pokud Vás psychicky týrali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou
týdně-2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Netýral mě.“

Chválili Vás rodiče v období dětství a následně v období dospívání?

„Ano chválil mě, když byl důvod.“

Strádal jste v rodině materiálně? Např. chybělo Vám jídlo, oblečení, hračky,
knihy, věci, co měli jiní-jaké?

*„Věci základní potřeby jsme měli. Otec pracoval jako tunelový dělník na metru,
vyklízel byty, malování, zednické práce, jeden náš pokoj v bytě pronajímal prostitutkám
– otec se staral.“*

Strádal jste v rodině citově? Např. chyběla Vám pochvala, pomazlení, ocenění,
pocit-ujistění, že Vás má maminka (ten kdo vychovával) ráda?

„To určitě, nebyli to normální rodiče, otec mě chválil pouze za práci.“

Konzumoval někdo z rodičů alkohol? Pokud ano, jak často?

„Oba dva, v nadměrné míře.“

Konzumoval někdo z rodičů drogy? Pokud ano, jaké a jak často?

„Matka – pervitin, heroin po návratu z vězení. Vše se naučila ve vězení.“

Jaké máte v současné době vztahy se členy vaší rodiny (matka otec, ten kdo vychovával)?

„S otcem jsem v kontaktu, sourozencům a matce, kteří bydlí u ní jsem psal několik dopisů, ale bez odezvy. Nabízel jsem urovnání rodinných vztahů. Otec má novou rodinu. Matka je sama.“

RODINNÝ ŽIVOT

Jste ženatý?

„Ne, mám družku.“

Žijete delší dobu s partnerkou? Jak dlouho?

„Od roku 1997.“

Jak byste definoval Váš vztah s manželkou (partnerkou)?

„V současné době velmi chladný, výkonem trestu dochází k citovému odloučení.“

Jste otcem? Kolik vlastních dětí máte? Kolik z toho jich vychováváte?

„Ano, mám dvě děti, jedno s bývalou manželkou, druhé s nynější družkou, které vychováváme. Dcera z manželství je v péči matky.“

Byli jste nuceni někdy umístit své dítě do dětského domova? Pokud ANO, z jakého důvodu a kde je teď?

„Ne.“

Kolik let je Vaším dětem?

„Dcera 16 let, syn 12 let.“

Vychováváte i „nevlastní“ děti?

„Ne.“

Kolik dětí žije s Vámi ve společné domácnosti? Popište příbuzenské vazby ve vaší rodině?

„Pouze syn, jsme jeho vlastní rodiče.“

Jakou jste nastolil výchovu Vašich dětí (dítěte)? Je z vašeho pohledu úspěšná?

„Myslím, že dobrou, vztah mezi mnou a synem je přátelský, s dcerou jsem v kontaktu přes počítač. Syna jsem dvakrát v životě plácl přes zadek. Snažil jsem se vše řešit domluvou a rozebráním daného problému.“

Dostalo se někdy jednání Vašich dětí do rozporu se zákonem? Vyšetřovala některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) PČR?

„Ne.“

Bylo některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) někdy odsouzeno? Pokud ANO, tak za co a v kolika letech jeho věku?

„Ne.“

Co jste udělal proto, aby Vaše děti neskončily ve vězení jako Vy?

„Výchovou a dával jsem se jim sám jako odstrašující případ, podporoval jsem jejich zájem ke sportu a hudbě. Dcera jde na hudební konzervatoř, jezdí s hudebními soubory po světě. Syn je mistrem republiky v karate, mám z nich velkou radost. Ovlivňoval jsem výběr jejich kamarádů, v případě problémových kamarádů jsem vyslovil nesouhlas, který respektovaly. Dceru jsem vychovával do roka. Pak jí vychovávala matka manželky a několik strýčků. Bývalá manželka má šest dětí s šesti muži.“

VZDĚLÁVÁNÍ ODSOUZENÉHO A ZÁJEM O NĚJ

Jaké máte dosažené nejvyšší vzdělání?

„Mám maturitu v oboru kuchař, číšník, rekvalifikace malíř lakýrník, zedník, instalatér.“

Jste se svým vzděláním spokojen?

„Ne, chtěl bych si ho zvýšit, ale teď nejsou možnosti.“

Pokud nejste, tak jaké vzdělání by se Vám líbilo?

„Psychologie, historie – vysokoškolské. Statika budov – směr stavebnictví.“

Chtěl byste si vaše vzdělání ještě doplnit?

„Určitě statiku, to vidím jako reálné.“

Chtěl byste si vaše vzdělání doplnit zde ve věznici nebo až v občanském životě?

„Až venku.“

Kontrolovali rodiče (nebo ten, kdo Vás vychovával) vaši školní docházku a motivovali vás k lepším studijním výsledkům?

„Určitě nás kontroloval a motivoval nás k lepším výsledkům hlavně jazyka a matematiky.“

VĚZEŇSKÝ ŽIVOT

Kdy byl Váš první střet se zákonem a kolik let jste „seděl“? Jak je dlouhý váš současný trest?

„Můj první střet se zákonem byl ve 12 letech, vyrůstal jsem v kriminálně závadném prostředí. První ozbrojenou loupež. Dostal jsem trojku z chování a návrh na diagnostický ústav. V ústavě jsem nebyl. Ted' mám 18 měsíců za krádeže.“

Jaká byla Vaše trestná činnost?

„Různorodá trestná činnost, byla velmi pestrá a rozsáhlá. Pracoval jsem v prostředí s pasáky, prostitutkami, drogami, vše mě procházelo rukama. Trestán jsem byl 3x. Loupež, krádež, alimony.“

Můžete mi říci 5 věcí, které jsou ve vězení dobré, špatné, zbytečné, nebo které vám schází?

„Málo kontaktu s rodinou, jsme bráni jako čísla, někteří pracovníci námi pohrdají, na druhou stranu jsou pracovníci, kteří s námi jednájí jako s rovnými, kuchyň – řídí pracovníci, kteří nemají s gastronomií nic společného.“

Kdo z Vaší rodiny, mimo Vás měl ještě střet se zákonem?

„Matka za vraždu.“

Kolikrát byla ve vězení? Celková délka trestu?

„1x 16 let.“

Myslíte si, že Vás negativně ovlivnilo to, že Vaši nejbližší byli odsouzeni k trestu odnětí svobody?

„Ne, nikdo kromě matky ve vězení nikdy nebyl.“

Jste v kontaktu formou korespondence?

„O kontakt jsem se snažil, bez úspěchu. Matka mi neodepsala.“

Jaké máte shodné a jaké odlišné vlastnosti?

„Neholduji drogám, automatům, shodný nemáme žádné kromě toho, že je má biologická matka.“

Kdy máte konec trestu?

„Červenec 2014.“

Na co se po výstupu nejvíce těšíte?

„Na rodinu, na družku se synem.“

PREVENCE

Co uděláte proto, abyste se již do vězení nedostal?

„Budu řádně a poctivě pracovat a podnikat.“

Znáte své možnosti po propuštění z výkonu trestu? Víte, kdo vám může pomoci?

„Znám své možnosti, ale nevyužiji je.“

Na koho nebo na co po propuštění nejvíce spoléháte? Kdo vám podá pomocnou ruku?

„Spoléhám sám na sebe, pomocnou ruku mi podá družka.“

Co Vám v nabídce pomoci nejvíce chybí?

„Nic mi nechybí, nic po nikom nechci.“

Jaké skutečnosti nejvíce přispěli k páchání Vaší trestné činnosti?

„Bývalá manželka se odstěhovala s dcerou do zahraničí, nenechala mi tu adresu, nevěděl jsem, kam platit alimenty. Alimenty se vracely – adresát neznámý. Když se po několika letech vrátila do České republiky, podala na mě trestní oznámení za neplacení výživného. Tohle udělala celkem dvakrát a já byl dvakrát trestaný za neplacení alimentů.“

Co podle Vašeho názoru by z preventivních opatření nejvíce pomohlo k odbourání recidivy a páchání trestné činnosti? Obecně? A konkrétně Vám?

„Kdyby bývalá manželka dostala rozum. Stát by měl poskytnout sociální jistoty – sehnat bydlení, sehnat práci. To nefunguje. Lidé by měli mít po odpykání trestu vymazán záznam z rejstříků trestů. Na jakoukoliv práci chtějí výpis čistého rejstříku trestů a to je problém.“

Příloha C – Respondent č. 3 (30 let)

Respondent je rozvedený, s manželkou je stále v kontaktu, hlavně v souvislosti s výchovou dětí. Na rodině mu velmi záleží, udržuje s nimi pravidelný kontakt, stejně tak s rodiči, kteří ho i navštěvují. Sestra byla také jednou ve výkonu trestu. Vystudoval stavařinu, více jak 15 let podniká se dřevem, hlavně výroba stavebního materiálu a tesařina. Měl vlastní firmu. Mezi zájmy patří právě práce se dřevem, rodina a sport (kolo, plavání a běh).

Ve výkonu trestu je podruhé, z posledního výkonu trestu byl podmíněně propuštěn (nyní mu hrozí proměna podmínky v délce 17 měsíců, protože trestnou činnost páchal již na konci lhůty z podmíněného propuštění). Je odsouzen stejně jako minule za podvod, kdy nabízel anonymně prostřednictvím internetu palivové dřevo, vybíral zálohy a dodávky neplnil. Svoje trestné jednání hodnotí kriticky, uvědomuje si vinu a jako důvod uvádí vlastní hamižnost. Má opravdové pocity viny z toho, že zklamal své rodiče, děti a známé (Spisová dokumentace odsouzeného).

DĚTSTVÍ

V jakém prostředí jste vyrůstal? Bylo to v úplné rodině? Kdo Vás vychovával? Máte sourozence?

„Úplná rodina, jak matka, tak otec, matka citově, otec pevnou rukou. Mám sestru.“

Jaká byla výchova rodičů?

„Matka tolerance, otec přísnost.“

Jaké byly vaše vztahy se sourozenci?

„Naprosto normální klasické, koalice proti rodičům, jako starší jsem teorizoval mladší sestru.“

Jaké jsou nyní?

„Jsou výborné - máme vzájemné pochopení pro svou situaci (vězení).“

Upřednostňovali rodiče některého ze sourozenců? Pokud ano, jak se to projevovalo? Trestali Vás? Chválili Vás?

„Ne, měřili naprosto stejným metrem.“

Jak vás rodiče trestali v období dětství a následně v období dospívání? Ukládali domácí vězení, zákaz TV a PC, zákaz kroužků a jiných organizovaných aktivit?

„Ano – fyzické tresty, hlavně na mně, vykonavatel byl otec, razil heslo do ženských se nemlátí. Mimo PC (to nebylo) vše zakazoval.“

Používali Vaši rodiče fyzické tresty? Bití rukama, bití předměty (vařečka, pásek, jiné...), sexuální zneužívání?

„Ano pravidelně otec, pásek nestačil, přešel na kabel. Měl jsem velké šlince, styděl jsem se svlíknout na tělocviku.“

Pokud Vás fyzicky trestali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně-2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Pokaždé, když to bylo potřeba.“

Týrali Vás rodiče psychicky? Padali časté nadávky, ponižování, zesměšňování? Pohrdali Vámi rodiče? Ignorovali Vás, přehlíželi?

„V 15 pro mě bylo fyzické trestání hlavně psychické, mé ego značně utrpělo.“

Pokud Vás psychicky týrali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně-2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„V souběhu z fyzický trestáním.“

Chválili Vás rodiče v období dětství a následně v období dospívání?

„Ano, hlavně pomoc otci při stavbě, byl jsem šikovný, otec se mnou chlubil – to byla ta největší pochvala.“

Strádal jste v rodině materiálně? Např. chybělo Vám jídlo, oblečení, hračky, knihy, věci, co měli jiní-jaké?

„Ne. Měli jsme se nad poměry. Žili jsme si dobře. Otec byl dělnický ředitel, člen KSČ.“

Strádal jste v rodině citově? Např. chyběla Vám pochvala, pomazlení, ocenění, pocit-ujistění, že Vás má maminka (ten kdo vychovával) ráda?

„Ne.“

Konzumoval někdo z rodičů alkohol? Pokud ano, jak často?

„Otec – pil hodně. Promítalo se to i do mého trestání. Trestal by i bez alkoholu. Rozhodnutí alkoholem ovlivněno nebylo.“

Konzumoval někdo z rodičů drogy? Pokud ano, jaké a jak často?

„Ne.“

Jaké máte v současné době vztahy se členy vaší rodiny (matka otec, ten kdo vychovával)?

„S matkou nadstandardní, s otcem velice špatné, otec se za mě a sestru strašně stydí. Matka to chápe.

RODINNÝ ŽIVOT

Jste ženatý?

„Rozvedený.“

Žijete delší dobu s partnerkou? Jak dlouho?

„Ano, mám přítelkyni, žili jsme spolu přes tři roky.“

Jak byste definoval Váš vztah s manželkou (partnerkou)?

„Jako osudová láska, životní setkání. Momentálně nejbližší člověk. S manželkou mám vztah špatný, neodepisuje mi na korespondenci. Změna nastala nástupem trestu.“

Jste otcem? Kolik vlastních dětí máte? Kolik z toho jich vychováváte?

„Mám dvě děti. Děti byly svěřeny do péče manželky. Když jsem byl na svobodě, tak jsme je vychovávalo půl na půl.“

Byli jste nuceni někdy umístit své dítě do dětského domova? Pokud ANO, z jakého důvodu a kde je teď?

„Ne.“

Kolik let je Vaším dětem (dítěti)?

„Dcera 14 let, syn 9 let.“

Vychováváte i „nevlastní“ děti?

„Dvě děti partnerky.“

Kolik dětí žije s Vámi ve společné domácnosti? Popište příbuzenské vazby ve vaší rodině?

„Dvě. Já + přítelkyně + její dvě děti.“

Jakou jste nastolil výchovu Vašich dětí (dítěte)? Je z vašeho pohledu úspěšná?

„Úspěšná není. Jsem jejich kamarád. S výchovou jsem na tom mizerně. Je to naprostý protiklad než jsem měl s otcem. Výchovu dohání manželka. Dal jsem klukovi pohlavek před čtyřmi lety a dodnes mě to mrzí, pořád vidím ty jeho usazené oči.“

Dostalo se někdy jednání Vašich dětí do rozporu se zákonem? Vyšetřovala některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) PČR?

„Ne.“

Bylo některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) někdy odsouzeno? Pokud ANO, tak za co a v kolika letech jeho věku?

„Ne. Jsou nezletilí.“

Co jste udělal proto, aby Vaše děti neskončily ve vězení jako Vy?

„Ukázal jsem jim ho zevnitř a při každé návštěvě jim říkám, jak je vězení strašné a ať neskončí jako já.“

VZDĚLÁNÍ ODSOUZENÉHO A ZÁJEM O NĚJ

Jaké máte dosažené nejvyšší vzdělání?

„Středoškolské s maturitou.“

Jste se svým vzděláním spokojen?

„Ne.“

Pokud nejste, tak jaké vzdělání by se Vám líbilo?

„Právnícké vzdělání.“

Chtěl byste si vaše vzdělání ještě doplnit?

„Ano, dodělat právníckou fakultu.“

Chtěl byste si vaše vzdělání doplnit zde ve věznici nebo až v občanském životě?

„Chtěl bych ve věznici, ale myslím si, že to není technicky možné.“

Kontrolovali rodiče (nebo ten, kdo Vás vychovával) vaši školní docházku a motivovali vás k lepším studijním výsledkům?

„Ano, pouze matka a otec pak trestal.“

VĚZEŇSKÝ ŽIVOT

Kdy byl Váš první střet se zákonem a kolik let jste „seděl“? Jak je dlouhý váš současný trest?

„První střet v roce 1997 – bylo mi 24 let, neodvedl jsem státu daně, podmínka. Současný trest pět let za podvod.“

Jaká byla Vaše trestná činnost? Jaká je Vaše aktuální trestná činnost?

„Vše podvody.“

Můžete mi říci 5 věcí, které jsou ve vězení dobré, špatné, zbytečné, nebo které vám schází?

„Schází děti, když si vytyčím cíl, tak mi režim pomůže, nehází nás všechny do jednoho pytle. Naprosto zbytečné je místní odborné učiliště. Přehnaná úzkost při návštěvách.“

Kdo z Vaší rodiny, mimo Vás měl ještě střet se zákonem?

„Sestra.“

Kolikrát byla ve vězení? Celková délka trestu?

„Jednou, teď je zrovna ve vězení. Sedí deset měsíců za krádeže.“

Myslíte si, že Vás negativně ovlivnilo to, že Vaši nejbližší byli odsouzeni k trestu odnětí svobody?

„Neovlivnilo.“

Jste v kontaktu formou korespondence?

„Ano, pravidelně.“

Jaké máte shodné a jaké odlišné vlastnosti?

„Shodné nemáme vůbec žádné, jsme naprosté protiklady. Dělal jsem věci bez rozmyslu, ale ona vždy po zralé úvaze. Její trestná činnost byla výjimečným vybočením jinak z řádného vedení života.“

Kdy máte konec trestu?

„V dubnu 2016.“

Na co se po výstupu nejvíce těšíte?

„Na to, až pojedu s dětmi na Karlštejn, jeli jsme tam i po mém prvním propuštění.“

PREVENCE

Co uděláte proto, abyste se již do vězení nedostal?

„No musím potlačit chuť podvádět lidi. Zneužil jsem hloupost lidí. Potlačit v sobě tu špatnou vlastnost.“

Znáte své možnosti po propuštění z výkonu trestu? Víte, kdo vám může pomoci?

„Ano znám, já si pomůžu sám, vrátím se k legální práci.“

Na koho nebo na co po propuštění nejvíce spoléháte? Kdo vám podá pomocnou ruku?

„Spoléhám sám na sebe. Ale pomocnou ruku mi podá moje rodina.“

Co Vám v nabídce pomoci nejvíce chybí?

„Já nabídku organizací nevyužívám.“

Jaké skutečnosti nejvíce přispěly k páchání Vaší trestné činnosti?

„Já to vyhodnotil jako vadu moji povahy. Zisk z mého podvodného jednání byl pro mě prioritou, okrást ty lidi, i když jsem se učil, že za trestné jednání následuje sankce. Sám jsem se si řekl, že mě zastaví jenom basa, nic jiného.“

Co podle Vašeho názoru by z preventivních důvodů nejvíce pomohlo k odbourání recidivy a páchání trestné činnosti? Obecně? A konkrétně Vám?

„Stát by se měl v prvních měsících o potrestané postarat, vytvořit pracovní podmínky a ubytování, pokud toto není, vede to zpět do vězení a hlavně režim věznice by měl lidi naučit pracovat a nikoli učit, jak proválet celý den.“

Příloha D – Respondent č. 4 (37 let)

Do současné doby byl respondent 10x soudně trestán, ve výkonu trestu je počtvrté. V minulosti byl trestán pro majetkovou trestnou činnost a dále za řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění a maření výkonu úředního rozhodnutí – porušení zákazu řízení motorových vozidel. Od doby svého propuštění z posledního výkonu trestu byl na svobodě cca 4 roky. Trestnou činnost poprvé spáchal až v dospělém věku, jako mladistvý trestán nebyl. Trestné činnosti se dopouštěl sám. Dle jeho vlastního vyjádření byl jeho příklon k páchání trestné činnosti ovlivněn vlastní nezodpovědností.

Respondent absolvoval osm tříd základní školy, neměl výchovné problémy. Není vyučen. Učební obor zedník nedokončil. K tomu uvádí, že neměl na učení čas, později se s rodiči odstěhoval do jiného místa bydliště a v učení již dále nepokračoval. Raději nastoupil do zaměstnání, kde si mohl rovnou vydělávat peníze. Před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody nebyl respondent nikde řádně zaměstnán, živil se brigádnickou prací tzv. „načerno“. Po dobu výkonu trestu má respondent zájem o pracovní zařazení. Pracovní návyky má částečně pěstovány (Spisová dokumentace odsouzeného).

DĚTSTVÍ

V jakém prostředí jste vyrůstal? Bylo to v úplné rodině? Kdo Vás vychovával? Máte sourozence?

„Bylo nám doma dobře, naši spolu byli do mých 10 - ti let, pak se rozvedli. Máma si domu přivedla druhého tátu, ti všichni mě vychovávali. Mám jednoho svého bratra a bráchu a ségru nevlastní.

Jaká byla výchova rodičů?

„Byla docela přísná, i když na mě, jak se pak ukázalo, krátká. Takový normální rodiče.“

Jaké byly vaše vztahy se sourozenci?

„Jo, v pohodě, s bráchou jsme byli super kámoši a i druhý brácha a ségra byli v klidu.“

Jaké jsou nyní?

„Brácha zemřel a s ostatními se moc nestýkám. Jsem taky dost zavřený a nepíšeme si.“

Upřednostňovali rodiče některého ze sourozenců? Pokud ano, jak se to projevovalo? Trestali Vás? Chválili Vás? Jaké jste měl výhody?

„Upřednostňovali ségru, to bylo jejich společný dítě a jejich mazánek. Asi je chápu, chtěli mít doma hodnou holčičku.“

Jak vás rodiče trestali v období dětství a následně v období dospívání? Ukládali domácí vězení, zákaz TV a PC, zákaz kroužků a jiných organizovaných aktivit?

„Můj vlastní otec mě moc nebil, sem tam normální pohlavek a přes zadek. Druhý otec to už bylo jiný kafe. Taký už jsem víc zlobil.“

Používali Vaši rodiče fyzické tresty? Bití rukama, bití předměty (vařečka, pásek, jiné...), sexuální zneužívání?

„Jak jsem říkal – pohlavky, přes zadek, pak pásek, facky to už bylo hustý.“

Pokud Vás fyzicky trestali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně- 2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Dostával jsem, jen když jsem něco provedl, musí říct, že bezdůvodně mě nebili.“

Týrali Vás rodiče psychicky? Padali časté nadávky, ponižování, zesměšňování? Pohrdali Vámi rodiče? Ignorovali Vás, přehlíželi?

„Ne, to bych neřekl.“

Pokud Vás psychicky týrali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně-2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Ne.“

Chválili Vás rodiče v období dětství a následně v období dospívání?

„Jo, to jo. Já si na rodiče nemůžu stěžovat.“

Strádal jste v rodině materiálně? Např. chybělo Vám jídlo, oblečení, hračky, knihy, věci, co měli jiní-jaké?

„Moc dobře jsme se neměli, neměli jsme teda hlad to ne, ale peněz moc nebylo, spolužáci měli věci, které já jsem neměl.“

Strádal jste v rodině citově? Např. chyběla Vám pochvala, pomazlení, ocenění, pocit-ujistění, že Vás má maminka (ten kdo vychovával) ráda?

„Máma mě určitě měla nebo ještě má ráda. Uměla mě pohladit. Když už jsem byl starší, moc jsem o to nestál. Teď v kriminále mě to chybí.“

Konzumoval někdo z rodičů alkohol? Pokud ano, jak často?

„Druhý otec celkem chlastal, no kdo tenkrát nechlastal.“

Konzumoval někdo z rodičů drogy? Pokud ano, jaké a jak často?

„Ne, to určitě ne.“

Jaké máte v současné době vztahy se členy vaší rodiny (matka otec, ten kdo vychovával)?

„Brácha je mrtvý, s druhým bráchou a ségrou si nepíší, máma mi jezdí na návštěvy a to je všechno.“

RODINNÝ ŽIVOT

Jste ženatý?

„Ne, nikdy jsem nebyl.“

Žijete delší dobu s partnerkou? Jak dlouho?

„Žijeme spolu přes 15 let od mých dvaceti.“

Jak byste definoval Váš vztah s manželkou (partnerkou)?

„Mám ji rád, musím říct, že má se mnou svatou trpělivost. Vztah je dobrý, vždycky na mě čekala a měl jsem se kam vrátit. Musím jí věřit, nic jiného mi nezbyvá.“

Jste otcem? Kolik vlastních dětí máte? Kolik z toho jich vychováváte?

„Máme s partnerkou jednoho kluka a ten bydlí s námi.“

Byli jste nuceni někdy umístit své dítě do dětského domova? Pokud ANO, z jakého důvodu a kde je teď?

„Ne,“

Kolik let je Vaším dětem (dítěti)?

„Klukovi je deset.“

Vychováváte i „nevlastní“ děti?

„Ne, žádné jiné děti.“

Kolik dětí žije s Vámi ve společné domácnosti? Popište příbuzenské vazby ve vaší rodině?

„Jen náš kluk, naše rodina jsem já, přítelkyně a náš kluk.“

Jakou jste nastolil výchovu Vašich dětí (dítěte)? Je z vašeho pohledu úspěšná?

„Musel jsem nastolit přísnou, bohužel mám mezery, když jsem zavřený. Pak je to na přítelkyni. Výchova je dobrá, kluk je hodný.“

Dostalo se někdy jednání Vašich dětí do rozporu se zákonem? Vyšetřovala některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) PČR?

„Ne, to bych ho zabil.“

Bylo některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) někdy odsouzeno? Pokud ANO, tak za co a v kolika letech jeho věku?

„Ne.“

Co jste udělal proto, aby Vaše děti neskončily ve vězení jako Vy?

„Budu ho držet zkrátka a sám udělám vše proto, abych se už sem nedostal a nedával mu špatný příklad, když bude v pubertě.“

VZDĚLÁNÍ ODSOUZENÉHO A ZÁJEM O NĚJ

Jaké máte dosažené nejvyšší vzdělání?

„Základní, dál už s to nějak zvirtlo.“

Jste se svým vzděláním spokojen?

„To víte že nejsem, kdo by byl.“

Pokud nejste, tak jaké vzdělání by se Vám líbilo?

„Aspoň střední, nejlépe automechanik.“

Chtěl byste si vaše vzdělání ještě doplnit?

„Ale jo, tady se učím na kuchaře.“

Chtěl byste si vaše vzdělání doplnit zde ve věznici nebo až v občanském životě?

„Rád by tady.“

Kontrolovali rodiče (nebo ten, kdo Vás vychovával) vaši školní docházku a motivovali vás k lepším studijním výsledkům?

„Ale jo kontrolovali i chtěli, aby to bylo lepší, ale ono to nešlo.“

VĚZEŇSKÝ ŽIVOT

Kdy byl Váš první střet se zákonem a kolik let jste „seděl“? Jak je dlouhý váš současný trest?

„První střet byl v 17. Něco jsem ukradl. Už ani nevím, kolik jsem dostal. Teď sedím 15 měsíců a celkově mám odsezeno asi 10 let.“

Jaká byla Vaše trestná činnost? Jaká je Vaše aktuální trestná činnost?

„Vždycky jenom krádeže.“

Můžete mi říci 5 věcí, které jsou ve vězení dobré, špatné, zbytečné, nebo které vám schází?

„No schází mi přítelkyně s klukem, to asi každému, taky mi tu schází práce, líp by to utíkalo, tak alespoň chodím do té školy, nelíbí se mi někteří, kteří fakt prochrápou cel'ý den, já se ale o ně nestarám, já si jedu svoje. To je věc dozorců a ti na to kašlou. Dobrá tu je celkem parta na cimře, že si nelezeme na nervy.“

Kdo z Vaší rodiny, mimo Vás měl ještě střet se zákonem?

„Nevlastní bratr.“

Kolikrát byl (a) ve vězení? Celková délka trestu?

„Asi dvakrát a ani nevím kolik dostal. Myslím, že zrovna sedí, ale kde to fakt nevím.“

Myslíte si, že Vás negativně ovlivnilo to, že Vaši nejbližší byli odsouzeni k trestu odnětí svobody?

„To určitě ne.“

Jste v kontaktu formou korespondence?

„Ne nepíšeme si, nezajímá mě.“

Jaké máte shodné a jaké odlišné vlastnosti?

„Shodné asi, že oba krademe a sedíme za to. On je větší grázl.“

Kdy máte konec trestu?

„Za rok jsem doma.“

Na co se po výstupu nejvíce těšíte?

„Na kluka, hlavně na kluka a přítelkyni.“

PREVENCE

Co uděláte proto, abyste se již do vězení nedostal?

„Nebudu krást, já vím, ono se to lehce řekne. Budu se ale fakt snažit, už se sem nechci vrátit.“

Znáte své možnosti po propuštění z výkonu trestu? Víte, kdo vám může pomoci?

„Jo, vím kam se obrátit, půjdu na úřad práce, mám svého kurátora.“

Na koho nebo na co po propuštění nejvíce spoléháte? Kdo vám podá pomocnou ruku?

„Na úřady se moc nespolehám, pomůže mi přítelkyně, už mi párkrát pomohla, čeká na mě, mám ji rád.“

Co Vám v nabídce pomoci nejvíce chybí?

„Více pracovních příležitostí a bydlení. Já třeba bydlení mám, ale jiní jdou na ulici a z ulice zpátky do vězení.“

Jaké skutečnosti nejvíce přispěly k páčání Vaší trestné činnosti?

„To že jsem se nedoučil, nic pořádně neuměl. Dostával jsem podřadnou práci za málo peněz. A mě se líbilo tolik věcí. Peníze jsem neměl, tak jsem to ukrad. No tak asi ty peníze.“

Co podle Vašeho názoru by z preventivních důvodů nejvíce pomohlo k odbourání recidivy a páčání trestné činnosti? Obecně? A konkrétně Vám?

„Určitě by pomohla zaměstnanost. Pořádné zaměstnání za hodně peněz. Na co bych kradl, když bych měl peníze, tak si to prostě koupím.“

Příloha E – Respondent č. 5 (30 let)

Respondent je svobodný, bezdětný. Udává soužití s družkou trvající přibližně čtyři a půl roku. Družka má z předchozího vztahu pětiletou dceru, se kterou respondent údajně vychází dobře. Vztah s družkou hodnotí jako dobrý a perspektivní. Bydleli spolu v bytě matky družky, po skončení výkonu trestu se odsouzený bude pravděpodobně vracet tam, ale dlouhodobě plánuje přestěhování.

Vychováván oběma rodiči – v 10 letech se rozvedli, ale dále žili společně až do doby, kdy odsouzenému bylo 19 let. Otec je policista, těžko se vyrovnává s kriminální kariérou obou synů (bratr zemřel, ale má za sebou pobyt ve výkonu trestu pro majetkovou trestnou činnost).

Poprvé byl respondent vyšetřován policií v 15 letech pro rvačku. Aktuálně si odpykává trest 28 měsíců za krádeže a výtržnictví.

Sám k trestné činnosti: „V prvním trestu jsem začal fetovat, zde to беру nyní jako detox, dělal jsem blbosti kvůli drogám. V podmínce jsem se porval – byl jsem pod vlivem alkoholu“. Příčinu páchaní trestné činnosti vidí v užívání drog. Je si svých problémů vědom, je otázka, zda je bude umět v civilu řešit. Plán má. V jeho případě jde hlavně o zvládnání agresivity, jeho trestná činnost má i násilný charakter. Kriminální kariéra začala pod vlivem příslušnictví k hnutí skinheads, respondent uvádí, že v současné době s ním již nesympatizuje, že pochopil, že nemá cenu dělat rozdíly mezi rasami. K tomu mu prý pomohl minulý trest. Chování odsouzeného bývá ovlivněno emocionální labilitou, je vznětlivý, rychle a snadno reaguje i na malé podněty. Své prehlivosti si je vědom, udává, že se snaží pracovat na zklidnění. Sám sebe popisuje jako „velkého nerváka“. Má tendence nepřizpůsobovat sebe, ale sobě. Je lehkomyšlný, nedokáže zvažovat možné důsledky neadekvátního rozhodování se, má tendence k riskantním volbám a to zvláště pod vlivem alkoholu či drog (Spisová dokumentace odsouzeného).

DĚTSTVÍ

V jakém prostředí jste vyrůstal? Bylo to v úplné rodině? Kdo Vás vychovával? Máte sourozence?

„V harmonickém, táta je policajt, máma už je v invalidním důchodu. Sice se naši rozvedli, ale dál jsme žili všichni pohromadě. Mám bráchu.“

Jaká byla výchova rodičů?

„Přísná, velmi přísná. Otec byl tvrdý. Ze svého zaměstnání věděl, jak bychom s bráchou mohli dopadnout a přísnou rukou nás chtěl od toho ochránit.“ Nic mu nevyčítám, měl být ještě tvrdší.“

Jaké byly vaše vztahy se sourozenci?

„Klasický, dva skoro stejně starý kluci, pořád jsme se rvali.“ Já byl větší a starší, tak jsem pořád vyhrával. Bráchu jsem měl rád.“

Jaké jsou nyní?

„Bohužel brácha nedávno zemřel při autonehodě.“ Ani jsem mu nebyl na pohřbu. Nepustili mě, hajzlové.“

Upřednostňovali rodiče některého ze sourozenců? Pokud ano, jak se to projevovalo? Trestali Vás? Chválili Vás? Jaké jste měl výhody?

„Ne, otec a matka nám měřili stejným metrem.“

Jak vás rodiče trestali v období dětství a následně v období dospívání? Ukládali domácí vězení, zákaz TV a PC, zákaz kroužků a jiných organizovaných aktivit?

„Táta nás dost mlátil, asi jsme to potřebovali, byli jsme grázlové.“

Používali Vaši rodiče fyzické tresty? Bití rukama, bití předměty (vařečka, pásek, jiné...), sexuální zneužívání?

„Jo otec používal všechno – pásek, prut, ruce – měl sílu jak bejk, já jsem po něm. Brácha byl menší.“

Pokud Vás fyzicky trestali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně- 2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„No dost často, ale my jsme měli pořád nějaké průsery, nějak se nás to drželo.“

Týrali Vás rodiče psychicky? Padali časté nadávky, ponižování, zesměšňování? Pohrdali Vámi rodiče? Ignorovali Vás, přehlíželi?

„Ponižování a zesměšňování to ne. Ale máma nám nadávala pořád, ale asi v dobrém.“

Pokud Vás psychicky týrali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně-2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Nešlo o psychické týrání, prostě nám vynadala.“

Chválili Vás rodiče v období dětství a následně v období dospívání?

„Chválili, když jsme měli dobré známky, něco pomohli na zahradě a tak.“

Strádal jste v rodině materiálně? Např. chybělo Vám jídlo, oblečení, hračky, knihy, věci, co měli jiní-jaké? ...

„Ne měli jsme všechno. Oba rodiče pracovali a o mě s bráchou se starali.“

Strádal jste v rodině citově? Např. chyběla Vám pochvala, pomazlení, ocenění, pocit-ujistiění, že Vás má maminka (ten kdo vychovával) ráda?

„Nestrádal jsem. I když jsme byli řízci, tak nás určitě měli rádi. Otec ovšem pouze do našeho prvního trestu. Tam se změnil. Syny kriminálníky bere jako svou osobní prohru.“ Nesmíme mu na oči.“

Konzumoval někdo z rodičů alkohol? Pokud ano, jak často?

„Nepamatuji se, otec pouze pivo k večeři, a když byla nějaká oslava, do hospody nechodil. Maminku jsem snad nikdy s alkoholem neviděl.“

Konzumoval někdo z rodičů drogy? Pokud ano, jaké a jak často?

„Ne to určitě ne:“ Drogy do baráku nesměly. Tam jsem je začal nosit až já, když už mě bylo všechno jedno.“

Jaké máte v současné době vztahy se členy vaší rodiny (matka otec, ten kdo vychovával)?

„Píše mě jenom matka, otec mě nezná, brácha se zabil v autě. Snad otce oměkčí, že už jsem zůstal sám. Maminka by chtěla, abychom se dali dohromady. Já ale první nepřijdu a on také ne.“

RODINNÝ ŽIVOT

Jste ženatý?

„Ne.“

Žijete delší dobu s partnerkou? Jak dlouho?

„Žijeme spolu asi pět let.“

Jak byste definoval Váš vztah s manželkou (partnerkou)?

„Hodnotím ho jako dobrý a perspektivní, snad nám to vydrží.“

Jste otcem? Kolik vlastních dětí máte? Kolik z toho jich vychováváte?

„Nejsem, vlastní děti nemám.“

Byli jste nuceni někdy umístit své dítě do dětského domova? Pokud ANO, z jakého důvodu a kde je teď?

„Ne.“

Vychováváte i „nevlastní“ děti?

„Ano společně s přítelkyní vychováváme její pětiletou dceru z prvního manželství. Je fajn a mám ji rád. Vycházíme spolu skvěle.“

Kolik dětí žije s Vámi ve společné domácnosti? Popište příbuzenské vazby ve vaší privátní rodině?

„Dcera přítelkyně.“ Moji rodinu tvořím já, má přítelkyně a její dcera.“

Jakou jste nastolil výchovu Vašich dětí (dítěte)? Je z vašeho pohledu úspěšná?

„Výchova dcery je hlavně na manželce, já jsem takový její kamarád.“

Dostalo se někdy jednání Vašich dětí do rozporu se zákonem? Vyšetřovala některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) PČR?

„Ne.“

Bylo některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) někdy odsouzeno? Pokud ANO, tak za co a v kolika letech jeho věku?

„Ne.“

Co jste udělal proto, aby Vaše děti neskončily ve vězení jako Vy?

„Stačí, když jí budu o vězení vyprávět. Pro ni by to bylo strašný.“

VZDĚLÁNÍ ODSOUZENÉHO A ZÁJEM O NĚJ

Jaké máte dosažené nejvyšší vzdělání?

„Základní školu, více jsem nestihl.“

Jste se svým vzděláním spokojen?

„Ne, nejsem. Je to málo.“

Pokud nejste, tak jaké vzdělání by se Vám líbilo?

„No něco přes auta, asi automechanik. Ve fabrice na páse by si mi nelíbilo.“

Chtěl byste si vaše vzdělání ještě doplnit?

„Ne, jsem líný.“

Chtěl byste si vaše vzdělání doplnit zde ve věznici nebo až v občanském životě?

„Až venku“.

Kontrolovali rodiče (nebo ten, kdo Vás vychovával) vaši školní docházku a motivovali vás k lepším studijním výsledkům?

„Kontrolovali nás oba dva. Slibovali něco za dobré známky, ale také trestali.“

VĚZEŇSKÝ ŽIVOT

Kdy byl Váš první střet se zákonem a kolik let jste „seděl“? Jak je dlouhý váš současný trest?

„V 17 jsem dostal flastr tři roky za loupež a krádež, teď sedím 28 měsíců.“

Jaká byla Vaše trestná činnost? Jaká je Vaše aktuální trestná činnost?

„Všechno možný – krádeže, loupeže, rvačky, omezování osobní svobody – celkem jsem odseděl asi 10 let.“

Můžete mi říci 5 věcí, které jsou ve vězení dobré, špatné, zbytečné, nebo které vám schází?

„Zbytečná tady u nás je jídelna, to nejsou kuchaři, to jsou chemici.“

Kdo z Vaší rodiny, mimo Vás měl ještě střet se zákonem?

„Brácha – odseděl asi tři roky.“

Kolikrát byl (a) ve vězení? Celková délka trestu?

„Dvakrát byl ve vězení, odseděl tři roky.“

Myslíte si, že Vás negativně ovlivnilo to, že Vaši nejbližší byli odsouzeni k trestu odnětí svobody?

„Ne.“

Jste v kontaktu formou korespondence?

„Nejsme, bratr zemřel.“

Jaké máte shodné a jaké odlišné vlastnosti?

„Myslím, že jsme oba stejní, oba jsme taky stejně dopadli, dostali jsme se do kriminálu.“

Kdy máte konec trestu?

„Červen 2014.“

Na co se po výstupu nejvíce těšíte?

„Na rodinu, na fotbal, na pivo. Drogám už se budu vyhýbat“

PREVENCE

Co uděláte proto, abyste se již do vězení nedostal?

„Nebudu se scházet s klukama z party, najdu si stálou práci, nebudu se rvát.“

Znáte své možnosti po propuštění z výkonu trestu? Víte, kdo vám může pomoci?

„Ano, byli jsme sociální pracovníci poučeni. Zním svého kurátora.“

Na koho nebo na co po propuštění nejvíce spoléháte? Kdo vám podá pomocnou ruku?

„Počítám samozřejmě s přítelkyní a snad se dohodnu i s tátou.“

Co Vám v nabídce pomoci nejvíce chybí?

„Volná místa, zajištění zaměstnání.“

Jaké skutečnosti nejvíce přispěly k páčání Vaší trestné činnosti?

„Parta a drogy.“

Co podle Vašeho názoru by z preventivních opatření nejvíce pomohlo k odbourání recidivy a páčání trestné činnosti? Obecně? A konkrétně Vám?

„Nabídka zaměstnání i pro trestané lidi, aby nemuseli zůstat bez práce, krást a vracet se do vězení. Takže prostě zajištění práce.“

Příloha F – Respondent č. 6 (37 let)

Respondent byl do současné doby 16x soudně trestán, ve výkonu trestu je popáté. V minulosti byl trestán pro majetkovou trestnou činnost. Trestnou činnost poprvé spáchal v 17 letech. Od doby svého propuštění z posledního výkonu trestu byl na svobodě cca 1,5 roku. Dle jeho vlastního vyjádření byl jeho příklon k páčání trestné činnosti ovlivněn snahou získat nějaké finanční prostředky na obživu rodiny. V současné době je rozvedený, má čtyři děti, uvádí nový vztah s družkou. Písemný a osobní kontakt po dobu výkonu trestu bude udržovat s družkou a rodinou. V rodině dle vyjádření odsouzeného byl v minulosti trestán bratr. Absolvoval 9 tříd ZŠ, neměl výchovné problémy. V žádném diagnostickém ústavu ani léčebně nepobýval. Respondent je vyučen v oboru stavební výroba. Po vyučení se dva roky touto profesí živil. Před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody však nebyl jmenovaný nikde řádně zaměstnán, byl v evidenci úřadu práce. Po dobu výkonu trestu má odsouzený zájem o pracovní zařazení. Pracovní návyky má částečně pěstovány.

Aktuální trestná činnost spočívala ve spáchání trestného činu krádeže. Byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce trvání 12 měsíců a 149 dnů. Své odsouzení považuje za spravedlivé a výši trestu za přiměřenou. Respondent sdělil, že v průběhu svého dosavadního života na svobodě se vědomě nepohyboval v žádné kriminální společnosti a nevyhledával žádná riziková místa. Členství anebo sympatie s nějakou extrémistickou skupinou neguje. Po skončení výkonu trestu již chce vést řádný život a nepáchat trestnou činnost. S ohledem na trestní minulost a způsob vedení dosavadního života je prognóza pokračování další trestné činnosti nepříznivá. Respondent uvádí, že je rozvedený, otec čtyř nezletilých dětí. Před nástupem do výkonu trestu žil s družkou a dětmi. Vyrůstal v úplné rodině, má tři sourozence. Rodinné zázemí hodnotí jako dobré. Matka již nežije, vztahy s otcem i se sourozenci jsou bezproblémové (Spisová dokumentace odsouzeného).

DĚTSTVÍ

V jakém prostředí jste vyrůstal? Bylo to v úplné rodině? Kdo Vás vychovával? Máte sourozence?

„Vyrůstal jsem v úplné rodině, rodinné zázemí hodnotím jako dobré. Matka již bohužel nežije, vztahy s otcem jsou celkem v pohodě, mám tři sourozence.“

Jaká byla výchova rodičů?

„Výchova nebyla nic moc, rodiče se nám moc nevěnovali.“

Jaké byly vaše vztahy se sourozenci?

„Normální, v pohodě, sem tam jsme se poprali, ale v pohodě.“

Jaké jsou nyní?

„No, už se moc nevidáme, ale když je vidím, jsem rád.“

Upřednostňovali rodiče některého ze sourozenců? Pokud ano, jak se to projevovalo? Trestali Vás? Chválili Vás? Jaké jste měl výhody?

„Jo upřednostňovali ségru, i když nebyla nejmladší, ale byl to tatínkův mazánek.“

Jak vás rodiče trestali v období dětství a následně v období dospívání? Ukládali domácí vězení, zákaz TV a PC, zákaz kroužků a jiných organizovaných aktivit?

„Ne netrestali nás, jenom se nám matka snažila domlout. Na žádné kroužky jsme nechodili, tak nebylo co zakazovat, počítač a televizi jsme neměli.“

Používali Vaši rodiče fyzické tresty? Bití rukama, bití předměty (vařečka, pásek, jiné...), sexuální zneužívání?

„Ne, nedá se říct, že by to byly fyzické tresty, sem tam jsme dostali pohlavek.“

Pokud Vás fyzicky trestali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně-2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„ Zasloužili jsme si to “.

Týrali Vás rodiče psychicky? Padaly časté nadávky, ponižování, zesměšňování? Pohrdali Vámi rodiče? Ignorovali Vás, přehlíželi?

„Jo dá se říct, že nás ignorovali. Moc se o nás nestarali. Ale o psychickém týrání nemůže být řeč.“

Pokud Vás psychicky týrali, tak jak často? Denně-několikrát týdně-jednou týdně-2x za měsíc-1x za měsíc- 5x do roka- méně často?

„Netýrali“.

Chválili Vás rodiče v období dětství a následně v období dospívání?

„Ne, nechválili.“

Strádal jste v rodině materiálně? Např. chybělo Vám jídlo, oblečení, hračky, knihy, věci, co měli jiní-jaké?

„Ano, hlad jsme neměli, ale neměli jsme věci, co jiné děti. Neměli jsme ani televizi.“

Strádal jste v rodině citově? Např. chyběla Vám pochvala, pomazlení, ocenění, pocit-ujistění, že Vás má maminka (ten kdo vychovával) ráda?

„No nějak mi to teda nevadilo, ale strádal jsem.“

Konzumoval někdo z rodičů alkohol? Pokud ano, jak často?

„Jo jasně, pili oba dva a to dost často. Dost často jsme byli doma sami.“

Konzumoval někdo z rodičů drogy? Pokud ano, jaké a jak často?

„Ne, řekl bych, že ne. A jestli si naši něco píchali, tak já o tom nevěděl. Podle mého na to neměli prachy.“

Jaké máte v současné době vztahy se členy vaší rodiny (matka otec, ten kdo vychovával)?

„Jo jasně, ok. Vztahy jsou v pohodě.“

RODINNÝ ŽIVOT

Jste ženatý?

„Ne, jsem rozvedený.“

Žijete delší dobu s partnerkou? Jak dlouho?

„Jo teďka žiju s partnerkou, jsme spolu 15 let.“

Jak byste definoval Váš vztah s manželkou (partnerkou)?

„Jo, je to dobrý:“

Jste otcem? Kolik vlastních dětí máte? Kolik z toho jich vychováváte?

„Jo, mám čtyři děti, tři se svojí družkou a jedno se svojí bývalou manželkou. V současné době nevychovávám žádné, protože nejsou doma.“

Byli jste nuceni někdy umístit své dítě do dětského domova? Pokud ANO, z jakého důvodu a kde je teď?

„Jo jasně, museli jsme je tam dát. Přítelkyně se psychicky zhroutila po mém uvěznění a děti jí byly odebrány. Tři děti, které mám z přítelkyně, jsou v dětském domově a dcera z bývalého manželství je u manželky, které byla svěřena do péče.“

Kolik let je Vaším dětem (dítěti)?

„Nejstarší dceři je 16, mladší je 10 a synům dvojčatům jsou 3 roky.“

Vychováváte i „nevlastní“ děti?

„Ne, pouze, ty který jsem si udělal.“

Kolik dětí žije s Vámi ve společné domácnosti? Popište příbuzenské vazby ve vaší rodině?

„Tři. Já, přítelkyně a naše tři děti.“

Jakou jste nastolil výchovu Vašich dětí (dítěte)? Je z vašeho pohledu úspěšná?

„Výchovu jsem moc nenastolil, ta je na těch mých ženských.“

Dostalo se někdy jednání Vašich dětí do rozporu se zákonem? Vyšetřovala některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) PČR?

„Ne ty malý, co máme doma určitě ne a o té nejstarší nevím.“

Bylo některé Vaše dítě (vlastní i nevlastní) někdy odsouzeno? Pokud ANO, tak za co a v kolika letech jeho věku?

„Ne nebylo, to vím určitě.“

Co jste udělal proto, aby Vaše děti neskončily ve vězení jako Vy?

„Zatím jsem toho moc neudělal, až vylezu, tak jim budu o vězení vyprávět, aby se báli.“

VZDĚLÁNÍ ODSOUZENÉHO A ZÁJEM O NĚJ

Jaké máte dosažené nejvyšší vzdělání?

„Střední odborné učiliště, obor Stavební výroba.“

Jste se svým vzděláním spokojen?

„Ano jsem, zedničina mě baví.“

Pokud nejste, tak jaké vzdělání by se Vám líbilo?

„Jsem spokojen.“

Chtěl byste si vaše vzdělání ještě doplnit?

„Ne už studovat nechci, už jsem starej a línej.“

Chtěl byste si vaše vzdělání doplnit zde ve věznici nebo až v občanském životě?

„ Tady ne.“

Kontrolovali rodiče (nebo ten, kdo Vás vychovával) vaši školní docházku a motivovali vás k lepším studijním výsledkům?

„Ne.“

VĚZEŇSKÝ ŽIVOT

Kdy byl Váš první střet se zákonem a kolik let jste „seděl“? Jak je dlouhý váš současný trest?

„V 17 letech jsem dostal za krádež podmínku. Ted' sedím 30 měsíců.“

Jaká byla Vaše trestná činnost? Jaká je Vaše aktuální trestná činnost?

„Seděl jsem za krádeže a ted' sedím taky za krádež. Žádná násilná trestná – prostě jenom kradu.“

Můžete mi říci 5 věcí, které jsou ve vězení dobré, špatné, zbytečné, nebo které vám schází?

„Schází mi dobré jídlo, nějaké normální využití volna, ta televize je do zblbnutí, lékař je taky hrozný, vadí mi někteří dozorcí.“

Kdo z Vaší rodiny, mimo Vás měl ještě střet se zákonem?

„Bratr, sedí ted' se mnou, i když v jiné věznici.“

Kolikrát byl (a) ve vězení? Celková délka trestu?

„Já myslím, že byl brácha jenom jednou, dostal tři roky a za chvíli jde domů. Odseděl to celý.“

Myslíte si, že Vás negativně ovlivnilo to, že Vaši nejbližší byli odsouzeni k trestu odnětí svobody?

„Tohle mě neovlivnilo.“

Jste v kontaktu formou korespondence?

„Ano píšeme si, víme o sobě.“

Jaké máte shodné a jaké odlišné vlastnosti?

„Asi touhu po snadném výdělku, vždyť je to můj brácha,

Kdy máte konec trestu?

„ Za rok jsem doma.“

Na co se po výstupu nejvíce těšíte?

„Až se pořádně a dobře nadlábnu.“

PREVENCE

Co uděláte proto, abyste se již do vězení nedostal?

„No musím přestat krást, to je jednoduchý, ale jak to udělat,“

Znáte své možnosti po propuštění z výkonu trestu? Víte, kdo vám může pomoci?

„Jo měli jsme z toho školení.“

Na koho nebo na co po propuštění nejvíce spoléháte? Kdo vám podá pomocnou ruku?

„Spoléhám hlavně sám na sebe.“

Co Vám v nabídce pomoci nejvíce chybí?

„Já ji asi nevyužiji.“

Jaké skutečnosti nejvíce přispěly k páčání Vaší trestné činnosti?

„No prostě to bylo hodně jednoduchý. Nabízelo se to.“

Co podle Vašeho názoru by z preventivních opatření nejvíce pomohlo k odbourání recidivy a páčání trestné činnosti? Obecně? A konkrétně Vám?

„Velká prevence je dostatek pracovních míst na pracáku.“

Příloha G – Dotazník zjišťující údaje z osobní a rodinné historie

1. Kód (jméno) odsouzeného Váš věk.....

2. V dětství a dospívání jsem vyrůstal:

- A. celou dobu s oběma rodiči
- B. část doby s oběma rodiči a část pouze s jedním rodičem
- C. část doby s oběma rodiči a část s jiným příbuzným
- D. část doby s oběma rodiči a část v dětském domově
- E. část doby s jedním rodičem a část v dětském domově
- F. celou dobu s jedním rodičem
- G. celou dobu s jiným příbuzným
- H. část doby s oběma rodiči a část v pěstounské péči

3. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání? (zakroužkujte správnou odpověď nebo vypište)

- A. Nedokončená ZŠ
- B. Základní škola - ZŠ
- C. Střední odborné učiliště – SOU
- D. Střední odborné učiliště s maturitou - SOU +
- E. Střední odborná škola – SOŠ
- E. Vyšší odborná škola -VOŠ
- F. Vysoká škola - VŠ

4. Dokončil jste školu na které jste studoval nebo se učil? **ANO – NE**

5. Pokud jste odpověděl NE, jakou školu jste nedokončil? **ZŠ, SOU, SOU+, SOŠ, VOŠ, VŠ**

6. Chtěl byste si vzdělání doplnit? **ANO – NE**

7. Pokud ANO, chtěl byste si vzdělání doplnit zde ve vězení nebo raději po propuštění „venku“? **ZDE – VENKU – JE MI TO JEDNO**

8. O jaký obor byste měl zájem?.....

9. Máte možnost si zde ve vězení vzdělání doplnit? **ANO – NE – NEVÍ**

10. Pokud **NE**, tak co Vám brání?

Zaměstnání (zakroužkujte správnou odpověď nebo vypište)

11. Před výkonem trestu jste byl: **zaměstnán - nezaměstnán – v důchodu**

12. Pokud jste byl nezaměstnaný, byl byste raději zaměstnán?
ANO (byl bych raději zaměstnán) - **NE** (nechtěl jsem být zaměstnán)

13. Pokud jste chtěl být zaměstnán, co Vám bránilo?

Trestná činnost odsouzeného (zakroužkujte správnou odpověď nebo vypište)

14. Po kolikáté jste ve vězení? **poprvé – podruhé – potřetí – vícekrát než 3x**

15. V kolika letech jste začal s trestnou činností.....

16. Naváděl Vás kdokoliv z rodiny k páčání trestné činnosti? **ANO – NE**

17. Kolik Vám bylo let, když Vás poprvé v souvislosti se spáchanou trestní činností vyšetřovala Policie ČR?

18. Jaká je délka Vašeho současného trestu?

Trestná činnost rodinných příslušníků (zakroužkujte správnou odpověď)

19. Byl trestán odnětím svobody nepodmíněně někdo z Vaší nejbližší rodiny?

ANO – NE - NEVÍM

20. Pokud **ANO**, tak označte kdo:

matka – otec – prarodiče – děti – manželka – družka – sourozenec – strýc – teta

–
sestřenice – noví partneři rodičů – nevlastní rodič – nevlastní sourozenec

21. Jste ochoten poskytnout podrobný rozhovor pro potřeby mé diplomové práce?

ANO jsem ochoten - **NE** nejsem ochoten

Pokud jste ochoten, prosím, vyplňte své jméno nebo kód v úvodu tohoto dotazníku

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Roman Škréta

Obor: Speciální pedagogika - obor

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Sociální determinace kriminality a možnosti její prevence

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 79

Celkový počet stran příloh: 57

Počet titulů české literatury a pramenů: 25

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 3

Vedoucí práce: PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D.